

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ
กับคุณภาพกำไร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

นางสาวพวงเพ็ชร คุ้มคงไพศาล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบัญชี ภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE RELATIONSHIP BETWEEN BOARD OF DIRECTOR COMPOSITION,
AUDIT COMMITTEE COMPOSITION AND EARNINGS QUALITY
OF LISTED COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND

Miss Puangpet Kumankongpaisan

สภามหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Accountancy Program in Accounting
Department of Accountancy

Faculty of Commerce and Accountancy

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและ
คณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร ของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

โดย

นางสาวพวงเพชร คุ้มคงไพศาล

สาขาวิชา

การบัญชี

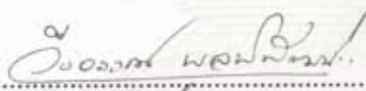
อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภาพร เริงเยี่ยม

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
(รองศาสตราจารย์ ดร. ดนุชา คุ้มพานิชกิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วีรวรรณ พูลพิพัฒน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภาพร เริงเยี่ยม)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันติ กีระนันท์)

พวงเพ็ชร คุ้มกันคงไพศาล : ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัท และคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทย. (THE RELATIONSHIP BETWEEN BOARD OF DIRECTOR COMPOSITION, AUDIT COMMITTEE COMPOSITION AND EARNINGS QUALITY OF LISTED COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND) อ.ที่ปรึกษา: ผศ.ดร. สุภาพร เริงเยี่ยม, 115 หน้า.

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของ คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร โดยใช้ดัชนีกระแสเงินสดจาก การดำเนินงานและรายการคงค้างเป็นตัววัดคุณภาพกำไร สำหรับองค์ประกอบของคณะกรรมการ บริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ ได้แก่ จำนวนกรรมการบริษัท ความเป็นอิสระของ คณะกรรมการบริษัท จำนวนกรรมการตรวจสอบ ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ และความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ

การศึกษาใช้ข้อมูลจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 522 บริษัท ในระหว่างปี พ.ศ. 2547-2548 ยกเว้นบริษัทในกลุ่มธุรกิจการเงินและบริษัทที่อยู่ระหว่าง การฟื้นฟูกิจการ โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ในการ วิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า จำนวนกรรมการบริษัทและความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือ การเงินของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับดัชนีกระแสเงินสดจาก การดำเนินงานและมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับรายการคงค้าง แต่ไม่พบความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญระหว่างความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท จำนวนกรรมการตรวจสอบและ ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบกับดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการ คงค้าง จากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าจำนวนกรรมการบริษัทและความรู้ความชำนาญ ทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบมีผลต่อคุณภาพกำไร

ภาควิชา.....การบัญชี.....ลายมือชื่อ.....^{นางเน่ง ส่วนควานดา}
 สาขาวิชา.....การบัญชี.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ปีการศึกษา.....2549.....

4782312026: MAJOR ACCOUNTING

KEY WORD: BOARD OF DIRECTOR / AUDIT COMMITTEE / EARNINGS QUALITY

PUANGPET KUMANKONGPAISAN : THE RELATIONSHIP BETWEEN BORAD OF DIRECTOR COMPOSITION, AUDIT COMMITTEE COMPOSITION AND EARNINGS QUALITY OF LISTED COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND.

THESIS ADVISOR: ASST. PROF. SUPAPON CHENIAM, D.B.A., 115 pp.

The purpose of this study is to examine the relationship between board of director composition, audit committee composition and earnings quality. The earnings quality is measured by operating cash flow index and total accruals. Board of director and audit committee composition consist of board size, the independence of board, audit committee size, the independence of audit committee and the accounting or financial expertise of audit committee.

This study used available data of 522 listed companies in the stock exchange of Thailand excluding financial industry group and companies under rehabilitation during the years 2004 to 2005. The data were analyzed by using multiple regression analysis.

The results indicate that board size and the accounting or financial expertise of audit committee positively relate to operating cash flow index and negatively relate to total accruals. However, the independence of board, audit committee size and the independence of audit committee do not significantly relate to operating cash flow index and total accruals. These results suggest that board size and the accounting or financial expertise of audit committee affect the earnings quality.

Department.....Accountancy.....Student's signature *Puangpet Kumankongpaisan*
 Field of study.....Accounting.....Advisor's signature *Supapon Cheniam*
 Academic year.....2006.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภาพร เริงเอี่ยม ซึ่งท่านได้กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และ สละเวลาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่ง จนทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของท่านไว้ ณ ที่นี้ และข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ วีรวรรณ พูลพิพัฒน์ ประธาน สอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันติ กิระนนท์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ท่าน ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าและให้คำชี้แนะอันเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น พร้อมกันนี้ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ข้าพเจ้าตั้งแต่การศึกษาขั้นต้นจนถึงปัจจุบัน

สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และพี่ชายที่ได้อบรมสั่งสอนให้ ข้าพเจ้ามีความมานะพยายามในการทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วง ให้การส่งเสริมและสนับสนุน ทางด้านการศึกษาของข้าพเจ้าเป็นอย่างดีมาโดยตลอด และเป็นกำลังใจสำคัญยิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้า มีร่างกายและแรงใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ห้องภาควิชา การบัญชี และพี่ ๆ เพื่อน ๆ ทุกคนที่คอยให้ความช่วยเหลือ คำปรึกษาในด้านต่าง ๆ และ ให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้าด้วยดีเสมอมา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	2
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.4 สมมติฐานการวิจัย.....	3
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.6 ข้อจำกัดของการวิจัย.....	5
1.7 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
1.8 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
1.9 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
1.10 ระเบียบวิธีวิจัย.....	8
1.11 ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิจัย.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการ บริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร.....	10
2.1.1 องค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ.....	12
2.1.2 การวัดคุณภาพกำไร.....	13
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	18

บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	36
3.1	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
3.2	การวัดค่าและคำอธิบายเกี่ยวกับตัวแปร.....	37
3.2.1	ตัวแปรอิสระ : ตัวแปรที่สนใจศึกษา.....	37
3.2.2	ตัวแปรอิสระ : ตัวแปรควบคุม.....	42
3.2.3	ตัวแปรตาม.....	44
3.3	สมมติฐานการวิจัยและตัวแบบ.....	48
3.3.1	สมมติฐานการวิจัย.....	48
3.3.2	ตัวแบบที่ใช้ในการศึกษา.....	52
3.4	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
3.5.1	สถิติเชิงพรรณนา.....	53
3.5.2	สถิติเชิงอนุมาน.....	54
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
4.1	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา.....	55
4.1.1	ตัวแปรอิสระ : ตัวแปรที่สนใจศึกษา.....	58
4.1.2	ตัวแปรอิสระ : ตัวแปรควบคุม.....	65
4.1.3	ตัวแปรตาม.....	66
4.2	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน.....	69
4.2.1	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของ คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร ที่วัดค่าด้วยดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน.....	72
4.2.2	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของ คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร ที่วัดค่าด้วยรายการคงค้าง.....	75
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	81
5.1	สรุปผลการวิจัย.....	82
5.2	อภิปรายผลการวิจัย.....	83

5.3	ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	85
5.4	ข้อจำกัดในการวิจัย.....	87
5.5	ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต.....	88
	รายการอ้างอิง.....	90
	ภาคผนวก.....	95
	ภาคผนวก ก บทบาทหน้าที่และองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัท และคณะกรรมการตรวจสอบ.....	96
	ภาคผนวก ข การตรวจสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ.....	106
	ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของ คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร (กรณีวัดค่าความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของ คณะกรรมการตรวจสอบด้วยตัวแปรเทียม).....	111
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	115

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	23
ตารางที่ 2.2	34
ตารางที่ 3.1	38
ตารางที่ 3.2	40
ตารางที่ 3.3	41
ตารางที่ 3.4	47
ตารางที่ 4.1	56
ตารางที่ 4.2	58
ตารางที่ 4.3	59
ตารางที่ 4.4	61
ตารางที่ 4.5	62
ตารางที่ 4.6	63
ตารางที่ 4.7	65
ตารางที่ 4.8	65
ตารางที่ 4.9	66
ตารางที่ 4.10	67
ตารางที่ 4.11	68
ตารางที่ 4.12	70
ตารางที่ 4.13	73

ตารางที่ 4.14	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับรายการคงค้าง.....	76
ตารางที่ 4.15	การสรุปผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร.....	79
ตารางที่ ข.1	ค่า Variance Inflation Factors และ Tolerance ของตัวแปรอิสระ.....	107
ตารางที่ ข.2	สถิติ Kolmogorov-Smirnov Test.....	108
ตารางที่ ข.3	สถิติ Levene's Test.....	109
ตารางที่ ข.4	สถิติ Durbin – Watson.....	110
ตารางที่ ค.1	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (กรณีวัดค่าความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบด้วยตัวแปรเทียม).....	112
ตารางที่ ค.2	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับรายการคงค้าง (กรณีวัดค่าความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบด้วยตัวแปรเทียม).....	113

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
------------	-------------------------	---

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กำไรสุทธิเป็นข้อมูลที่ใช้สรุปผลการดำเนินงานของกิจการในรอบเวลาหนึ่ง ๆ ที่ช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินถึงผลการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารและกระแสเงินสดในอนาคตได้จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่ากำไรสุทธิเป็นข้อมูลที่สำคัญรายการหนึ่งที่นักลงทุนได้ให้ความคาดหวังและต้องการทราบ โดยมีแนวคิดที่ว่าราคาปัจจุบันของหลักทรัพย์ขึ้นอยู่กับกระแสเงินสดหรือเงินปันผลในอนาคตที่นักลงทุนคาดว่าจะได้รับ และกำไรสุทธิสามารถใช้เป็นข้อมูลในการพยากรณ์กระแสเงินสดในอนาคตได้ แต่จากกระแสข่าวในช่วงหลายปีที่ผ่านมาถึงการล้มละลายของบริษัท Enron Corp. และบริษัท WorldCom Inc. ที่เป็นบริษัทยักษ์ใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยสาเหตุการล้มละลายส่วนหนึ่งมาจากการที่งบการเงินไม่ได้แสดงให้เห็นว่าได้ส่งสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้าให้ผู้ถือหุ้นและนักลงทุนทราบถึงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานที่แท้จริงของกิจการ หรือแม้กระทั่งในประเทศไทยที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ได้มีการสั่งแก้ไขงบการเงินในบางบริษัทที่สื่อเค้าวามีแนวโน้มในการตกแต่งตัวเลขกำไร กรณีเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดคำถามมากมายจากนักลงทุนและผู้ใช้งบการเงินถึงความน่าเชื่อถือของข้อมูลในรายงานทางการเงินและกำไรสุทธินั้นมีคุณภาพเพียงพอที่จะใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจได้มากน้อยเพียงใด คุณภาพกำไรจึงกลายเป็นเรื่องสำคัญเพราะกิจการที่มีคุณภาพกำไรสูงย่อมมีความเสี่ยงน้อยกว่ากิจการที่มีคุณภาพกำไรต่ำ

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้เห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวและได้มีการออกข้อกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนทุกบริษัทต้องจัดให้มีการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance) ขึ้นภายในองค์กร เพื่อสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานและความเชื่อถือได้ของข้อมูลในรายงานทางการเงินที่เปิดเผยต่อสาธารณชน ซึ่งส่วนหนึ่งของการกำกับดูแลกิจการจะดีและสมบูรณ์ได้ต้องมีกลไกการตรวจสอบ การถ่วงดุลและคานอำนาจระหว่างคณะกรรมการบริษัทกับฝ่ายบริหารเข้ามาเกี่ยวข้อง คณะกรรมการบริษัทรวมถึงคณะกรรมการตรวจสอบจึงถือได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญกลุ่มหนึ่งตามหลักการกำกับดูแลกิจการ คณะกรรมการบริษัทเปรียบเสมือนตัวแทนของเจ้าของเงินทุนที่เข้ามาทำหน้าที่สอดส่องดูแลและควบคุมการดำเนินงานของฝ่ายบริหารที่อาจมีแรงจูงใจในการแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองด้วยการตกแต่งกำไรซึ่งส่งผลให้กำไรมีคุณภาพต่ำ โดยมอบหมายให้คณะกรรมการตรวจสอบมีหน้าที่หลักในการสอบทานให้มี

การจัดทำรายงานทางการเงินเป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปและมีการเปิดเผยข้อมูลอย่างเพียงพอ เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินทุกกลุ่มมีความเชื่อมั่นว่าสารสนเทศทางการเงินของกิจการได้แสดงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นทำการศึกษาในส่วนของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ

องค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบได้ถูกนำมาพิจารณาว่ามีส่วนช่วยให้กำไรทางบัญชีมีคุณภาพเพิ่มขึ้น จากการทบทวนงานวิจัยในต่างประเทศ (Bradbury et al., 2004; Bryan et al., 2004; Vafeas, 2005; และ Qin, 2005) พบว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบทั้งในด้านของจำนวนกรรมการ ความเป็นอิสระของคณะกรรมการ และความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินล้วนเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร จึงอาจกล่าวได้ว่าความมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบในการควบคุมดูแลการบริหารงานของฝ่ายบริหารและสอบทานกระบวนการในการจัดทำรายงานทางการเงินส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบของแต่ละกิจการ เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินเชื่อถือได้ว่ากำไรสุทธิที่รายงานนั้นเป็นกำไรที่มีคุณภาพ สำหรับประเทศไทยหลักฐานดังกล่าวยังไม่เป็นที่ประจักษ์ ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบจะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือไม่

การศึกษานี้จึงทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร โดยปัจจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบที่ทำการศึกษาประกอบด้วย จำนวนกรรมการบริษัทและกรรมการตรวจสอบ (Size) ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ (Independence) และความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ (Expertise) ปัจจัยดังกล่าวถือเป็นข้อมูลที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนต้องทำการเปิดเผยเพื่อเป็นไปตามหลักการกำกับดูแลกิจการและช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินมีข้อมูลที่เพียงพอต่อการตัดสินใจ

1.2 คำถามการวิจัย

จากการทบทวนงานวิจัยในอดีตและการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการ

ตรวจสอบกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีคำถามการวิจัย คือ องค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรหรือไม่

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.4 สมมติฐานการวิจัย

จากการล้มละลายของบริษัท Enron Corp. และบริษัท WorldCom Inc. ในประเทศสหรัฐอเมริกาหรือแม้กระทั่งในประเทศไทยที่ ก.ล.ต. ได้มีการสั่งแก้ไขงบการเงินในบางบริษัทที่สื่อเค้าวามีแนวโน้มในการตกแต่งตัวเลขกำไร กรณีเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดความคลางแคลงใจจากผู้ใช้งบการเงินถึงความน่าเชื่อถือของข้อมูลในรายงานทางการเงินและกำไรนั้นมีคุณภาพเพียงพอที่จะใช้เป็นข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจได้มากน้อยเพียงใด เนื่องจากตามข้อสมมติของการดำเนินงานต่อเนื่อง (Going Concern) และใช้เกณฑ์คงค้างในการจัดทำงบการเงิน เพื่อให้กิจการสามารถแสดงผลการดำเนินงาน ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งได้ แต่การใช้เกณฑ์คงค้างนี้ทำให้มีการบันทึกรายการค้างรับค้างจ่าย รับล่วงหน้า จ่ายล่วงหน้าและรายการที่ไม่เป็นตัวเงินอื่นเพื่อให้เป็นไปตามหลักการจับคู่รายได้และค่าใช้จ่าย ซึ่งรายการเหล่านี้มักเกิดจากการใช้ดุลยพินิจจึงอาจทำให้มีการตกแต่งเพื่อให้กิจการแสดงผลกำไรเป็นไปตามทิศทางที่ฝ่ายบริหารต้องการ และมีความเป็นไปได้ว่ากำไรที่รายงานนั้นไม่ได้เกิดจากการดำเนินงานอย่างแท้จริง ดังนั้น คุณภาพกำไรเป็นสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงเพราะกำไรที่มีคุณภาพจะสะท้อนถึงมูลค่าที่แท้จริงของกิจการ จึงต้องมีการหาวิธีการใด ๆ เพื่อมาตรวจสอบว่าตัวเลขกำไรที่แสดงในงบกำไรขาดทุนนั้นเป็นข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ ในอดีตมีผู้ตรวจสอบภายนอกและผู้ตรวจสอบภายในทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในงบการเงิน แต่ยังไม่เพียงพอที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใช้งบการเงินได้ ในปัจจุบันจึงได้มีหลักการกำกับดูแลกิจการขึ้นเพื่อสร้างโปร่งใสในการดำเนินงาน คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ใช้ในการกำกับดูแลกิจการ และได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสอบทานความถูกต้องของข้อมูลในงบการเงิน จากการทบทวนงานวิจัยในอดีต (Bradbury et al., 2004; Bryan et al., 2004; Vafeas, 2005; และ Qin, 2005) พบว่า ความมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบในการควบคุมดูแลและสอบทานการจัดทำรายงานทางการเงินส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบของแต่ละกิจการที่ถือได้ว่าเป็น

ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ข้อมูลกำไรมีคุณภาพที่ดี สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้างเป็นตัววัดคุณภาพกำไร ตั้งเป็นสมมติฐานการวิจัย ได้ดังนี้

H_1 : องค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

H_2 : องค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับรายการคงค้าง

ทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง คือ องค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน และมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับรายการคงค้าง

องค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ได้แก่

1. จำนวนกรรมการบริษัท
2. ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท
3. จำนวนกรรมการตรวจสอบ
4. ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ
5. ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ

สาเหตุที่คาดว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบดังกล่าวมีผลต่อคุณภาพกำไร เพราะปัจจัยสำคัญข้อหนึ่งของการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้นั้นอยู่ที่การกำหนดองค์ประกอบอย่างเหมาะสม กล่าวคือ มีจำนวนกรรมการอย่างเพียงพอต่อการดำเนินงาน คณะกรรมการมีความเป็นอิสระในการใช้ดุลยพินิจพิจารณาเรื่องต่าง ๆ และมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินเพื่อให้สามารถทำหน้าที่ในการสอบทานการจัดทำรายงานทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และจากการทบทวนงานวิจัยในอดีตพบว่า เป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาใช้ข้อมูลจากงบการเงิน แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และรายงานประจำปี ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในระหว่างปี พ.ศ. 2547-2548 โดยไม่ครอบคลุมถึงบริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจการเงิน ได้แก่ หมวดเงินทุนและหลักทรัพย์ (Finance and Securities) หมวดประกันภัยและประกันชีวิต (Insurance) และหมวดธนาคาร (Banking) และบริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการ (Companies under

Rehabilitation) เนื่องจากการจัดประเภทรายการในงบดุลของบริษัทในกลุ่มธุรกิจการเงิน ไม่มีการจัดประเภทรายการเป็นสินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินหมุนเวียน ทำให้ผู้วิจัยไม่มีข้อมูลที่เพียงพอสำหรับการคำนวณมูลค่ารายการคงค้างที่เกิดขึ้น และสำหรับบริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการมีการดำเนินงานอยู่ภายใต้การควบคุมของ พรบ. ล้มละลายและมีผู้บริหารแผนฟื้นฟูกิจการเข้ามาทำหน้าที่ควบคุมการบริหารงาน จึงได้รับการยกเว้นไม่ต้องจัดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบ ทำให้ผู้วิจัยไม่มีข้อมูลในส่วนขององค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบเพื่อใช้ในการศึกษา

1.6 ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากการศึกษาใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ดังนั้น การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ ทั้งในด้านของจำนวนกรรมการ ความเป็นอิสระและการมีความรู้ความชำนาญทางบัญชีหรือการเงิน จึงเป็นการพิจารณาตามข้อมูลที่ทางบริษัทจดทะเบียนได้มีการเปิดเผยไว้ในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) หรือรายงานประจำปีเท่านั้น โดยถือเสมือนว่าทุกบริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องตามควร ผลการวิจัยจึงอาจไม่สามารถใช้อ้างอิงได้หากพบว่าในความเป็นจริงคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบไม่ได้มีคุณสมบัติตามที่ได้เปิดเผยไว้ และในการตีความผลการวิจัยเป็นการตีความในลักษณะของความสัมพันธ์ (Association) ตามข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เท่านั้น

1.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ โดยตัวแปรตาม คือ คุณภาพกำไร และตัวแปรอิสระ คือ องค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ รวมถึงตัวแปรควบคุมที่อาจมีผลกระทบบกับตัวแปรตาม แสดงเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแผนภาพที่ 1.1

ตัวแปรอิสระที่สนใจศึกษา

- จำนวนกรรมการบริษัท (BrdSize)
- ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท (BrdIndep)
- จำนวนกรรมการตรวจสอบ (AudSize)
- ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ (AudIndep)
- ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ (AudExpertise)

ตัวแปรควบคุม

- ขนาดกิจการ (Size)
- การเติบโตของกิจการ (Growth)
- สภาพเสี่ยงทางการเงิน (Leverage)

ตัวแปรตาม

คุณภาพกำไร วัดจาก

- ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Flow Index)
- รายการคงค้าง (Total Accruals)

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.8 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. **คุณภาพกำไร (Earnings Quality)** หมายถึง กำไรที่สะท้อนให้เห็นถึงผลการดำเนินงานที่แท้จริงของกิจการ โดยกำไรที่มีคุณภาพดีควรเป็นกำไรที่มีกระแสเงินสดสนับสนุนตัวเลขกำไร แต่หากกำไรไม่มีกระแสเงินสดมาสนับสนุนย่อมหมายความว่ากำไรที่เกิดขึ้นนั้นมีคุณภาพที่ไม่ดีนัก เพราะมีส่วนประกอบของรายการที่ไม่เป็นตัวเงินในจำนวนมาก ดังนั้นการศึกษานี้จึงเลือกใช้ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้างเป็นตัวแทน (Proxy) วัดความมีคุณภาพของกำไร

2. **ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Flow Index)** คำนวณโดยใช้กระแสเงินสดจากการดำเนินงานหารด้วยกำไรก่อนรายการพิเศษ อัตราส่วนนี้แสดงถึงกระแสเงินสดจากการดำเนินงานของกิจการเมื่อเทียบกับกำไรก่อนรายการพิเศษ เพื่อชี้ให้เห็นว่ากิจการสามารถก่อให้เกิดกระแสเงินสดจากการดำเนินงานได้สอดคล้องกับกำไรที่ทำมาหาได้

หรือไม่ หากกิจการสามารถก่อเกิดกระแสเงินสดจากการดำเนินงานสูงเกินกว่ากำไร แสดงว่ากำไรที่กิจการรายงานนั้นเป็นกำไรที่มีคุณภาพ ในทางกลับกันหากกระแสเงินสดจากการดำเนินงานติดลบหรือมีกำไรสูงเกินกว่ากระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ถือได้ว่ามีคุณภาพกำไรต่ำ

3. รายการคงค้าง (Total Accruals) หมายถึง รายการที่ถูกบันทึกจากหลักเกณฑ์การบันทึกรายได้และค่าใช้จ่ายให้อยู่ในงวดที่เกิดขึ้น โดยคำนึงถึงรายได้ที่พึงรับและค่าใช้จ่ายที่พึงจ่าย เพื่อให้กิจการแสดงผลการดำเนินงานในแต่ละงวดเวลาอย่างเหมาะสม ตามข้อสมมติของการจัดทำงบการเงินโดยใช้เกณฑ์คงค้างและในเรื่องของการดำเนินงานต่อเนื่อง ทั้งนี้ โดยปกติธุรกิจย่อมต้องการบริหารงานเพื่อให้กิจการสามารถดำรงอยู่ต่อไปในอนาคต ดังนั้น หากกำไรมีส่วนประกอบของรายการที่ไม่เป็นตัวเงินในจำนวนมากหรือมีอัตราส่วนของรายการคงค้างต่อกำไรก่อนรายการพิเศษที่สูงบ่งชี้ได้ว่ากำไรที่กิจการรายงานนั้นเป็นกำไรที่มีคุณภาพต่ำ

4. การตกแต่งกำไร (Earnings Management) หมายถึง การกระทำของฝ่ายบริหารในการปรับแต่ง ปกปิดหรือบิดเบือนผลการดำเนินงาน เพื่อให้กิจการแสดงผลการดำเนินงานเป็นไปตามทิศทางที่ฝ่ายบริหารต้องการและความคาดหวังของนักลงทุน ตลอดจนมีผลต่อค่าพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ทางการเงิน เพื่อให้สามารถดึงดูดความสนใจจากนักลงทุนให้เข้ามาลงทุนหรือเพื่อสร้างผลประโยชน์ให้ฝ่ายบริหารเอง เช่น การจ่ายค่าตอบแทนที่อาจขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงานของกิจการ เป็นต้น

5. คณะกรรมการบริษัท (Board of Director) หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้น มีหน้าที่ในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและกลยุทธ์ที่สำคัญของกิจการ ติดตามการดำเนินงานของฝ่ายบริหาร เพื่อตรวจสอบ ถ่วงดุลและดูแลให้มั่นใจว่าฝ่ายบริหารได้นำนโยบายและกลยุทธ์ไปปฏิบัติตามที่กำหนดไว้เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้ถือหุ้น

6. คณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee) หมายถึง คณะกรรมการชุดย่อยของคณะกรรมการบริษัทที่เข้ามาช่วยคณะกรรมการบริษัทปฏิบัติงานในประเด็นที่เกี่ยวกับกระบวนการในการจัดทำรายงานทางการเงิน เพื่อสร้างหลักประกันเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูลทางการเงินของกิจการ

7. กรรมการที่มีความเป็นอิสระ (Independent Director) หมายถึง กรรมการที่มาจากบุคคลภายนอก ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารงานประจำของกิจการ เป็นอิสระจากผู้ถือหุ้น รายใหญ่ ผู้บริหารหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น การพิจารณาความเป็นอิสระสำหรับการศึกษาคำนี้ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในส่วนของคำอธิบายเกี่ยวกับตัวแปรในบทที่ 3

8. ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของกรรมการตรวจสอบ (The Accounting or Financial Expertise of Audit Committee) หมายถึง การมีความรู้ความชำนาญหรือประสบการณ์ในการทำงานทางด้านบัญชีหรือการเงิน มีความสามารถในการอ่านและเข้าใจ

ข้อมูลในงบการเงินได้ การพิจารณาการมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินสำหรับการศึกษาค้างนี้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในส่วนของคำอธิบายเกี่ยวกับตัวแปรในบทที่ 3

9. **กำไรสุทธิ (Net Income)** หมายถึง ผลต่างระหว่างรายได้กับค่าใช้จ่ายที่บันทึกไว้ตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป โดยกำไรสุทธิที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เป็นกำไรสุทธิจากการดำเนินงานตามปกติหรือกำไรก่อนรายการพิเศษ เพราะเป็นการแสดงถึงผลการดำเนินงานตามปกติของกิจการโดยไม่รวมรายการพิเศษหรือรายการที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว

1.9 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยนี้คาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่กลุ่มบุคคลต่าง ๆ สรุปดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร
2. เป็นประโยชน์ต่อนักลงทุน นักวิเคราะห์ เจ้าหนี้และผู้ใช้งบการเงินอื่น ๆ ในการประเมินคุณภาพกำไรของกิจการ
3. ใช้เป็นข้อมูลสำหรับบริษัทจดทะเบียนในการปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ ให้สามารถปฏิบัติงานตรวจตราหรือสอบทานการบริหารงานของฝ่ายบริหารให้มีกระบวนการจัดทำรายงานทางการเงินที่โปร่งใส เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ถือหุ้น นักลงทุน และผู้ใช้งบการเงินอื่น ๆ ถึงความเชื่อถือได้และควมมีคุณภาพของกำไร
4. เพื่อให้บริษัทจดทะเบียนตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ควรเปิดเผยในรายงานทางการเงิน เพื่อแสดงถึงการปฏิบัติตามการกำกับดูแลกิจการที่ผู้ใช้งบการเงินให้ความสนใจ
5. เป็นแนวทางให้ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีการปรับปรุงในการออกกฎเกณฑ์ระเบียบหรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ เพื่อให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.10 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร ในประเด็นจำนวนกรรมการ ความเป็นอิสระและความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร สำหรับการศึกษานี้ได้ใช้ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้างเป็นข้อบ่งชี้ถึงควมมีคุณภาพกำไร โดยทำ

การเก็บรวบรวมข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2547-2548 ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วยสถิติเชิงพรรณนา และในส่วนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร สถิติที่สำคัญที่ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์ คือ การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

1.11 ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิจัย

รายงานผลการวิจัยฉบับนี้มีลำดับขั้นตอนในการนำเสนอ ดังนี้

บทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา คำถามการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อจำกัดของการวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ระเบียบวิธีวิจัย และลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 กล่าวถึง การรวบรวมแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาที่ผ่านมาและที่ใช้ในการศึกษานี้ รวมถึงเอกสารและผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ๆ คือ ส่วนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร โดยแบ่งหัวข้อออกเป็น องค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบและการวัดคุณภาพกำไร ส่วนที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

บทที่ 3 กล่าวถึง วิธีดำเนินการวิจัย อันประกอบด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวัดค่า และคำอธิบายเกี่ยวกับตัวแปร การพัฒนาสมมติฐานการวิจัยและตัวแบบ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 กล่าวถึง การนำเสนอผลการวิจัยเบื้องต้นด้วยสถิติเชิงพรรณนา การนำเสนอผลการวิจัยด้วยสถิติเชิงอนุมาน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไรตามที่ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้

บทที่ 5 กล่าวถึง การสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย ข้อจำกัดในการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าหนังสือ วารสาร บทความทางทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร เนื้อหาในบทนี้จึงแบ่งการทบทวนวรรณกรรมออกเป็น 2 ส่วนหลัก ๆ คือ

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร

2.1.1 องค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ

2.1.2 การวัดคุณภาพกำไร

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร

องค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ใช้ในการกำกับดูแลกิจการ ที่คาดว่าจะช่วยลดปัญหาการทุจริตหรือการตกแต่งกำไร เป็นผลดีต่อความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงินและช่วยให้กำไรมีคุณภาพสูงขึ้นได้ เนื่องจากลักษณะของบริษัทจดทะเบียนที่มีผู้ถือหุ้นเป็นจำนวนมาก รูปแบบการบริหารงานจึงจำเป็นต้องอาศัยตัวแทนในการบริหารงานแทน จากการศึกษาของ Jensen and Meckling (1976) พบว่า การแยกกันระหว่างเจ้าของเงินทุนกับการบริหารงานนี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาที่เกิดจากตัวแทน (Agency Problem) ขึ้น ซึ่งเป็นปัญหาในเรื่องของการที่ผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นและฝ่ายบริหารไม่ไปในทิศทางเดียวกัน โดยผู้บริหารจะพยายามหาหนทางสร้างมูลค่าสูงสุดให้แก่กิจการหรือผู้ถือหุ้นต่อเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าสิ่งนั้นเอื้ออำนวยผลประโยชน์ให้กับตนเองด้วยในเวลาเดียวกัน

ตามแนวคิดของทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ที่พัฒนาขึ้นโดย Alchian and Demsetz (1972) นั้น มองว่ามนุษย์ทุกคนย่อมมีแรงผลักดันในการทำทุกอย่างเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนด้วยกันทั้งสิ้น ดังนั้น เมื่อความต้องการของผู้ถือหุ้นและผู้บริหารไม่ตรงกันจึงก่อให้เกิดปัญหาที่เกิดจากตัวแทนขึ้น กล่าวคือ ผู้ถือหุ้นต้องการให้การทำงานและการตัดสินใจต่าง ๆ ของผู้บริหารเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อผู้ถือหุ้น ในขณะที่ผู้บริหารอาจมีความต้องการที่

แตกต่างกันไป ซึ่งความต้องการของผู้บริหารนั้นอาจไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ถือหุ้น โดยผู้บริหารมักมีแรงจูงใจในการแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองด้วยการตกแต่งกำไร เพื่อให้กิจการแสดงผลการดำเนินงานไปในทิศทางที่ผู้บริหารต้องการ เนื่องจากผลตอบแทนและระยะเวลาการจ่ายผู้บริหารคนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งของกิจการต่าง ๆ มักขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงานของกิจการ

ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่เกิดจากตัวแทน ผู้ถือหุ้นในฐานะเจ้าของกิจการ จำเป็นต้องคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารและดูแลผลประโยชน์แทนตน กลุ่มบุคคลที่ได้รับคัดเลือกเข้ามาทำหน้าที่ดังกล่าวคือคณะกรรมการบริษัท (Hermalin and Weisbach, 1991; John and Senbet, 1998) โดยคณะกรรมการบริษัทได้รับความคาดหวังว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญตามหลักการกำกับดูแลกิจการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน้าที่ในการควบคุมดูแลการบริหารงานของผู้บริหารให้เป็นไปตามเป้าหมายของกิจการเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อกิจการและผู้ถือหุ้น (Fama and Jensen, 1983) และเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการบริษัทมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น คณะกรรมการบริษัทสามารถแต่งตั้งกรรมการที่มีความรู้ความชำนาญที่เหมาะสมเป็นคณะกรรมการโดยมีบทบาทหน้าที่เฉพาะในการศึกษาเรื่องสำคัญที่เกิดขึ้นเป็นประจำหรือเรื่องที่ต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อปฏิบัติหน้าที่แทนคณะกรรมการบริษัทบางส่วนได้ตามความจำเป็น โดยคณะกรรมการบริษัทยังคงมีหน้าที่ติดตามการดำเนินงานของผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นไปตามเป้าหมายและขอบเขตที่คณะกรรมการบริษัทมอบหมายด้วย (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2547) และตามหลักการกำกับดูแลกิจการได้กำหนดให้คณะกรรมการบริษัทต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบขึ้นโดยให้ความรับผิดชอบเฉพาะเรื่องในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานทางการเงินและการควบคุมภายใน เพื่อสร้างหลักประกันเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูลในรายงานทางการเงินของกิจการ เนื่องจากการสอบทานรายงานทางการเงินจำเป็นต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ดังนั้น คณะกรรมการตรวจสอบจึงถือได้ว่าเป็นอีกกลุ่มบุคคลหนึ่งที่ได้รับการคาดหวังว่าสามารถทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการกำกับดูแลการบริหารงานของผู้บริหาร ดูแลการควบคุมภายในและการจัดทำรายงานทางการเงินให้มีความถูกต้องและเชื่อถือได้

สรุปได้ว่าคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการควบคุมการบริหารงานและกระบวนการจัดทำรายงานทางการเงินของกิจการ ช่วยลดปัญหาที่เกิดจากตัวแทนและปัญหาในการตกแต่งกำไรของผู้บริหารที่เป็นสาเหตุหนึ่งของการมีคุณภาพกำไรที่ต่ำลง เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินเชื่อถือได้ว่ากำไรที่รายงานนั้นเป็นกำไรที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานอย่างแท้จริงแสดงให้เห็นถึงความมีคุณภาพของกำไร สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศองค์ประกอบ

ของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบได้ถูกนำมาพิจารณาทั้งในด้านของจำนวน กรรมการ การมีความอิสระเพียงพอในการปฏิบัติงานและการมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชี หรือการเงิน เพื่อให้คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบสามารถเป็นตัวกลางในการ ถ่วงดุลอำนาจและรักษาผลประโยชน์ให้กับผู้ถือหุ้นทุกฝ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากจำนวน กรรมการเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการมีกรรมการอย่างเพียงพอและเหมาะสมต่อการดำเนินงาน ความเป็นอิสระช่วยให้คณะกรรมการทำหน้าที่ถ่วงดุลหรือคานอำนาจฝ่ายบริหารได้อย่างอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือ การเงินช่วยให้คณะกรรมการตรวจสอบสามารถปฏิบัติหน้าที่ในการสอบทานความถูกต้องของ รายงานทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้เกิดการประสานงานกับผู้สอบบัญชีในการ ควบคุมรายงานทางการเงินให้มีคุณภาพ จากแนวคิดดังกล่าวการกำหนดองค์ประกอบของ คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบจึงควรมีส่วนช่วยให้มีคุณภาพทำไรที่ดีขึ้นได้

2.1.1 องค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ

พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 กำหนดว่าคณะกรรมการของบริษัท มหาชนต้องมีจำนวนตามที่กำหนดในข้อบังคับของบริษัท แต่ต้องไม่ต่ำกว่า 5 คน ในคณะกรรมการบริษัทควรมีกรรมการที่เป็นอิสระรวมอยู่ด้วย เพราะการมีกรรมการที่ไม่อิสระทั้ง คณะอาจมีความเสี่ยงเนื่องจากกรรมการเหล่านั้นสามารถดำเนินการได้ทุกอย่างโดยไม่ถูก ตรวจสอบ จึงควรมีกรรมการที่เป็นอิสระเข้ามาช่วยถ่วงดุลเพื่อลดปัญหาดังกล่าว นอกจากนี้ กรรมการอิสระยังได้รับความคาดหวังว่าจะช่วยทำหน้าที่กำกับดูแลการทำงานของฝ่ายบริหารแทน ผู้ถือหุ้นรายย่อยและขจัดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มผู้ถือหุ้นและฝ่ายบริหาร ในปัจจุบันพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 ไม่มีข้อกำหนดในเรื่องการมีกรรมการ อิสระ แต่ตามประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่ กจ. 12/2543 เรื่อง การขออนุญาตและการอนุญาตให้เสนอขายหุ้นที่ออกใหม่ กำหนดให้บริษัทที่เสนอขายหลักทรัพย์ ต่อประชาชนและบริษัทจดทะเบียนต้องมีกรรมการอิสระอย่างน้อย 3 คน และหนึ่งในหลักการ กำกับดูแลกิจการที่ดี 15 ข้อ แนะนำให้มีกรรมการอิสระไม่ต่ำกว่า 1 ใน 3 ของกรรมการบริษัททั้ง คณะ เพื่อให้เกิดการตรวจสอบ ถ่วงดุลการบริหารงานของฝ่ายบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของกิจการเป็นหลัก เพราะกรรมการอิสระไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของ ผู้บริหารระดับสูง อีกทั้งกรรมการอิสระมักได้รับแรงกดดันและความคาดหวังจากตลาดทุนหรือ สังคม รวมถึงต้องการรักษาชื่อเสียงของตนเอง (Hermalin and Weisbach, 1991) ความเป็น อิสระจึงถือเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญในการกำกับดูแลกิจการและได้กลายเป็นประเด็นสำคัญในวิ ธีปฏิบัติที่ดีของการกำกับดูแลกิจการของทุกประเทศ

นอกจากนี้ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้มีการออกข้อกำหนดเพื่อการดำรงสถานะเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ตามประกาศคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ลงวันที่ 19 มกราคม 2541 ที่กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนทุกบริษัทต้องดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 31 ธันวาคม 2542 เพื่อเข้ามาช่วยคณะกรรมการบริษัทปฏิบัติงานในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการจัดทำรายงานทางการเงินและการควบคุมภายใน และตามประกาศตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เรื่อง คุณสมบัติและขอบเขตการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบ (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2542 ได้กำหนดว่าคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทต้องประกอบด้วย ดังนี้ (1) เป็นกรรมการของบริษัท (2) ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการของบริษัทหรือที่ประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัท และ (3) มีจำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน นอกจากนี้ตามแนวทางปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2542) แนะนำว่าคณะกรรมการตรวจสอบควรประกอบด้วยกรรมการที่เป็นอิสระ ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารงานในกิจการหรือมีความสัมพันธ์ใด ๆ ที่จะกระทบต่อการใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจของกรรมการตรวจสอบให้ปราศจากความเที่ยงธรรม และกรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 1 คนควรมีความรู้ความเข้าใจหรือมีประสบการณ์ด้านการบัญชีหรือการเงิน ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.1.2 การวัดคุณภาพกำไร

คุณภาพกำไรเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ใช้งบการเงินควรให้ความสำคัญเพราะกำไรที่มีคุณภาพสามารถสะท้อนถึงมูลค่าที่แท้จริงของกิจการได้ การตระหนักถึงควมมีคุณภาพของกำไรมีสาเหตุหนึ่งมาจากทฤษฎีการวิเคราะห์ขั้นพื้นฐานของนักวิเคราะห์ทางการเงินและนักลงทุนที่ต้องการเปรียบเทียบกำไรของแต่ละกิจการ รวมถึงวิเคราะห์ว่าหลักทรัพย์ของกิจการควรซื้อขายกันในราคาสูงหรือต่ำกว่ามูลค่าตลาดในขณะนั้น นอกจากนี้เพื่อให้ราคาหลักทรัพย์สะท้อนถึงมูลค่าที่แท้จริงของกิจการ กำไรที่มีคุณภาพควรเป็นกำไรที่แสดงให้เห็นถึงผลการดำเนินงานของกิจการที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมในอดีต พบว่า การกำหนดข้อบ่งชี้ถึงควมมีคุณภาพกำไรมีหลายวิธีขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Schipper and Vincent, 2003) อันได้แก่ ในลักษณะของอนุกรมเวลา (Time-Series Properties of Earnings) ตามความสัมพันธ์ระหว่างกำไร รายการคงค้างและกระแสเงินสด (The Relations among Income, Accruals, and Cash Flow) ตามลักษณะเชิงคุณภาพของแม่บทการบัญชี (Qualitative Concepts in the FASB's Conceptual Framework) และตามการตัดสินใจในการดำเนินการ (Implementation Decisions) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.2. คุณภาพกำไรในลักษณะของอนุกรมเวลา

การวิเคราะห์คุณภาพกำไรในลักษณะของอนุกรมเวลา (Time-Series) เป็นการพิจารณาถึงคุณภาพกำไรในความหมายของความต่อเนื่องของเวลาที่เกิดกำไร ข้อบ่งชี้ที่แสดงถึงควมมีคุณภาพกำไร ได้แก่

1) ความมีเสถียรภาพของกำไร (Persistence) เป็นการพิจารณาว่ากำไรที่มีคุณภาพจะสะท้อนให้เห็นในลักษณะของกำไรที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนาน ซึ่งได้มีผู้วิจัยในอดีตใช้ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของผลตอบแทนหลักทรัพย์ต่อการเปลี่ยนแปลงหรือระดับของกำไรทางบัญชีเพื่อวัดความมีเสถียรภาพของกำไร โดยกำไรที่มีเสถียรภาพนั้นจะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของนักลงทุนเพิ่มขึ้นในการนำไปใช้คาดการณ์ถึงราคาหลักทรัพย์ ควรจะซื้อขายกันในราคาสูงหรือต่ำกว่ามูลค่าตลาดในขณะนั้น

2) ความสามารถในการพยากรณ์กำไรในอนาคต (Predictability) หมายถึงความสามารถของตัวเลขกำไรในอดีตในการพยากรณ์กำไรในอนาคต โดยอาจใช้การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกำไรในปัจจุบันกับกำไรในอนาคต หากกำไรในปัจจุบันสามารถพยากรณ์กำไรในอนาคตได้ จะช่วยให้นักลงทุนกำหนดราคาหลักทรัพย์ได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น เนื่องจากราคาปัจจุบันของหลักทรัพย์ขึ้นอยู่กับกระแสเงินสดหรือเงินปันผลในอนาคตที่นักลงทุนคาดว่าจะได้รับ และกระแสเงินสดหรือเงินปันผลที่นักลงทุนคาดว่าจะได้รับมีความสัมพันธ์กับกำไรในอนาคตที่กิจการจะทำมาหาได้

3) ความผันผวนหรือความไม่แน่นอนของกำไร (Variability) กำไรที่มีคุณภาพควรเป็นกำไรที่ไม่ผันผวนไปจากเส้นแนวโน้มกำไรในอดีต เนื่องจากตลาดทุนจะหวัดวิตกในความไม่แน่นอนของกำไร ดังนั้น นักลงทุนที่ยึดติดกับตัวเลขกำไรในการตัดสินใจลงทุนจึงมีแนวโน้มที่จะซื้อหลักทรัพย์ของกิจการหนึ่งด้วยราคาที่สูงกว่าอีกกิจการหนึ่งที่มีกำไรค่อนข้างผันผวน เพราะกิจการที่มีความผันผวนของกำไรจะมีความเสี่ยงในการดำเนินงานสูง การวัดความผันผวนของกำไรได้มีงานวิจัยในอดีตใช้อัตราส่วนของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกำไรจากการดำเนินงานต่อส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน หากอัตราส่วนนี้ต่ำชี้ให้เห็นว่าอาจมีการเกลี่ยกำไร (Income Smoothing) ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการตกแต่งกำไรเพื่อชะลอการรับรู้รายจ่ายและ/หรือรายได้จากงวดบัญชีหนึ่งไปสู่อีกงวดบัญชีหนึ่ง ส่งผลให้กำไรที่แสดงในงวดปัจจุบันไม่ได้แสดงถึงผลการดำเนินงานที่แท้จริง

2.1.2.2 คุณภาพกำไรตามความสัมพันธ์ระหว่างกำไร รายการคงค้างและ กระแสเงินสด

ในวิธีนี้เป็น การวิเคราะห์คุณภาพกำไรจากความสัมพันธ์ของส่วนประกอบของกำไร ซึ่งแบ่งได้เป็นส่วนของรายการคงค้างและส่วนที่เป็นกระแสเงินสด เพราะการบันทึกบัญชีตามเกณฑ์คงค้างทำให้กำไรสุทธิที่ปรากฏในงบกำไรขาดทุนนั้นประกอบไปด้วยส่วนที่เกิดจากรายการที่เป็นเงินสดและส่วนที่เกิดจากรายการที่ไม่ใช่เงินสดหรือรายการคงค้าง โดยส่วนที่เป็นเงินสด คือ กระแสเงินสดที่กิจการมีอยู่จริงในขณะนั้น แบ่งได้เป็น กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน และกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน ส่วนที่เป็นรายการคงค้าง คือ กระแสเงินสดที่กิจการจะได้รับหรือต้องจ่ายออกไปในอนาคตหรือเกิดจากการตัดบัญชีโดยไม่มีเงินสดเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ค่าเสื่อมราคา วิธีที่ใช้ในการวัดคุณภาพกำไร ได้แก่

1) อัตราส่วนกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานต่อกำไรสุทธิ (Ratio of Operating Cash Flow to Income) เป็นการวัดคุณภาพกำไรในลักษณะของความสามารถของกำไรในการแปรเปลี่ยนกลับมาเป็นกระแสเงินสดเพื่อใช้ในกิจการ โดยแนวคิดของอัตราส่วนนี้คือกำไรที่มีคุณภาพดีควรมีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานอยู่เบื้องหลังการเกิดกำไร ดังนั้น หากกิจการใดสามารถก่อให้เกิดกระแสเงินสดจากการดำเนินงานได้ในจำนวนที่สูงเมื่อเทียบกับกำไรที่ทำมาหาได้ ถือได้ว่ากำไรนั้นเป็นกำไรที่มีคุณภาพ สาเหตุที่เลือกใช้กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานเป็นข้อบ่งชี้ถึงคุณภาพกำไร เพราะเป็นกระแสเงินสดที่เกิดจากกิจกรรมหลักที่ก่อให้เกิดรายได้ของกิจการ

2) การเปลี่ยนแปลงในรายการคงค้าง (Changes in Total Accruals) รายการคงค้างเกิดจากการบันทึกรายการทางบัญชีตามข้อสมมติในการจัดทำงบการเงินของแม่บทการบัญชีโดยใช้เกณฑ์คงค้าง รายการคงค้างที่เกิดขึ้นจึงเป็นส่วนที่ทำให้กระแสเงินสดแตกต่างจากกำไร การวัดคุณภาพกำไรในความหมายนี้คือ คุณภาพกำไรจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับมูลค่าของรายการคงค้าง กล่าวคือ ถ้ารายการคงค้างสูงจะแสดงถึงการมีคุณภาพกำไรที่ต่ำ เพราะผู้บริหารสามารถใช้ดุลยพินิจในการรับรู้หรือหลีกเลี่ยงการรับรู้รายการคงค้างบางรายการได้ เพื่อให้กิจการแสดงผลกำไรเป็นไปตามทิศทางที่ผู้บริหารต้องการ งานวิจัยทางบัญชีจึงมักใช้รายการคงค้างเป็นข้อบ่งชี้หนึ่งที่แสดงถึงคุณภาพกำไร

2.1.2.3 คุณภาพกำไรตามลักษณะเชิงคุณภาพของแม่บทการบัญชี

ตาม FASB's Conceptual Framework นอกจากเป็นการพิจารณาความมีคุณภาพของกำไรแล้ว ยังพิจารณาความมีคุณภาพของงบการเงินอีกด้วย เพื่อให้ข้อมูลที่เป็น

ประโยชน์ต่อการตัดสินใจ (Decision Usefulness) ลักษณะของข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ คือ ข้อมูลนั้นต้องมีคุณภาพในด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevance) ความเชื่อถือได้ (Reliability) และความสามารถเปรียบเทียบกันได้ (Comparability) เป็นเกณฑ์สำหรับการประเมินความมีคุณภาพข้อมูล ทั้งนี้ ลักษณะเชิงคุณภาพดังกล่าวควรพิจารณาไปพร้อม ๆ กัน เนื่องจากการพิจารณาความมีคุณภาพของงบการเงินอาจต้องมีการ trade-off กันระหว่างความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจและความเชื่อถือได้ เพราะกิจการจำเป็นต้องเสนอรายงานให้ทันต่อเวลาเพื่อประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงินก่อนที่จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางบัญชีอย่างชัดเจนจึงอาจทำให้ความเชื่อถือได้ลดน้อยลง งานวิจัยในอดีตได้ใช้การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างราคาหรือผลตอบแทนหลักทรัพย์กับกำไรสุทธิ กระแสเงินสดหรือข้อมูลอื่น ๆ ในงบการเงินเพื่ออนุมานถึงความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจและความเชื่อถือได้ ในส่วนของความสามารถในการเปรียบเทียบกันได้ หมายถึง การเปรียบเทียบงบการเงินหรือกำไรของกิจการในรอบระยะเวลาต่างกันหรือเปรียบเทียบระหว่างกิจการ ซึ่งการใช้วิธีการบัญชีอย่างสม่ำเสมอของกิจการจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ใช้งบการเงิน ช่วยให้สามารถวิเคราะห์และเข้าใจข้อมูลทางการบัญชีที่เปรียบเทียบกันได้ ดังนั้น กิจการต้องพิจารณาในเรื่องความสมดุลระหว่างลักษณะเชิงคุณภาพทั้งหมดเพื่อเพิ่มความมีคุณภาพของงบการเงินและข้อมูลกำไร

2.1.2.4 คุณภาพกำไรตามการตัดสินใจในการดำเนินการ

ในวิธีนี้เป็นการวัดคุณภาพกำไรจากแรงจูงใจและความรู้ความเชี่ยวชาญของผู้จัดทำงบการเงินหรือผู้บริหาร ยิ่งมีรายการที่ต้องอาศัยการประมาณการหรือใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารมากเท่าไรกำไรจะยิ่งมีคุณภาพลดลง ในวิธีนี้เน้นถึงการตกแต่งกำไร โดยผู้บริหารมักมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการแสดงผลการดำเนินงานที่ขาดทุน หลีกเลี่ยงการแสดงผลกำไรในงวดปัจจุบันที่ลดต่ำลงจากงวดก่อน หรือหลีกเลี่ยงการแสดงผลกำไรที่ต่ำกว่าที่นักวิเคราะห์ทางการเงินคาดการณ์ไว้ ซึ่งการตกแต่งกำไรนี้ส่งผลให้กำไรมีคุณภาพต่ำลง สามารถใช้การเปลี่ยนแปลงของรายการคงค้างเป็นข้อบ่งชี้ถึงความมีคุณภาพกำไรได้ นอกจากนี้อาจใช้การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร เพราะผู้บริหารสามารถใช้ดุลยพินิจในการกำหนดค่าใช้จ่ายและต้นทุนต่าง ๆ เพื่อควบคุมกำไรให้เป็นไปในทิศทางที่ผู้บริหารต้องการ ค่าใช้จ่ายที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร เช่น ค่าซ่อมแซมและค่าบำรุงรักษา ค่าโฆษณา เป็นต้น โดยการวิเคราะห์คุณภาพกำไรของกิจการในมุมมองนี้ควรให้ความสนใจกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เหล่านี้ว่ามีจำนวนที่สอดคล้องกับแนวโน้มของค่าใช้จ่ายในช่วงที่ผ่านมา และสอดคล้องกับนโยบายของกิจการที่ได้วางไว้ทั้งในปัจจุบันและอนาคตหรือไม่

จากข้อบ่งชี้ที่แสดงถึงควมมีคุณภาพกำไรทั้ง 4 วิธีข้างต้น การวัดคุณภาพกำไร ในบางวิธีอาจไม่สามารถสื่อให้เห็นถึงคุณภาพกำไรได้อย่างชัดเจน เช่น คุณภาพกำไรในลักษณะของอนุกรมเวลา ค่อนข้างเปิดโอกาสให้เกิดข้อโต้แย้งได้ว่า การที่กำไรมีคุณภาพควรเป็นกำไรที่ไม่ผันผวน แต่ในบางครั้งความไม่ผันผวนของกำไรอาจเป็นผลจากการเกลี่ยกำไร (Income Smoothing) ที่เป็นวิธีการหนึ่งในการตกแต่งกำไร เพื่อแสดงกำไรที่ราบเรียบสม่ำเสมอไม่ผันผวนขึ้นลงซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้กำไรโดยคุณภาพไปในตัว ในส่วนของคุณภาพกำไรตามลักษณะเชิงคุณภาพของแม่บทการบัญชีที่ใช้การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างราคาหรือผลตอบแทนหลักทรัพย์กับกำไรสุทธิเป็นตัววัดคุณภาพกำไร เพื่ออนุมานถึงความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนั้น ได้มีการศึกษาของ Sloan (1996) พบว่า นักลงทุนไม่สามารถแยกลักษณะที่แตกต่างกันของส่วนประกอบของกำไรได้และมักให้ราคาหลักทรัพย์สูงกว่าความเป็นจริงกับหลักทรัพย์ของกิจการที่มีรายการคงค้างสูง เพราะกิจการที่มีรายการคงค้างสูงมักเป็นบริษัทที่แสดงผลการดำเนินงานที่ดี และในส่วนของคุณภาพกำไรตามการตัดสินใจในการดำเนินการ โดยใช้การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารเป็นตัวแทนวัดคุณภาพกำไร จำเป็นต้องอาศัยดุลยพินิจของผู้วิจัยเพื่อพิจารณาว่าค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เหล่านี้มีจำนวนที่สอดคล้องกับนโยบายการดำเนินงานต่อไปในอนาคตหรือไม่ เนื่องจากค่าใช้จ่ายประเภทค่าซ่อมแซมและค่าบำรุงรักษา ค่าโฆษณาหรือค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาจะส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของกิจการในระยะยาว

การศึกษาได้เลือกใช้การวัดคุณภาพกำไรตามความสัมพันธ์ระหว่างกำไร รายการคงค้างและกระแสเงินสด เนื่องจากสามารถแสดงให้เห็นถึงควมมีคุณภาพกำไรได้ค่อนข้างชัดเจน เพราะการบันทึบบัญชีตามเกณฑ์คงค้างทำให้กำไรสุทธิที่ปรากฏในงบกำไรขาดทุนนั้นประกอบไปด้วยส่วนที่เกิดจากรายการที่เป็นเงินสดและส่วนที่เกิดจากรายการที่ไม่ใช่เงินสดหรือรายการคงค้าง การพิจารณาคุณภาพกำไรโดยการแยกส่วนประกอบของกำไรจึงน่าจะจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับควมมีคุณภาพกำไรของกิจการได้ดีกว่าการพิจารณาคุณภาพกำไรโดยไม่แยกส่วนประกอบของกำไร ผู้ใช้งบการเงินจะรู้ว่าแท้จริงแล้วกำไรสุทธิที่กิจการรายงานนั้นประกอบด้วยส่วนที่เป็นกระแสเงินสดหรือส่วนที่เป็นรายการคงค้างในสัดส่วนเท่าใด ดังนั้น การวัดคุณภาพกำไรด้วยวิธีนี้จึงมีความเหมาะสมมากกว่าการวัดคุณภาพกำไรด้วยวิธีอื่น โดยใช้ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้างเป็นตัวแทนวัดคุณภาพกำไร ซึ่งได้มีงานวิจัยในอดีตเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานกับกำไรในการพิจารณาถึงควมมีคุณภาพกำไรไว้ว่า หากอัตราส่วนของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อกำไรสุทธิสูงจะแสดงถึงคุณภาพกำไรที่สูงตามด้วย (Sloan, 1996; Bergevin, 2003) จึงเป็นที่น่าสังเกตว่ากิจการที่มีกำไรสูงแต่มีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่ำหรือติดลบมักมีการตกแต่งกำไรเพื่อให้กิจการแสดงผลกำไรที่สูงขึ้น แต่การกระทำดังกล่าวย่อมแสดงถึงระดับคุณภาพกำไรที่ต่ำลง

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร พบว่า การศึกษานับเสนอว่า องค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรของกิจการ ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่มีวิธีการศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูลและมีการกำหนดตัวแปรเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบที่คล้ายคลึงกันแต่ต่างกันที่วิธีการวัดคุณภาพกำไร โดยองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทที่ใช้ในงานวิจัยในอดีตมักประกอบด้วยจำนวนกรรมการบริษัท ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท จำนวนครั้งการประชุมคณะกรรมการบริษัท และการควบคุมตำแหน่งประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการ ในส่วนขององค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบ ประกอบด้วยจำนวนกรรมการตรวจสอบ ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ ความรู้ความชำนาญทางด้านการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ และจำนวนครั้งการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ สามารถสรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งตามวิธีการวัดคุณภาพกำไร ได้ดังนี้

การวัดคุณภาพกำไรตามลักษณะเชิงคุณภาพของแม่บทการบัญชี โดยใช้ความสัมพันธ์ระหว่างกำไรสุทธิกับผลตอบแทนหลักทรัพย์หรือค่าสัมประสิทธิ์การตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อข้อมูลกำไร (Earnings Response Coefficient : ERC) เป็นตัวแทนในการวัดคุณภาพกำไร แนวคิดของมุมมองนี้ คือ กำไรที่มีคุณภาพควรให้ข้อมูลที่เป็ประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน โดยงานวิจัยของ Wild (1996) พบว่า ตลาดทุนมีการตอบสนองเพิ่มขึ้นต่อการประกาศกำไรทางบัญชีภายหลังจากที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ กล่าวคือ คณะกรรมการตรวจสอบมีส่วนช่วยให้บริษัทที่มีคุณภาพกำไรที่สูงขึ้น เพราะคณะกรรมการตรวจสอบมีหน้าที่หลักในการสอบทานกระบวนการในการจัดทำรายงานทางการเงินให้มีความถูกต้อง เชื่อถือได้ นอกจากนี้ยังได้ให้ข้อเสนอแนะว่าคณะกรรมการตรวจสอบควรพิจารณาถึงความผิดพลาดของระบบการจัดทำรายงานทางการเงินซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพกำไรของกิจการในที่สุด ในงานวิจัยของ Vafeas (2000) พบว่า จำนวนกรรมการบริษัทที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับการให้ข้อมูลที่เป็ประโยชน์ของข้อมูลกำไรทางบัญชี (Informativeness of Earnings) กล่าวคือ กำไรทางบัญชีจะมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจของนักลงทุนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเมื่อคณะกรรมการบริษัทมีขนาดเล็ก โดยให้เหตุผลว่าเมื่อการทำงานประกอบด้วยบุคคลจำนวนมากขึ้นจะก่อให้เกิดความล่าช้าในการติดต่อสื่อสาร การประสานงานและการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ขาดความยืดหยุ่น ทำให้ไม่สามารถควบคุมการดำเนินงานของฝ่ายบริหารได้อย่างมี

ประสิทธิภาพและก่อให้เกิดโอกาสในการทุจริตได้มากขึ้น นอกจากนี้ในงานวิจัยของ Qin (2006) พบว่า การมีคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านบัญชีหรือการเงินที่มีประสบการณ์โดยตรงในการจัดทำงบการเงินหรือตรวจสอบบัญชีเพิ่มขึ้นส่งผลให้มีคุณภาพกำไรที่สูงขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bryan, Liu and Tiras (2004) ที่พบว่า การมีคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระทั้งคณะและมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินทั้งคณะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์การตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อข้อมูลกำไร (ERC) เพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีคุณภาพกำไรเพิ่มขึ้น และในงานวิจัยของ Anderson, Deli and Gillan (2003) พบว่า ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทและจำนวนครั้งการประชุมคณะกรรมการบริษัทที่เพิ่มขึ้น รวมถึงการแยกบุคคลในตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทออกจากตำแหน่งกรรมการผู้จัดการส่งผลให้การตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ที่มีต่อการประกาศกำไรเพิ่มขึ้น แสดงถึงคุณภาพกำไรที่เพิ่มขึ้น ในส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบพบว่าความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ จำนวนครั้งการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบที่เพิ่มขึ้น และจำนวนกรรมการตรวจสอบที่ลดลง ส่งผลให้คุณภาพกำไรของกิจการเพิ่มขึ้น จากผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบอย่างเหมาะสมจะช่วยให้ข้อมูลกำไรที่กิจการรายงานออกมามีคุณภาพหรือมีความน่าเชื่อถือต่อนักลงทุนหรือผู้ใช้งบการเงิน ส่งผลให้มีการตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อข้อมูลกำไรเพิ่มขึ้น กล่าวคือ นักลงทุนมีความเชื่อถือและสามารถประโยชน์จากข้อมูลกำไรเพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจลงทุนได้มากขึ้น

สำหรับการวัดคุณภาพกำไรตามความสัมพันธ์ระหว่างกำไร รายการคงค้างและกระแสเงินสด โดยใช้รายการคงค้างเป็นตัวแทนในการวัดคุณภาพกำไร ซึ่งงานวิจัยเหล่านี้ส่วนใหญ่เน้นถึงการตกแต่งกำไรของฝ่ายบริหารอันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กำไรมีคุณภาพต่ำลง งานวิจัยในอดีตโดย Klein (2002) พบว่า สัดส่วนของกรรมการบริษัทและกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับรายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหาร กล่าวคือ เมื่อคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบมีความเป็นอิสระเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้กิจการมีแนวโน้มในการตกแต่งกำไรด้วยรายการคงค้างลดลง ทำให้ข้อมูลในงบการเงินมีความน่าเชื่อถือและมีคุณภาพที่ดีเพิ่มขึ้น ในเวลาต่อมา Xie, Davidson and DaDalt (2003) ได้ขยายการศึกษาจาก Klein โดยการเพิ่มตัวแปรเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ พบว่า การมีความรู้ความชำนาญทางด้านการเงินหรือด้านการกำกับดูแลกิจการของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท จำนวนกรรมการบริษัทและจำนวนครั้งในการประชุมคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้กิจการมีคุณภาพกำไรที่ดีขึ้นด้วย ในงานวิจัยของ Bedard, Chtourou

and Courteau (2004) ได้ผลการวิจัยที่คล้ายคลึงกัน โดยพบว่า การมีคณะกรรมการตรวจสอบที่มีสมาชิกอย่างน้อย 1 คนเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญทางด้านบัญชีหรือการเงิน และคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นอิสระทั้งคณะส่งผลให้มีคุณภาพกำไรที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ Bradbury, Mak and Tan (2004) พบว่า จำนวนกรรมการบริษัทและสัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้มีคุณภาพกำไรที่เพิ่มขึ้นด้วย และเมื่อคณะกรรมการตรวจสอบมีความเป็นอิสระทั้งคณะจะช่วยลดเหตุการณ์การตกแต่งกำไรด้วยรายการคงค้างเพื่อหลีกเลี่ยงการแสดงผลกำไรที่ลดต่ำลงจากงวดก่อน ส่งผลให้มีคุณภาพกำไรที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังมีงานวิจัยในอดีตที่พบว่า การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบไม่มีส่วนช่วยลดระดับมูลค่ารายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหารเพื่อช่วยระงับการตกแต่งกำไรได้ โดยในงานวิจัยของ Peasnell, Pope and Young (2005) พบว่า เมื่อสัดส่วนกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระเพิ่มขึ้นการตกแต่งกำไรของผู้บริหารเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนหรือการรายงานผลกำไรที่ต่ำลงจะลดน้อยลง ส่งผลให้มีคุณภาพกำไรที่เพิ่มขึ้น แต่ไม่พบว่าการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบสามารถช่วยระงับการตกแต่งกำไรเพื่อให้กิจการบรรลุเป้าหมายกำไรได้ (Earnings management to exceed thresholds) จากผลวิจัยโดยใช้รายการคงค้างเป็นตัวแทนในการวัดคุณภาพกำไรชี้ให้เห็นว่าจำนวนกรรมการ ความเป็นอิสระของคณะกรรมการและความรู้ความชำนาญทางด้านบัญชีหรือการเงินเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความมีประสิทธิผลในการสอบทานการจัดทำรายงานทางการเงินและช่วยระงับการตกแต่งกำไร ทำให้ข้อมูลกำไรที่กิจการรายงานออกมาสะท้อนให้เห็นถึงผลการดำเนินงานที่แท้จริงและเป็นกำไรที่มีคุณภาพ

ในส่วนของการวัดคุณภาพกำไรตามการตัดสินใจดำเนินการของฝ่ายบริหาร โดยมียงานวิจัยของ Vafeas (2005) ทำการวัดคุณภาพกำไรเป็น 2 วิธี คือ (1) การหลีกเลี่ยงการแสดงผลกำไรในงวดปัจจุบันที่ลดต่ำลงจากผลกำไรในงวดก่อน (2) การหลีกเลี่ยงการแสดงผลกำไรที่ต่ำกว่าที่นักวิเคราะห์ทางการเงินคาดการณ์ไว้ โดยให้เหตุผลว่าฝ่ายบริหารมักมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งทำให้กำไรของกิจการมีคุณภาพต่ำลง โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก (Logistic regression analysis) พบว่า สัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่เป็นบุคคลภายในเพิ่มขึ้นส่งผลให้คุณภาพกำไรของกิจการลดต่ำลง ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าคณะกรรมการตรวจสอบควรมีความเป็นอิสระเพื่อให้สามารถทำหน้าที่ในการสอบทานการจัดทำรายงานทางการเงินได้อย่างอิสระ อีกทั้งยังเป็นตัวกลางในการถ่วงดุลอำนาจการบริหารงานและขจัดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มผู้ถือหุ้นและฝ่ายบริหารเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากตัวแทน (Agency Problem) นอกจากนี้ยังพบว่า สัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญทางด้านบัญชีหรือการเงินที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้คุณภาพกำไรเพิ่มขึ้นด้วย เพราะเป็นการลดโอกาสในการตกแต่งกำไรจากฝ่ายบริหารเพื่อหลีกเลี่ยงการแสดงผลกำไรที่ลด

ต่ำลงจากงวดก่อนหรือต่ำกว่าที่นักวิเคราะห์ทางการเงินคาดการณ์ไว้ เนื่องจากการมีความรู้ความชำนาญทางการเงินหรือการเงินช่วยให้คณะกรรมการตรวจสอบมีความเข้าใจในกระบวนการจัดทำรายงานทางการเงิน ระบบการควบคุมภายในและสามารถตั้งคำถามในกรณีที่มีข้อสงสัยได้อย่างตรงประเด็น

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ใช้วิธีการวัดคุณภาพกำไรแตกต่างออกไป อาทิเช่น **Beekes, Pope and Young (2004)** ใช้ระดับของความระมัดระวังในการคำนวณกำไร (Earnings Conservatism) เป็นตัวแทนในการวัดค่าคุณภาพกำไร ลักษณะของการยึดหลักความระมัดระวังจะทำให้กำไรของกิจการแสดงจำนวนที่ต่ำกว่าความเป็นจริง ซึ่งเป็นผลมาจากการชะลอการรับรู้รายได้และการรับรู้ค่าใช้จ่ายที่รวดเร็วแต่ช่วยให้กำไรมีคุณภาพเพิ่มขึ้น จากการศึกษาพบว่าการกรรมการจากภายนอก (Outside Director) เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ใช้ในการประเมินคุณภาพกำไรของกิจการ กล่าวคือ สัดส่วนของกรรมการจากภายนอกที่เพิ่มขึ้นกิจการจะมีระดับของความระมัดระวังในการคำนวณกำไรที่เพิ่มขึ้นด้วย เป็นการแสดงถึงความมีคุณภาพของกำไร และยังมีงานวิจัยของ **Felo, Krishnamurthy and Solieri (2003)** ใช้บทวิเคราะห์ในการให้คะแนน (Scores) ของนักวิเคราะห์ที่รายงานใน AIMR Review of Corporate Reporting Practices เป็นข้อบ่งชี้ถึงคุณภาพของรายงานทางการเงิน พบว่า สัดส่วนกรรมการบริษัทที่เป็นอิสระและสัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษทางการเงินที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้คุณภาพของรายงานทางการเงินเพิ่มขึ้นด้วย และได้ให้ข้อเสนอแนะว่าการมีกรรมการตรวจสอบมากกว่า 1 คนที่เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษทางการเงิน (มากกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ The Blue Ribbon Committee¹ กำหนดไว้) จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อกิจการเองและนักลงทุน อีกทั้งคณะกรรมการตรวจสอบยังเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการให้ความเชื่อมั่นต่อความมีคุณภาพของรายงานทางการเงิน โดยกิจการที่มีการจัดโครงสร้างคณะกรรมการตรวจสอบอย่างเหมาะสมยังสามารถช่วยลดต้นทุนของเงินทุน (Cost of Capital) ที่เกิดจากการจัดทำรายงานการเงินให้มีคุณภาพและน่าเชื่อถือในมุมมองของผู้ใช้งบการเงินนั้น

¹ The Blue Ribbon Committee (BRC) เป็นคณะบุคคลที่ 3 หน่วยงานในสหรัฐอเมริกา ได้แก่ The Securities and Exchange Commission (SEC), The New York Stock Exchange (NYSE) และ The National Association of Securities Dealers (NASD) ร่วมกันจัดตั้งขึ้น เพื่อศึกษาและเสนอแนะแนวทางที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่บทบาทของคณะกรรมการตรวจสอบในการสอดส่องดูแลกระบวนการรายงานทางการเงิน

จากการทบทวนงานวิจัยในอดีตข้างต้น แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบทั้งในด้านของจำนวนกรรมการ ความเป็นอิสระและความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินล้วนเป็นองค์ประกอบที่มีส่งผลต่อคุณภาพกำไรโดยคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบได้รับการคาดหวังที่จะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการควบคุมดูแลการจัดทำรายงานทางการเงินและการควบคุมภายใน เพื่อให้ข้อมูลในงบการเงิน โดยเฉพาะกำไรของกิจการมีความเชื่อถือได้ เป็นกำไรที่เกิดจากการดำเนินงานอย่างแท้จริงแสดงถึงควมมีคุณภาพของกำไร สรุปเป็นตารางการวัดค่าตัวแปรและทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ได้ดังตารางที่ 2.1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.1 สรุปการวัดค่าตัวแปรงานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร

ผู้ทำการวิจัย	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการวัดค่าตัวแปร	ความสัมพันธ์
Wild (1996)	<p>ตัวแปรตาม</p> <ul style="list-style-type: none"> Cumulative Variance of Returns <p>ตัวแปรอิสระ</p> <ul style="list-style-type: none"> Audit Committee Formation <p>ตัวแปรควบคุม</p> <ul style="list-style-type: none"> Firm Size Systematic Risk Growth Leverage Earnings Information 	<ul style="list-style-type: none"> ผลรวมของความแปรปรวนของผลตอบแทนหลักทรัพย์ในช่วงเวลาทดสอบ (0, 1) แทนค่าเป็น 1 เมื่อมีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบในช่วงเวลาทดสอบ มูลค่าตลาดของหลักทรัพย์ ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (β) จากตัวแบบตลาดทุน อัตราส่วนมูลค่าตลาดต่อมูลค่าตามบัญชีของหลักทรัพย์ อัตราส่วนหนี้สินไม่หมุนเวียนต่อมูลค่าตลาดของหลักทรัพย์ ค่าสมบรูณ์ของการเปลี่ยนแปลงของกำไรหารด้วยราคาหลักทรัพย์ 	<p>N/A</p> <p>(+)</p> <p>(+)</p> <p>(-)</p> <p>(-)</p> <p>(+)</p> <p>(-)</p>
Bradbury et al. (2004)	<p>ตัวแปรตาม</p> <ul style="list-style-type: none"> Abnormal Accruals 	<ul style="list-style-type: none"> มูลค่าของรายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหาร คำนวณจากรายการคงค้างทั้งหมด/สินทรัพย์รวม $t-1 = \beta_1 (1 - \text{สินทรัพย์รวม } t-1) + \beta_2 [(\Delta \text{ยอดขาย} - \Delta \text{ลูกหนี้การค้า}) / \text{สินทรัพย์รวม } t-1] + \sum \text{industry dummy} + \epsilon_{it}$ รายการคงค้างทั้งหมด = $\Delta \text{สินทรัพย์หมุนเวียน} - \Delta \text{หนี้สินหมุนเวียน} - \Delta \text{เงินสด}$ 	N/A

+ หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงบวก

- หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงลบ

* หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ) สรุปการวัดค่าตัวแปรงานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร

ผู้ทำการวิจัย	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการวัดค่าตัวแปร	ความสัมพันธ์
Bradbury et al. (2004) (ต่อ)	<u>ตัวแปรอิสระ</u>		
	● CEO Dual	● (0, 1) แทนค่าเป็น 1 เมื่อประธานกรรมการบริษัทกับ CEO เป็นบุคคลเดียวกัน	(-)*
	● Board Size	● จำนวนกรรมการบริษัท	(-)
	● Independent Board	● สัดส่วนกรรมการบริษัทที่เป็นอิสระ	(-)*
	● Independent Audit Committee	● สัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่เป็นอิสระ	(-)
	<u>ตัวแปรควบคุม</u>		
	● Blockholder	● (0, 1) แทนค่าเป็น 1 เมื่อมีผู้ถือหุ้นรายใหญ่รวมกันไม่เกินกว่า 50%	(+)
	● Institution Ownership	● สัดส่วนการถือหุ้นของสถาบันการเงิน	(+)
	● Managerial Ownership	● (0, 1) แทนค่าเป็น 1 เมื่อมีผู้บริหารถือหุ้นรวมกันเกินกว่า 50%	(-)
	● Leverage	● หนี้สินรวมหารด้วยสินทรัพย์รวม	(+)
	● Firm Size	● สินทรัพย์รวมปีก่อน	(-)*
	● Growth	● อัตราส่วนมูลค่าตลาดต่อมูลค่าตามบัญชีของหลักทรัพย์	(+)*
	● Past Loss	● (0, 1) แทนค่าเป็น 1 เมื่อปีก่อนมีผลการดำเนินงานขาดทุน	(+)*

+ หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงบวก

- หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงลบ

* หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ) สรุปการวัดค่าตัวแปรงานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร

ผู้ทำการวิจัย	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการวัดค่าตัวแปร	ความสัมพันธ์
Bryan et al. (2004)	<p>ตัวแปรตาม</p> <ul style="list-style-type: none"> Cumulative Abnormal Returns <p>ตัวแปรอิสระ</p> <ul style="list-style-type: none"> Unexpected Earnings (UE) Independent Audit Committee Financial Expertise Audit Committee Meetings <p>ตัวแปรควบคุม</p> <ul style="list-style-type: none"> CEO Dual CEO Shares Risk Growth 	<ul style="list-style-type: none"> ผลรวมของผลตอบแทนเกินปกติ กำไรที่เกิดขึ้นจริง ลบด้วยกำไรที่คาดหวัง (0, 1) แทนค่าเป็น 1 เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบเป็นอิสระทั้งคณะ (0, 1) แทนค่าเป็น 1 เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบมีความรู้ความชำนาญด้านบัญชีหรือการเงินทั้งคณะ (0, 1) แทนค่าเป็น 1 เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบมีการประชุมกันอย่างน้อย 4 ครั้งต่อปี (0, 1) แทนค่าเป็น 1 เมื่อประธานกรรมการบริษัทกับ CEO เป็นคนละคนกัน สัดส่วนการถือหุ้นของ CEO ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (β) จากตัวแบบตลาดทุน ค่าพยากรณ์อัตราการเติบโตของกิจการจากนักวิเคราะห์ <p>(นำตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุมทุกตัวถ่วงน้ำหนักด้วย Unexpected Earnings)</p>	<p>N/A</p> <p>(+)</p> <p>(+)</p> <p>(+)</p> <p>(-)*</p> <p>(-)*</p> <p>(+)</p> <p>(-)*</p> <p>(+)</p>

+ หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงบวก

* หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญ

- หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงลบ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ) สรุปการวัดค่าตัวแปรงานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร

ผู้ทำการวิจัย	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการวัดค่าตัวแปร	ความสัมพันธ์
Vafeas (2005)	<u>ตัวแปรตาม</u>		
	● Small earnings increase (ตัวแบบที่1)	● (0, 1) แทนค่าเป็น 1 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นมากกว่า 2%	N/A
	● Avoid negative earnings surprise (ตัวแบบที่ 2)	● (0, 1) แทนค่าเป็น 1 เมื่อกำไรสุทธิมีจำนวนมากกว่าหรือเท่ากับที่นักวิเคราะห์พยากรณ์ไว้	N/A
	<u>ตัวแปรอิสระ</u>		(ตัวแบบ(ตัวแบบ ที่ 1) ที่ 2)
	● Audit Committee Insider	● สัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่เป็นบุคคลภายใน	(+) (-)*
	● Financial Expertise	● สัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ด้านบัญชีหรือการเงิน	(+) (-)*
	● Audit Committee Meetings	● จำนวนครั้งการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ	(-) (+)*
	● Audit Committee Size	● จำนวนกรรมการตรวจสอบ	(+)* (+)*
	● Board Outsider	● สัดส่วนกรรมการบริษัทที่เป็นอิสระ	(-)* (-)*
	● Board Size	● จำนวนกรรมการบริษัท	(+)* (+)*

+ หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงบวก

- หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงลบ

* หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ) สรุปการวัดค่าตัวแปรงานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร

ผู้ทำการวิจัย	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการวัดค่าตัวแปร	ความสัมพันธ์
Vafeas (2005) (ต่อ)	<u>ตัวแปรควบคุม</u> <ul style="list-style-type: none"> ● Loss Dummy ● Firm Size ● Institution Holding ● Growth 	<ul style="list-style-type: none"> ● (0, 1) แทนค่าเป็น 1 เมื่อมีผลการดำเนินงานขาดทุน ● ค่า Logarithm ของมูลค่าตลาดของหลักทรัพย์ ● สัดส่วนการถือหุ้นของสถาบันการเงิน ● อัตราส่วนมูลค่าตลาดต่อมูลค่าตามบัญชีของหลักทรัพย์ 	<p>(-) (-) *</p> <p>(+) * (+)</p> <p>(-) * (+)</p> <p>(+) * (+) *</p>
Qin (2006)	<u>ตัวแปรตาม</u> <ul style="list-style-type: none"> ● Raw Returns <u>ตัวแปรอิสระ</u> <ul style="list-style-type: none"> ● Earnings Change ● Financial Expertise <u>ตัวแปรควบคุม</u> <ul style="list-style-type: none"> ● Growth 	<ul style="list-style-type: none"> ● (ราคาปิดของหุ้นปีปัจจุบัน ลบด้วยราคาปิดของหุ้นปีก่อน) / ราคาปิดของหุ้นปีก่อน ● (กำไรต่อหุ้นปีปัจจุบัน ลบด้วยกำไรต่อหุ้นปีก่อน) / ราคาปิดของหุ้นปีก่อน ● (0, 1) แทนค่าเป็น 1 เมื่อมีกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ด้านบัญชีหรือการเงินอยู่ในคณะกรรมการตรวจสอบ ● อัตราส่วนมูลค่าตลาดต่อมูลค่าตามบัญชีของหลักทรัพย์ 	<p>N/A</p> <p>(+) *</p> <p>(+)</p> <p>(+)</p>

+ หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงบวก

- หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงลบ

* หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ) สรุปการวัดค่าตัวแปรงานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร

ผู้ทำการวิจัย	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการวัดค่าตัวแปร	ความสัมพันธ์
Qin (2006) (ต่อ)	<ul style="list-style-type: none"> Firm Size Industry Segment 	<ul style="list-style-type: none"> ค่า Logarithm ของมูลค่าตลาดของหลักทรัพย์ รหัส (4-digit industry code) ของกลุ่มอุตสาหกรรม <p>(นำตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุมทุกตัวถ่วงน้ำหนักด้วย Δ กำไร)</p>	<p>(-)</p> <p>(-)*</p>
Klein (2002)	<p>ตัวแปรตาม</p> <ul style="list-style-type: none"> Abnormal Accruals <p>ตัวแปรอิสระ</p> <ul style="list-style-type: none"> Outside Director Outside Audit Committee <p>ตัวแปรควบคุม</p> <ul style="list-style-type: none"> CEO Share 	<ul style="list-style-type: none"> มูลค่าของรายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหาร คำนวณจากรายการคงค้างทั้งหมด/สินทรัพย์รวม $t-1 = \alpha_1 [1/\text{สินทรัพย์รวม } t-1] + \alpha_2 [\Delta \text{ ยอดขาย/สินทรัพย์รวม } t-1] + \alpha_3 [\text{สินทรัพย์ถาวรสุทธิ/สินทรัพย์รวม } t-1] + \epsilon_t$ รายการคงค้างทั้งหมด = กำไรก่อนรายการพิเศษ - กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน <ul style="list-style-type: none"> สัดส่วนกรรมการบริษัทที่เป็นอิสระ สัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่เป็นอิสระ สัดส่วนการถือหุ้นของ CEO 	<p>N/A</p> <p>(-)</p> <p>(-)</p> <p>(+)</p>

+ หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงบวก

- หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงลบ

* หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ) สรุปการวัดค่าตัวแปรงานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร

ผู้ทำการวิจัย	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการวัดค่าตัวแปร	ความสัมพันธ์
Klein (2002) (ต่อ)	<ul style="list-style-type: none"> ● Growth ● Change in Net Income ● Debt ● Firm Size 	<ul style="list-style-type: none"> ● อัตราส่วนมูลค่าตลาดต่อมูลค่าตามบัญชีของหลักทรัพย์ ● ค่าสมบรูณ์ของการเปลี่ยนแปลงของกำไร ● หนี้สินไม่หมุนเวียนหารด้วยสินทรัพย์รวมปีก่อน ● ค่า Logarithm ของสินทรัพย์รวม 	<p>(+)</p> <p>(+)</p> <p>(+)</p> <p>(-)*</p>
Xie et al. (2003)	<p>ตัวแปรตาม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Discretionary Accrual <p>ตัวแปรอิสระ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● CEO Dual ● Board Meetings 	<ul style="list-style-type: none"> ● มูลค่าของรายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหาร คำนวณจาก รายการคงค้างทั้งหมด/สินทรัพย์รวม_{t-1} = $\alpha_1 (1/\text{สินทรัพย์รวม}_{t-1}) + \alpha_2 (\Delta \text{ยอดขาย} - \Delta \text{ลูกหนี้การค้า}) / \text{สินทรัพย์รวม}_{t-1} + \epsilon_t$ รายการคงค้างทั้งหมด = $\Delta \text{สินทรัพย์หมุนเวียน} - \Delta \text{เงินสด} - \Delta \text{หนี้สินหมุนเวียน} - \Delta \text{หนี้สินระยะยาวที่ครบกำหนดชำระใน 1 ปี}$ ● (0, 1) แทนค่าเป็น 1 เมื่อประธานกรรมการบริษัทกับ CEO เป็นบุคคลเดียวกัน ● จำนวนครั้งการประชุมคณะกรรมการบริษัท 	<p>N/A</p> <p>(-)*</p> <p>(-)</p>

+ หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงบวก

- หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงลบ

* หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ) สรุปการวัดค่าตัวแปรงานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร

ผู้ทำการวิจัย	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการวัดค่าตัวแปร	ความสัมพันธ์
Xie et al. (2003)	<ul style="list-style-type: none"> ● Outside Director ● Board Size ● Board Expertise ● Audit Committee Size ● Audit Committee Meeting ● Outside Audit Committee ● Audit Committee Expertise <p><u>ตัวแปรควบคุม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Firm Size 	<ul style="list-style-type: none"> ● สัดส่วนกรรมการบริษัทที่เป็นอิสระ ● จำนวนกรรมการบริษัท ● สัดส่วนกรรมการบริษัทที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงิน ● จำนวนกรรมการตรวจสอบ ● จำนวนครั้งการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ ● สัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่เป็นอิสระ ● สัดส่วนกรรมการบริษัทที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงิน <p>● ค่า Logarithm ของมูลค่าตลาดของหลักทรัพย์</p>	<p>(-)</p> <p>(-)</p> <p>(-)</p> <p>(-) *</p> <p>(-)</p> <p>(-) *</p> <p>(-)</p> <p>(-)</p>
Felo et al. (2003)	<p><u>ตัวแปรตาม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Quality Scores <p><u>ตัวแปรอิสระ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Financial Expertise 	<ul style="list-style-type: none"> ● ระดับคะแนนความมีคุณภาพของรายการทางการเงินจากนักวิเคราะห์ทางการเงิน <p>● สัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ด้านบัญชีหรือการเงิน</p>	<p>N/A</p> <p>(+)</p>

+ หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงบวก

- หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงลบ

* หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ) สรุปการวัดค่าตัวแปรงานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร

ผู้ทำการวิจัย	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการวัดค่าตัวแปร	ความสัมพันธ์
Felo et al. (2003)	<ul style="list-style-type: none"> Independent Audit Committee Audit Committee Size ตัวแปรควบคุม <ul style="list-style-type: none"> Firm Size Independent Board Institutional Ownership Audit Committee Meeting 	<ul style="list-style-type: none"> สัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่เป็นอิสระ จำนวนกรรมการตรวจสอบ ค่า Logarithm ของมูลค่าตลาดของหลักทรัพย์ สัดส่วนกรรมการบริษัทที่เป็นอิสระ สัดส่วนการถือหุ้นของสถาบันการเงิน จำนวนครั้งการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ 	(-) * (+) * (+) (+) (+) * (-) *
Bedard et al. (2004)	ตัวแปรตาม <ul style="list-style-type: none"> Abnormal Accrual 	<ul style="list-style-type: none"> มูลค่าของรายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหาร คำนวณจากรายการคงค้างทั้งหมด/สินทรัพย์รวม_{t-1} = $\alpha_1 (1/\text{สินทรัพย์รวม}_{t-1}) + \alpha_2 (\Delta \text{ยอดขาย} / \text{สินทรัพย์รวม}_{t-1}) + \alpha_3 (\text{สินทรัพย์ถาวรสุทธิ} / \text{สินทรัพย์รวม}_{t-1}) + \varepsilon_t$ รายการคงค้างทั้งหมด = กำไรก่อนรายการพิเศษ - กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน 	N/A

+ หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงบวก

- หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงลบ

* หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ) สรุปการวัดค่าตัวแปรงานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร

ผู้ทำการวิจัย	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการวัดค่าตัวแปร	ความสัมพันธ์
Bedard et al. (2004)	<u>ตัวแปรอิสระ</u> <ul style="list-style-type: none"> ● Financial Expertise ● Governance Expertise ● Firm-specific Expertise ● 50-99% Independent Audit Committee ● 100% Independent Audit Committee ● Mandate ● Audit Committee Meeting ● Audit Committee Size 	<ul style="list-style-type: none"> ● (0, 1) แทนค่าเป็น 1 เมื่อมีกรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 1 คนที่มีความรู้ด้านบัญชีหรือการเงิน ● จำนวนกรรมการตรวจสอบเฉลี่ยที่ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการอิสระให้แก่บริษัทอื่น ● ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการอิสระโดยเฉลี่ย ● (0, 1) แทนค่าเป็น 1 เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบเป็นอิสระอยู่ในช่วง 50-99% ● (0, 1) แทนค่าเป็น 1 เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบเป็นอิสระทั้งคณะ ● (0, 1) แทนค่าเป็น 1 เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจตรากระบวนการจัดทำรายงานทางการเงินและการสอบบัญชีจากภายนอก ● จำนวนครั้งการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ ● (0, 1) แทนค่าเป็น 1 เมื่อมีกรรมการตรวจสอบอย่างต่ำ 3 คน 	<ul style="list-style-type: none"> (-) (-) (-) * (-) * (-) (-) (-) * (+) *

+ หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงบวก

* หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญ

- หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงลบ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ) สรุปการวัดค่าตัวแปรงานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร

ผู้ทำการวิจัย	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	วิธีการวัดค่าตัวแปร	ความสัมพันธ์
Bedard et al. (2004) (ต่อ)	ตัวแปรควบคุม <ul style="list-style-type: none"> • Cash Flow • Loss • Debt • Firm size • Returns on Asset • Auditor Type • Growth 	<ul style="list-style-type: none"> • (0, 1) แทนค่าเป็น 1 เมื่อมีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานติดลบ • (0, 1) แทนค่าเป็น 1 เมื่อมีผลการดำเนินงานขาดทุน • หนี้สินระยะยาวหารด้วยสินทรัพย์รวม • ค่า Logarithm ของยอดสินทรัพย์รวม • กำไรสุทธิหารด้วยสินทรัพย์รวม • (0, 1) แทนค่าเป็น 1 เมื่อเป็นสำนักงานสอบบัญชีในกลุ่ม Big 6 • การเปลี่ยนแปลงของยอดขาย 	<ul style="list-style-type: none"> (-) (-) (+) (-)* (-) (+)* (-)*

+ หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงบวก

- หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงลบ

* หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญ

สำหรับตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษานี้เกิดจากการรวบรวมตัวแปรที่ใช้เป็นตัวแทน (Proxy) เกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบที่มีผู้วิจัยในอดีตเคยใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร โดยสรุปแหล่งที่มาของตัวแปรอิสระได้ตามตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 สรุปแหล่งที่มาของตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษานี้

ตัวแปรอิสระในการวิจัย ผู้วิจัย/ผู้เรียบเรียง	ตัวแปรอธิบาย (Explanatory Variables)					ตัวแปรควบคุม (Control Variables)		
	BrdSize	BrdIndep	AudSize	AudIndep	AudExpertise	Size	Growth	Leverage
Wild (1996)						✓	✓	✓
Beek et al. (2004)	✓	✓				✓	✓	✓
Bradbury et al. (2004)	✓	✓		✓		✓	✓	✓
Bryan et al. (2004)				✓	✓		✓	
Vafeas (2005)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Qin (2006)					✓	✓	✓	
Peasnell et al. (1999)		✓				✓		✓
Klein (2002)		✓		✓		✓	✓	✓
Xie et al. (2003)	✓	✓	✓	✓	✓			
Felo et al. (2003)		✓	✓	✓	✓	✓		
Bedard et al. (2004)			✓	✓	✓	✓	✓	
Vafeas (2000)	✓	✓				✓	✓	✓
Anderson et al. (2003)	✓	✓	✓	✓		✓	✓	

✓ หมายถึง ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาของงานวิจัยแต่ละเรื่อง

โดยที่

BrdSize	= จำนวนกรรมการบริษัท
BrdIndep	= ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท
AudSize	= จำนวนกรรมการตรวจสอบ
AudIndep	= ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ
AudExpertise	= ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ
Size	= ขนาดกิจการ
Growth	= การเติบโตของกิจการ
Leverage	= สภาพเสี่ยงทางการเงิน

เนื่องจากการทบทวนงานวิจัยในอดีต พบว่า การวัดค่าตัวแปรแต่ละตัวมีความแตกต่างกัน ตามที่ได้นำเสนอไว้ในตารางที่ 2.1 (สรุปการวัดค่าตัวแปรงานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร) สำหรับการวัดค่าตัวแปรที่ใช้ในการศึกษานี้พิจารณาจากที่มีผู้วิจัยในอดีตนิยมใช้และมีความเหมาะสมในการนำมาศึกษาสำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รายละเอียดเกี่ยวกับการวัดค่าและการอธิบายตัวแปรได้นำเสนอไว้ในบทที่ 3 รวมถึงสมมติฐานการวิจัยและตัวแบบที่ใช้ในการศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยที่กล่าวถึงในบทนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนที่สองเป็นเรื่องเกี่ยวกับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย การพัฒนาสมมติฐานการวิจัยและตัวแบบ และส่วนสุดท้ายกล่าวถึงสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) แบ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบคณะกรรมการบริษัท คณะกรรมการตรวจสอบ โดยแหล่งข้อมูลได้มาจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และรายงานประจำปี และข้อมูลทางการเงิน เป็นข้อมูลจากงบการเงินรวมหรืองบการเงินเฉพาะในกรณีที่ไม่มีบริษัทย่อย ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ยกเว้นบริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจการเงินและบริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการ ในปี พ.ศ. 2547-2548 โดยบริษัทจดทะเบียนที่จะนำข้อมูลมาใช้ศึกษาต้องเป็นไปตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

- มีข้อมูลทางการเงินและข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบที่ต้องการศึกษาทั้งหมด
- มีรอบระยะเวลาบัญชีสำหรับปีสิ้นสุด วันที่ 31 ธันวาคม เพื่อควบคุมความแตกต่างทางด้านเวลาและให้ข้อมูลสามารถเปรียบเทียบกันได้ เพราะรอบระยะเวลาบัญชีที่ต่างกันมูลค่ารายการคงค้างที่เกิดขึ้นย่อมต่างกัน
- เป็นบริษัทที่ไม่มีผลการดำเนินงานขาดทุน เพราะหากนำข้อมูลของบริษัทเหล่านี้มาประมวลผลด้วยอาจทำให้เกิดปัญหาในการแปลความหมายของผลลัพธ์จากการคำนวณดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2547-2548 แล้ว พบว่ามีจำนวนบริษัทจดทะเบียนที่นำข้อมูลมาใช้ศึกษา รวม 522 บริษัท

3.2 การวัดค่าและคำอธิบายเกี่ยวกับตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามี 2 ประเภท คือ

- (1) ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวแปรที่สนใจศึกษา เป็นตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อตัวแปรตาม สามารถใช้อธิบายผลที่มีต่อตัวแปรตาม และตัวแปรควบคุม เป็นตัวแปรที่อาจจะมีผลกระทบต่อตัวแปรตามนอกเหนือจากตัวแปรที่สนใจศึกษา
- (2) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) เป็นตัวแปรที่ได้รับผลกระทบจากตัวแปรอิสระ

3.2.1 ตัวแปรอิสระ : ตัวแปรที่สนใจศึกษา

ในส่วนของตัวแปรที่สนใจศึกษาเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ แหล่งที่มาของตัวแปรได้มาจากทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 สำหรับรายละเอียดและการวัดค่าของตัวแปรที่สนใจศึกษาประกอบด้วย

จำนวนกรรมการบริษัท (Board Size)

จำนวนกรรมการบริษัทเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการมีกรรมการที่มีความรู้ความสามารถในจำนวนที่เพียงพอ เพื่อนำพาให้กิจการสามารถดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมาย คณะกรรมการบริษัทมีบทบาททั้งในด้านการกำหนดทิศทาง นโยบายและติดตามการดำเนินงานของฝ่ายบริหารเพื่อตรวจสอบและถ่วงดุลการบริหารงานของฝ่ายบริหารให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายของกิจการ รวมถึงจัดให้มีกระบวนการในการจัดทำรายงานทางการเงินที่โปร่งใส เพื่อให้ทำไรแสดงถึงผลการดำเนินงานที่แท้จริงและเป็นกำไรที่มีคุณภาพ

ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท (The Independence of Board)

ความเป็นอิสระเป็นข้อกำหนดเชิงโครงสร้างที่สำคัญตามหลักการกำกับดูแลกิจการ คณะกรรมการที่มีความเป็นอิสระสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมีประสิทธิผลมากกว่า คณะกรรมการที่มาจากบุคคลภายใน เนื่องจากกรรมการอิสระเข้ามาคานอำนาจภายใน คณะกรรมการบริษัทด้วยการให้ความเห็นที่เป็นอิสระ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการสอบทานและถ่วงดุลการทำงานของฝ่ายบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะไม่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายบริหารหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ดูแลกระบวนการจัดทำรายงานทางการเงินให้มีความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังเป็นตัวกลางในการขจัดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มผู้ถือหุ้นและฝ่ายบริหารเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากตัวแทน (Agency Problem)

ในการพิจารณาถึงความเป็นอิสระสำหรับงานวิจัยต่าง ๆ ที่ผ่านมามีเกณฑ์ในการพิจารณาที่แตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 สรุปเกณฑ์ในการพิจารณากรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระของงานวิจัยในอดีต

ผู้วิจัย	เกณฑ์ในการพิจารณาความเป็นอิสระ
Vafeas (2000)	ให้ความสำคัญกับกรรมการจากภายนอก (Outside Director) โดยพิจารณาความเป็นอิสระจากการที่กรรมการคนดังกล่าวต้องไม่ได้เป็นพนักงานของบริษัท
Anderson et al. (2003)	เป็นบุคคลที่ไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ กับบริษัทนอกเหนือจากการได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการ ความสัมพันธ์ดังกล่าว คือ ไม่ได้เป็นหรือเคยเป็นพนักงานของบริษัท ไม่มีความสัมพันธ์กับผู้บริหาร และไม่มีผลประโยชน์ทางธุรกิจกับบริษัท
Klein (2002) Xie et al. (2003)	เป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับบริษัทแต่การได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการเท่านั้น

สำหรับการศึกษานี้ได้มีการพิจารณากรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระในบางประเด็นที่แตกต่างไปจากงานวิจัยในอดีต เพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและทำการตรวจสอบข้อมูลความเป็นอิสระจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) หรือรายงานประจำปี

กรรมการที่มีความเป็นอิสระสำหรับการศึกษานี้ พิจารณาจาก

- ถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 5 ของทุนจดทะเบียนที่รับชำระแล้วของบริษัท บริษัทใหญ่ บริษัทย่อยและบริษัทร่วม
- เป็นกรรมการที่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารงาน โดยไม่มีตำแหน่งเป็นกรรมการบริหาร ผู้บริหารหรือกรรมการผู้มีอำนาจลงนามผูกพันของบริษัท รวมถึงไม่มีตำแหน่งใด ๆ ที่มีอำนาจในการตัดสินใจหรือบริหารงาน อาทิเช่น กรรมการบริษัท กรรมการบริหาร ผู้บริหารหรือกรรมการผู้มีอำนาจลงนามผูกพันของบริษัทย่อย บริษัทร่วม บริษัทที่เกี่ยวข้องหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่² ของบริษัท

² ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หมายความว่า ผู้ถือหุ้นในบริษัทที่ออกหลักทรัพย์เกินกว่าร้อยละ 10 ของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ อ้างอิงตาม ประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่ กจ.44/2543 เรื่อง การยื่นและการยกเว้นการยื่นแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายหลักทรัพย์

- เป็นกรรมการที่ไม่ใช่ญาติสนิทของผู้บริหารหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัท

ในการศึกษานี้ได้เพิ่มคุณสมบัติของกรรมการที่มีความเป็นอิสระ โดยต้องไม่ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการอิสระหรือกรรมการตรวจสอบในบริษัทในเครือหรือบริษัทที่เกี่ยวข้องอีก เนื่องจากกรรมการอิสระไม่ควรไปดำรงตำแหน่งหรือมีส่วนร่วมใด ๆ กับบริษัทที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์กับบริษัทที่ตนดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการอิสระอยู่ เพื่อให้การใช้อำนาจเป็นไปด้วยความอิสระอย่างแท้จริง

กรรมการบริษัทท่านใดมีคุณสมบัติดังที่กล่าวมาข้างต้นจะถือว่าเป็นกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระ นอกจากนี้ในการพิจารณาถึงความเพียงพอของจำนวนกรรมการอิสระเพื่อให้คณะกรรมการบริษัทมีความเป็นอิสระมากที่สุด ต้องคำนึงถึงจำนวนกรรมการบริษัททั้งหมดประกอบด้วย เพราะแต่ละบริษัทย่อมมีจำนวนกรรมการบริษัทที่ไม่เท่ากัน ดังนั้น ตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทจึงวัดค่าด้วยร้อยละของคณะกรรมการบริษัทที่เป็นอิสระ คำนวณจากจำนวนกรรมการบริษัทที่เป็นอิสระหารด้วยจำนวนกรรมการบริษัททั้งหมด

จำนวนกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee Size)

คณะกรรมการตรวจสอบมีบทบาทสำคัญในด้านการสอบทานความถูกต้องของรายงานทางการเงิน ความเพียงพอในการเปิดเผยข้อมูลและการควบคุมภายใน เพื่อให้ความเชื่อมั่นได้ว่ากระบวนการรายงานทางบัญชีและการเงินของกิจการมีการควบคุมที่เพียงพอ ทำให้ข้อมูลในรายงานทางการเงินมีความถูกต้อง เชื่อถือได้และมีการเปิดเผยข้อมูลที่ครบถ้วน จำนวนกรรมการตรวจสอบจึงเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ความสามารถของกรรมการตรวจสอบหรือสะท้อนให้เห็นถึงการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน เพื่อให้กำไรแสดงถึงผลการดำเนินงานที่แท้จริงและเป็นกำไรที่มีคุณภาพ

ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ (The Independence of Audit Committee)

คณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมีประสิทธิภาพมากกว่าคณะกรรมการตรวจสอบที่ขาดความเป็นอิสระ เนื่องจากคณะกรรมการตรวจสอบเหล่านี้จะมีส่วนร่วมในการสอบทานรายงานทางการเงินโดยไม่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายบริหาร และความเป็นอิสระช่วยให้คณะกรรมการตรวจสอบทำหน้าที่สอดส่องดูแลได้ตามวัตถุประสงค์และรับผิดชอบในการรายงานต่อคณะกรรมการบริษัทและผู้ถือหุ้น รวมทั้งเป็นผู้ถ่วงดุลในการดูแลรักษาผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น ความเป็นอิสระจึงถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญข้อหนึ่งของคณะกรรมการตรวจสอบ

ในการพิจารณาถึงความเป็นอิสระสำหรับงานวิจัยต่าง ๆ ที่ผ่านมามีเกณฑ์ในการพิจารณาที่แตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 สรุปเกณฑ์ในการพิจารณากรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระของงานวิจัยในอดีต

ผู้วิจัย	เกณฑ์ในการพิจารณาความเป็นอิสระ
Klein (2002) Xie et al. (2003)	เป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับบริษัทแค่การได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการตรวจสอบเท่านั้น
Anderson et al. (2003)	เป็นบุคคลที่ไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ กับบริษัทนอกเหนือจากการได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการตรวจสอบ ความสัมพันธ์ดังกล่าว คือ ไม่ได้เป็นหรือเคยเป็นพนักงานของบริษัท ไม่มีความสัมพันธ์กับผู้บริหาร และไม่มีผลประโยชน์ทางธุรกิจกับบริษัท
Felo et al. (2003)	ไม่เป็นหรือเคยเป็นพนักงานของบริษัทหรือบริษัทที่เกี่ยวข้อง ไม่ได้รับผลตอบแทนอื่นจากบริษัทหรือบริษัทที่เกี่ยวข้องนอกเหนือจากค่าตอบแทนการทำหน้าที่เป็นกรรมการ ไม่เป็นผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจควบคุมหรือผู้บริหารกิจการที่มีความสัมพันธ์เชิงธุรกิจกับบริษัท ไม่เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหรือญาติสนิทผู้บริหาร

สำหรับการศึกษานี้ได้มีการพิจารณากรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระในบางประเด็นที่แตกต่างไปจากงานวิจัยในอดีต เพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาเช่นเดียวกับกรรมการบริษัท นอกจากนี้ ในการพิจารณาถึงความเพียงพอของจำนวนกรรมการตรวจสอบที่เป็นอิสระต้องคำนึงถึงจำนวนกรรมการตรวจสอบทั้งหมดประกอบด้วยเพื่อให้คณะกรรมการตรวจสอบมีความเป็นอิสระมากที่สุด เพราะแต่ละบริษัทย่อมมีจำนวนกรรมการตรวจสอบที่ไม่เท่ากัน ดังนั้น ตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบจึงวัดค่าด้วยร้อยละของคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นอิสระ คำนวณจากจำนวนกรรมการตรวจสอบที่เป็นอิสระหารด้วยจำนวนกรรมการตรวจสอบทั้งหมด

ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ (The Accounting or Financial expertise of Audit Committee)

ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินเป็นเรื่องที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่กำกับดูแลกิจการทั้งในและต่างประเทศให้ความสำคัญอีกเรื่องหนึ่ง เพราะหน้าที่หลักของคณะกรรมการตรวจสอบ คือ การสอบทานให้กิจการมีรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง มีการควบคุม

ภายในที่เหมาะสมและน่าเชื่อถือ หน้าที่เหล่านี้คณะกรรมการตรวจสอบจะสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นหากสมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบมีความรู้ความชำนาญหรือประสบการณ์ทางการบัญชีหรือการเงิน

ในการพิจารณาถึงการมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินสำหรับงานวิจัยต่าง ๆ ที่ผ่านมามีเกณฑ์ในการพิจารณาที่แตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 สรุปเกณฑ์ในการพิจารณากรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของงานวิจัยในอดีต

ผู้วิจัย	เกณฑ์ในการพิจารณาความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน
Felo et al. (2003)	มีประสบการณ์ทำงานด้านบัญชีหรือการเงิน มีใบประกาศนียบัตรด้านวิชาชีพการบัญชี หรือมีประสบการณ์อื่นเทียบเท่าที่มีผลต่อการพัฒนาความรู้ด้านการบัญชีหรือการเงิน เช่น เคยดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการ (CEO) หรือผู้อำนวยการฝ่ายบัญชีและการเงิน (CFO)
Bedard et al. (2004)	มีประสบการณ์ทำงานด้านบัญชีหรือการเงิน หรือเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) หรือนักวิเคราะห์ทางการเงิน (CFA)
Qin (2006)	มีประสบการณ์โดยตรงในการจัดทำงบการเงินหรือตรวจสอบบัญชี หรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการวิเคราะห์งบการเงิน เช่น CEO

ตามแนวปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2542) ไม่ได้มีการกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาถึงการมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของกรรมการตรวจสอบ ดังนั้น ในการศึกษานี้จึงพิจารณาการมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบตามข้อเสนอแนะของ The Blue Ribbon Committee โดยพิจารณาจากกรณีประสบการณ์การทำงานในอดีตเกี่ยวกับด้านบัญชีหรือการเงิน มีวุฒิการศึกษาด้านบัญชีหรือการเงิน ได้ประกาศนียบัตรด้านวิชาชีพการบัญชีหรือมีประวัติที่มีผลต่อการพัฒนาความรู้ความชำนาญด้านการบัญชีหรือการเงิน ประกอบด้วยประวัติการดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการ (CEO) ผู้อำนวยการฝ่ายบัญชีและการเงิน (CFO) หรือเจ้าหน้าที่อาวุโสอื่นที่รับผิดชอบในการสอดส่องดูแลด้านบัญชีหรือการเงิน และทำการตรวจสอบข้อมูลการมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) หรือรายงานประจำปี

ทั้งนี้ แต่ละบริษัทย่อมมีจำนวนกรรมการตรวจสอบที่ไม่เท่ากัน ดังนั้น เพื่อเป็นการปรับค่าตัวแปรให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน ตัวแปรความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบจึงวัดค่าด้วยร้อยละของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน คำนวณจากจำนวนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินหารด้วยจำนวนกรรมการตรวจสอบทั้งหมด

3.2.2 ตัวแปรอิสระ : ตัวแปรควบคุม

เพื่อควบคุมผลกระทบจากความแตกต่างกันในด้านของขนาดกิจการ การเติบโตของกิจการและสภาพเสี่ยงทางการเงิน ที่อาจมีผลต่อคุณภาพกำไรนอกเหนือจากตัวแปรที่สนใจศึกษา การวัดค่าและรายละเอียดของตัวแปรควบคุมที่ใช้ในการศึกษานี้ประกอบด้วย

ขนาดกิจการ (Size)

เนื่องจากขนาดกิจการที่แตกต่างกันอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรได้ โดยขนาดกิจการสามารถสื่อให้เห็นถึงระบบการบริหารงานและการควบคุมภายใน รูปแบบการบริหารงานของกิจการขนาดเล็กในเรื่องของการควบคุมภายใน การตัดสินใจหรือการอนุมัติรายการใด ๆ อาจทำได้ง่ายกว่ากิจการขนาดใหญ่ จึงมีการเลือกใช้หรือไม่ใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับใดฉบับหนึ่งหรือการตัดสินใจปรับเปลี่ยนนโยบายการบัญชีง่ายกว่ากิจการขนาดใหญ่ เพื่อให้ผลการดำเนินงานมีกำไรหรือดีขึ้นกว่าในปีก่อนเพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจจากนักลงทุนให้เข้ามาลงทุนในกิจการ ทำให้กำไรที่รายงานออกมานั้นอาจไม่ได้เกิดจากการดำเนินงานอย่างแท้จริง จึงคาดว่าคุณภาพกำไรของกิจการขนาดเล็กจะต่ำกว่าคุณภาพกำไรของกิจการขนาดใหญ่ รวมทั้งขนาดกิจการที่ต่างกันอาจมีผลต่อองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบที่ต่างกัันด้วย

สำหรับการศึกษานี้วัดค่าขนาดกิจการด้วยยอดสินทรัพย์รวม ณ วันสิ้นปี เนื่องจากสินทรัพย์รวมเป็นการแสดงถึงฐานะการเงินของกิจการ ซึ่งกิจการจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตจากสินทรัพย์นั้นเพื่อก่อให้เกิดกระแสเงินสดแก่กิจการ ดังนั้น สินทรัพย์รวมจึงถือเป็นตัวแทน (Proxy) ที่เหมาะสมในการนำมาวัดขนาดกิจการ กล่าวคือ กิจการที่มีสินทรัพย์รวมสูงจะถือว่าเป็นกิจการขนาดใหญ่ ในทางตรงข้ามกิจการที่มีสินทรัพย์รวมต่ำจะถือว่าเป็นกิจการขนาดเล็ก และเนื่องจากมูลค่าสินทรัพย์ของแต่ละกิจการที่อยู่ในหมวดอุตสาหกรรมที่ต่างกันย่อมมีค่าที่ต่างกันอย่างมากระหว่างกิจการด้วยกัน จึงวัดค่าขนาดกิจการด้วยค่า Logarithm ของยอดสินทรัพย์รวม เพื่อเป็นการปรับค่าให้ตัวเลขอยู่ในฐานที่ใกล้เคียงกันมากขึ้น

การเติบโตของกิจการ (Growth)

เนื่องจากข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษามีอัตราการเติบโตของกิจการที่แตกต่างกัน อาจจะมีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรได้ อัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องของกิจการเป็นส่วนหนึ่ง ที่แสดงให้เห็นถึงควมมีเสถียรภาพโดยรวมของกำไรที่เกิดขึ้น นั่นคือ กำไรที่มีคุณภาพแสดงให้เห็น ในแง่ของกำไรที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน และจากการศึกษาของ Bedard et al. (2004) พบว่าในกิจการที่มีอัตราการเติบโตมักมีลักษณะโครงสร้างการบริหารงานที่ยึดหลักความ ระมัดระวังและมีกลไกที่ควบคุมปัญหาที่เกิดจากตัวแทนผ่านทาง การกำหนดนโยบายการ บริหารงานที่เหมาะสม

การที่กิจการจะสามารถเติบโตต่อไปในอนาคตได้ส่วนสำคัญส่วนหนึ่งต้องขึ้นอยู่กับ รายได้จากการดำเนินงานหลักของกิจการ อีกทั้งการรับหรือจ่ายกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน และรายการคงค้างที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการเกิดรายได้ของกิจการ ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงวัดค่าการเติบโตของกิจการด้วยการเติบโตของยอดรายได้จากการดำเนินงาน³

สภาพเสี่ยงทางการเงิน (Leverage)

เนื่องจากสภาพเสี่ยงทางการเงินที่แตกต่างกันอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรได้ โดยสภาพเสี่ยงทางการเงินเป็นปัจจัยที่ใช้แทนสภาพเสี่ยงที่กิจการสร้างขึ้นจากการมีภาระหนี้สิน กิจการที่มีภาระหนี้สินมากแสดงให้เห็นถึงความเสี่ยงในการดำเนินงานในอนาคต ยิ่งกิจการไม่มี สภาพเสี่ยงทางการเงินสูงหากกำไรก่อนหักดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้เปลี่ยนแปลงไปเพียง เล็กน้อยย่อมทำให้กำไรก่อนหักภาษีเงินได้เปลี่ยนแปลงไปในอัตราที่มากกว่า ส่งผลให้กำไรสุทธิมี ความผันผวนมากและทำให้กำไรมีคุณภาพต่ำในที่สุด นอกจากนี้ จากการวิจัยในอดีตพบว่า กิจการที่มีสภาพเสี่ยงทางการเงินสูงผู้บริหารของกิจการมักมีแรงจูงใจในการตกแต่งให้ผลกำไรดูดี ขึ้น เพื่อให้โครงสร้างทางการเงินเป็นไปตามเงื่อนไขของการทำสัญญาเงินกู้

สภาพเสี่ยงทางการเงินสำหรับการศึกษาวัดค่าด้วยอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์ รวม เพื่อแสดงให้เห็นว่ากิจการมีการลงทุนในสินทรัพย์ทั้งสิ้นซึ่งเป็นเงินทุนมาจากการก่อหนี้ใน สัดส่วนเท่าใด หากอัตราส่วนนี้สูงแสดงให้เห็นถึงการมีสภาพเสี่ยงทางการเงินที่สูงด้วยเพราะถือได้ว่า การลงทุนในสินทรัพย์ทั้งสิ้นส่วนใหญ่มาจากการก่อหนี้ และภาระหนี้สินเป็นข้อผูกมัดที่ทำให้ กิจการต้องจ่ายดอกเบี้ยและเงินต้นคืน ซึ่งมีผลกระทบต่อระดับกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ของกิจการ

³ การเติบโตของรายได้ เท่ากับ (ยอดรายได้จากการดำเนินงานปีปัจจุบัน – ยอดรายได้จากการดำเนินงานปีก่อน) / ยอดรายได้จากการดำเนินงานปีก่อน

3.2.3 ตัวแปรตาม

ตัวแปรตามสำหรับการศึกษานี้ คือ คุณภาพกำไร โดยใช้ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้างเป็นตัวแทนวัดคุณภาพกำไร กล่าวคือ กิจกรรมที่มีดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานสูงสามารถบ่งชี้ได้ว่ามีคุณภาพกำไรที่ดี แต่ถ้ามีอัตราส่วนรายการคงค้างต่อกำไรก่อนรายการพิเศษแสดงว่ามีคุณภาพกำไรที่ต่ำ เพราะอาจมีการตกแต่งกำไรเกิดขึ้นได้ ซึ่งความสัมพันธ์ของ 2 ตัวแปรนี้จะนำไปในทิศทางตรงกันข้าม ดังนั้น โดยปกติผู้วิจัยสามารถใช้ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานหรือรายการคงค้างตัวใดตัวหนึ่งเป็นข้อบ่งชี้ถึงคุณภาพกำไรได้ แต่เนื่องจากการศึกษาคั้งนี้ต้องการให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น จึงใช้ทั้ง 2 ตัวแปรในการทดสอบเพื่อเป็นการยืนยันผลการวิจัย สำหรับการวัดค่าและรายละเอียดของตัวแปร ประกอบด้วย

ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Flow Index)

ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงความสามารถของกำไรในการแสดงถึงกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่อยู่เบื้องหลังการเกิดกำไร หากกิจการสามารถก่อให้เกิดกระแสเงินสดจากการดำเนินงานได้ในจำนวนที่สูงเมื่อเทียบกับกำไรที่ทำมาหาได้แล้ว สามารถบ่งชี้ได้ถึงการมีคุณภาพกำไรที่ดี ในทางกลับกันหากกระแสเงินสดจากการดำเนินงานมีเครื่องหมายเป็นลบติดต่อกันหลายปีในขณะที่แสดงผลการดำเนินงานเป็นกำไร หรือมีกำไรสูงเกินกว่ากระแสเงินสดจากการดำเนินงานติดต่อกันเป็นระยะเวลายาวนาน แสดงได้ว่ากำไรนั้นเป็นกำไรที่มีคุณภาพต่ำ

จากการทบทวนงานวิจัยในอดีต อาทิเช่น Siegel and Shim (1981) พบว่า ราคาหลักทรัพย์จะผันแปรตามคุณภาพกำไรที่วัดค่าโดยใช้ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ในงานวิจัยของ Abdelghany (2005) ได้ใช้ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานเป็นหนึ่งในวิธีการวัดคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ NYSE พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วกลุ่มตัวอย่างในการทดสอบมีคุณภาพกำไรต่ำ เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่าดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานสามารถใช้เป็นตัววัดคุณภาพกำไรของกิจการได้ ดังนั้น การศึกษานี้จึงใช้ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานเป็นข้อบ่งชี้ถึงคุณภาพกำไร

คำนวณดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Flow Index) ได้ดังนี้

$$\text{ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Flow Index)} = \frac{\text{กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน}}{\text{กำไรก่อนรายการพิเศษ}} \quad (1)$$

รายการคงค้าง (Total Accruals)

ข้อสมมติในการจัดทำและนำเสนองบการเงินตามแม่บทการบัญชีที่ระบุว่างบการเงินควรจัดทำขึ้นโดยใช้เกณฑ์คงค้าง (Accrual Basis) เพื่อให้รายการทางบัญชีที่เกิดขึ้นบันทึกและแสดงในงบการเงินตามงวดที่เกี่ยวข้องตามหลักการจับคู่รายได้และค่าใช้จ่าย ดังนั้น กำไรที่เกิดขึ้นจึงได้รวมการรับรู้รายการตามเกณฑ์คงค้าง ซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้กำไรที่แสดงในงบกำไรขาดทุนไม่เท่ากับกระแสเงินสด จากความแตกต่างดังกล่าวเป็นสาเหตุหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพกำไร เพราะผู้บริหารสามารถใช้ดุลยพินิจในการรับรู้หรือหลีกเลี่ยงการรับรู้รายการคงค้างบางรายการได้ เพื่อให้กิจการแสดงผลกำไรไปตามทิศทางที่ผู้บริหารต้องการหรือสอดคล้องกับค่าพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ทางการเงิน กล่าวคือ ผู้บริหารอาจมีการรับรู้รายได้เร็วกว่าที่ควรจะเป็นหรือมีการตั้งพักค่าใช้จ่ายบางรายการไว้เป็นค่าใช้จ่ายรอตัดบัญชี วิธีปฏิบัติดังกล่าวย่อมทำให้กำไรเพิ่มขึ้นแต่ไม่ทำให้กระแสเงินสดจากการดำเนินงานเพิ่มขึ้น จึงเป็นสัญญาณเตือนว่ากำไรนั้นไม่ได้เกิดจากการดำเนินงานอย่างแท้จริงและเป็นกำไรที่มีคุณภาพต่ำ

ตัวแบบที่ใช้ในการคำนวณรายการคงค้าง คือ

$$\text{Total Accruals}_t = [(\Delta CA_t - \Delta \text{Cash}_t) - (\Delta CL_t - \Delta DCL_t)] - DEP_t \quad (2)$$

โดยที่

Total Accruals_t = รายการคงค้างทั้งหมด

ΔCA_t = การเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์หมุนเวียน

ΔCash_t = การเปลี่ยนแปลงของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด

ΔCL_t = การเปลี่ยนแปลงของหนี้สินหมุนเวียน

ΔDCL_t = การเปลี่ยนแปลงของหนี้สินระยะยาวที่ครบกำหนดชำระภายใน 1 ปี

DEP_t = ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย

จากตัวแบบการคำนวณรายการคงค้างข้างต้นแสดงถึงส่วนของรายการที่ไม่ใช่เงินสด โดยรายการคงค้างทั้งหมดของกิจการแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ยอดสุทธิระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนในส่วนที่ไม่ใช่เงินสด (Non-cash Current Assets) กับหนี้สินหมุนเวียนจากการดำเนินงาน (Operating Current Liabilities) ในส่วนนี้ช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินทราบถึงกระแสเงินสดที่กิจการจะรับเข้าหรือต้องจ่ายออกในรอบบัญชีถัดไป และส่วนของรายการคงค้างระยะยาว เป็นค่าใช้จ่ายของกิจการที่มีได้มีการจ่ายเงินสดออกไปจริง เป็นเพียงการปันส่วนสินทรัพย์เป็นค่าใช้จ่ายในรอบบัญชีที่ได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจจากการใช้สินทรัพย์นั้น เช่น ค่าเสื่อมราคาสำหรับเหตุผลที่ต้องใช้การเปลี่ยนแปลง เพราะเป็นการแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงระหว่างงวด

เพื่อให้ข้อมูลดังกล่าวกลายเป็นส่วนของการการคงค้างที่เกิดขึ้น และจากการทบทวนงานวิจัยในอดีตพบว่า มีผู้วิจัยหลายท่านได้ทำการพัฒนาตัวแบบนี้กันมาอย่างต่อเนื่อง อาทิเช่น Jones (1991); Dechow et al. (1995); Warfield et al. (1995); Sloan (1996); Bedard et al. (2004) เป็นต้น จากการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่าตัวแบบนี้เหมาะสมในการนำมาคำนวณหามูลค่ารายการคงค้างของกิจการ

สำหรับการศึกษานี้ใช้ค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้าง (Absolute Value of the Total Accruals) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ เนื่องจากผู้บริหารอาจต้องการให้กิจการแสดงผลกำไรในงวดปัจจุบันที่สูงขึ้น (Income-Increasing Accruals) เช่น รับรู้รายได้เร็วกว่าที่ควรจะเป็นหรือลดกำไรของงวดปัจจุบันลง (Income-Decreasing Accruals) เช่น การลดอายุการใช้งานของสินทรัพย์ถาวรลง การตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างจึงมีค่าได้ทั้งค่าบวกและค่าลบซึ่งทำให้กำไรมีคุณภาพต่ำเช่นเดียวกัน การใช้รายการคงค้างเป็นข้อบ่งชี้ถึงคุณภาพกำไรสำหรับงานวิจัยในอดีตจึงมักให้ความสำคัญกับจำนวน (Magnitude) รายการคงค้างมากกว่าเครื่องหมาย (Sign) ของรายการคงค้าง กล่าวคือ หากรายการคงค้างมีค่าสูงจะบ่งชี้ถึงการมีคุณภาพกำไรที่ต่ำซึ่งได้มีผู้วิจัยในอดีตที่ใช้ค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ อาทิเช่น Peasnell et al. (1999); Klein (2002); Bradbury et al. (2004); Warfield et al. (1995); Francis et al. (2004); Krishan and Yang (2005); และ Wang (2006) เป็นต้น

นอกจากนี้ แต่ละกิจการย่อมมีรายการค่าที่เกิดขึ้นแตกต่างกันส่งผลให้มีผลการดำเนินงานในรูปของผลกำไรแตกต่างกัน มูลค่าของรายการคงค้างที่เกิดขึ้นจึงแตกต่างกันตามไปด้วย ดังนั้น เพื่อเป็นการปรับค่าตัวแปรให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน การศึกษานี้จึงนำค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างที่คำนวณได้จากตัวแบบ (2) ทำให้เป็นสัดส่วนเทียบกับกำไรก่อนรายการพิเศษของกิจการนั้น ๆ เพื่อประโยชน์ในการเปรียบเทียบกันได้ของคุณภาพกำไรของแต่ละกิจการ กล่าวคือ ในขณะที่กำไรคงที่มูลค่าของรายการคงค้างที่เกิดขึ้นคิดเป็นสัดส่วนเท่าใดเมื่อเทียบกับกำไรก่อนรายการพิเศษ หากกิจการใดมีอัตราส่วนรายการคงค้างต่อกำไรก่อนรายการพิเศษที่สูงสามารถบ่งชี้ได้ว่ามีคุณภาพกำไรที่ต่ำ เนื่องจากผลกำไรนั้นอาจเกิดจากการบันทึกรายการคงค้างเพื่อชะลอการรับรู้ค่าใช้จ่ายหรือรับรู้รายได้ให้เร็วขึ้น นั่นคือ กำไรที่กิจการรายงานนั้นเกิดขึ้นจากการบันทึกรายการทางบัญชีเป็นส่วนใหญ่หรืออาจไม่ได้เกิดจากการดำเนินงานอย่างแท้จริงและประกอบด้วยส่วนที่เป็นกระแสเงินสดค่อนข้างต่ำ สุดท้ายแล้วกำไรดังกล่าวอาจไม่สามารถแปรเปลี่ยนกลับมาเป็นกระแสเงินสดได้อย่างเพียงพอเพื่อใช้ในการดำเนินงานต่อไปในอนาคต

จากรายละเอียดของตัวแปรตามและตัวแปรอิสระทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษา สามารถสรุปวิธีที่ใช้ในการวัดค่าและรายละเอียดของตัวแปร ได้ดังตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 สรุปวิธีที่ใช้ในการวัดค่าและรายละเอียดของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

บทบาทของตัวแปร	ตัวย่อ	คำอธิบาย	สัญลักษณ์ที่คาดหวัง	
			ตัวแปรตาม	
			Operating Cash Flow Index	Total Accruals
ตัวแปรอิสระที่สนใจศึกษา				
1. จำนวนกรรมการบริษัท	BrdSize	จำนวนกรรมการบริษัททั้งหมด ณ วันสิ้นปี	+	-
2. ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท	BrdIndep	จำนวนกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระ หารด้วยจำนวนกรรมการบริษัททั้งหมด ณ วันสิ้นปี	+	-
3. จำนวนกรรมการตรวจสอบ	AudSize	จำนวนกรรมการตรวจสอบทั้งหมด ณ วันสิ้นปี	+	-
4. ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ	AudIndep	จำนวนกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระ หารด้วยจำนวนกรรมการตรวจสอบทั้งหมด ณ วันสิ้นปี	+	-
5. ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ	AudExpertise	จำนวนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน หารด้วยจำนวนกรรมการตรวจสอบทั้งหมด ณ วันสิ้นปี	+	-
ตัวแปรควบคุม				
1. ขนาดกิจการ	Size	Logarithm ของสินทรัพย์รวม	+	-
2. การเติบโตของกิจการ	Growth	ผลต่างของยอดขายได้จากการดำเนินงานปีปัจจุบันกับยอดขายได้จากการดำเนินงานปีก่อน หารด้วยยอดขายได้จากการดำเนินงานปีก่อน	+	-
3. สภาพเสี่ยงทางการเงิน	Leverage	หนี้สินรวม ณ วันสิ้นปี หารด้วยสินทรัพย์รวม ณ วันสิ้นปี	-	+

3.3 สมมติฐานการวิจัยและตัวแบบ

เพื่อตอบคำถามที่ว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรหรือไม่ จึงทำการตั้งสมมติฐานการวิจัยและใช้ตัวแบบ (Models) การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple regression analysis) ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ 5 สมมติฐาน และตัวแบบในการวิจัยไว้ 2 ตัวแบบแยกตามวิธีการวัดคุณภาพกำไร ลักษณะของสมมติฐานและตัวแบบในการวิจัยนำเสนอได้ตามลำดับ ดังนี้

3.3.1 สมมติฐานการวิจัย

จากการทบทวนงานวิจัยในอดีตทำให้ทราบว่าความมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบในการควบคุมดูแลและสอบทานกระบวนการในการจัดทำรายงานทางการเงินของกิจการเพื่อยับยั้งการตกแต่งกำไรจากฝ่ายบริหาร ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบของแต่ละกิจการที่ถือได้ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งช่วยให้ข้อมูลกำไรมีคุณภาพเพิ่มขึ้น สำหรับการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้างเป็นข้อบ่งชี้ถึงคุณภาพกำไร และตั้งเป็นสมมติฐานสำหรับการวิจัยเพื่อศึกษาทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร ได้ดังนี้

3.3.1.1 จำนวนกรรมการบริษัท

คณะกรรมการบริษัทถือได้ว่าเป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้นทำหน้าที่ติดตามการดำเนินงานของฝ่ายบริหารเพื่อตรวจสอบ ถ่วงดุล ปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นทุกฝ่าย รวมถึงจัดให้มีกระบวนการในการจัดทำรายงานทางการเงินที่โปร่งใส เพื่อให้กำไรเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้องเป็นกำไรที่มีคุณภาพ นอกจากนี้บทบาทของคณะกรรมการบริษัทถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งซึ่งช่วยลดปัญหาที่เกิดจากตัวแทน (Agency Problems) จากผลสำรวจของ John and Senbet (1998) พบว่า จำนวนกรรมการบริษัทเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการบริษัท ซึ่งจำนวนกรรมการบริษัทเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในจำนวนที่เพียงพอต่อการนำพาให้กิจการสามารถดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าจำนวนกรรมการบริษัท (ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัท) น่าจะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร และเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนกรรมการบริษัทกับคุณภาพกำไร สามารถตั้งเป็นสมมติฐานได้ดังนี้

$H_{1,1}$: จำนวนกรรมการบริษัทที่มีความสัมพันธ์กับดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

$H_{1,2}$: จำนวนกรรมการบริษัทที่มีความสัมพันธ์กับรายการคงค้าง

3.3.1.2 ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท

ความเป็นอิสระเป็นข้อกำหนดเชิงโครงสร้างที่สำคัญตามหลักการกำกับดูแลกิจการ กรรมการอิสระเป็นกรรมการที่มาจากบุคคลภายนอกที่จะช่วยลดปัญหาที่เกิดจากกรรมการที่เป็นผู้บริหารหรือฝ่ายบริหารร่วมกันหาผลประโยชน์จากความมั่งคั่งของผู้ถือหุ้น (Fama, 1980) โดยคณะกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมีประสิทธิภาพมากกว่าคณะกรรมการบริษัทที่มาจากบุคคลภายใน เนื่องจากกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระเข้ามาทำหน้าที่ถ่วงดุลหรือคานอำนาจภายในคณะกรรมการบริษัทด้วยการให้ความเห็นที่เป็นอิสระ ช่วยตรวจสอบตราการจัดทำรายงานทางการเงินให้มีความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและถ่วงดุลการทำงานของฝ่ายบริหารได้อย่างอิสระมากกว่า เพราะไม่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายบริหารหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ จากผลสำรวจของ John and Senbet (1998) พบว่า ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการบริษัท ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท (ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัท) น่าจะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร และเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทกับคุณภาพกำไร สามารถตั้งเป็นสมมติฐานได้ดังนี้

$H_{2,1}$: ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์กับดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

$H_{2,2}$: ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์กับรายการคงค้าง

3.3.1.3 จำนวนกรรมการตรวจสอบ

คณะกรรมการตรวจสอบมีบทบาทสำคัญในด้านการสอบทานรายงานทางการเงินและระบบการควบคุมภายในของกิจการ เพื่อให้เชื่อมั่นได้ว่ากระบวนการรายงานทางบัญชีและการเงินของกิจการมีการควบคุมที่เพียงพอ ทำให้ข้อมูลในรายงานทางการเงินมีความถูกต้องและเชื่อถือได้ จากผลการศึกษาของ Beasley et al. (2000) พบว่า กิจการที่มีการทุจริตในการจัดทำงบการเงินมีจำนวนกรรมการตรวจสอบน้อยกว่ากิจการที่ไม่มีการทุจริตในการจัดทำงบการเงิน ซึ่งการมีกรรมการตรวจสอบจำนวนมากย่อมสะท้อนให้เห็นถึงการมีกรรมการ

ตรวจสอบอย่างเพียงพอและเหมาะสมต่อการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน และเป็นผลดีต่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานให้กับผู้สอบบัญชีในด้านต่าง ๆ ให้สามารถปฏิบัติงานสอบบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพ กำไรของกิจการจึงแสดงถึงผลการดำเนินงานที่แท้จริงและเป็นกำไรที่มีคุณภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าจำนวนกรรมการตรวจสอบ (ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบ) น่าจะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร และเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร สามารถตั้งเป็นสมมติฐานได้ดังนี้

$H_{3.1}$: จำนวนกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

$H_{3.2}$: จำนวนกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับรายการคงค้าง

3.3.1.4 ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ

ความเป็นอิสระเป็นคุณสมบัติสำคัญที่ช่วยให้คณะกรรมการตรวจสอบมีส่วนร่วมในการสอบทานความถูกต้องของรายงานทางการเงินได้โดยไม่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายบริหาร อีกทั้งคณะกรรมการตรวจสอบถือเป็นกลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่เชื่อมประสานระหว่างผู้สอบบัญชีกับฝ่ายบริหารของกิจการ เพราะโดยปกติคณะกรรมการตรวจสอบจะมีการประชุมร่วมกับผู้สอบบัญชีเพื่อสอบถามว่าผู้สอบบัญชีมีข้อสงสัยเกี่ยวกับตัวเลขที่ฝ่ายบริหารรายงานหรือไม่ รวมถึงเหตุผลที่ทำให้ผู้สอบบัญชีเชื่อว่าฝ่ายบริหารของกิจการได้ปกปิดสารสนเทศที่สำคัญไว้ ซึ่งเป็นการบ่งชี้ให้เห็นว่าคณะกรรมการตรวจสอบเป็นผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีให้มีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง จากการศึกษาของ Raghunandan et al. (2001) และ Scarbrough et al. (1998) พบว่า คณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสอบทานรายงานทางการเงินรวมถึงการตรวจสอบภายในของกิจการมากกว่า คณะกรรมการตรวจสอบที่ขาดความเป็นอิสระ และจากการศึกษาของ Beasley et al. (2000) พบว่า กิจการที่มีการทุจริตในการจัดทำงบการเงินมีสัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระน้อยกว่ากิจการที่ไม่มีการทุจริตในการจัดทำงบการเงิน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ (ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบ) น่าจะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร และเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร สามารถตั้งเป็นสมมติฐานได้ดังนี้

$H_{4.1}$: ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

$H_{4.2}$: ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับรายการคงค้าง

3.3.1.5 ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ

หน้าที่หลักของคณะกรรมการตรวจสอบ คือ การสอบทานให้กิจการมีรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง มีการควบคุมภายในที่เหมาะสมและมีความน่าเชื่อถือ หน้าที่เหล่านี้คณะกรรมการตรวจสอบจะสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นหากคณะกรรมการตรวจสอบมีความรู้ความเข้าใจทางการบัญชีหรือการเงิน จากการศึกษาของ McMullen and Raghunandan (1996) พบว่า กิจการที่มีปัญหาในการจัดทำรายงานทางการเงินมีแนวโน้มที่จะมีสมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) น้อยกว่ากิจการที่ไม่มีปัญหาดังกล่าว เพราะการที่กรรมการตรวจสอบเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจะช่วยให้กรรมการตรวจสอบท่านนั้นเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางการบัญชี การควบคุมภายในและการตรวจสอบ หรือหากพิจารณาในแง่ของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน พบว่าคณะกรรมการตรวจสอบเหล่านี้มีส่วนร่วมในการสอบทานงานด้านการตรวจสอบภายในมากกว่าคณะกรรมการตรวจสอบที่ไม่มีคุณสมบัติดังกล่าว (Goodwin, 2003) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าความรู้ความชำนาญทางด้านการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ (ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบ) น่าจะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร และเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความชำนาญทางด้านการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร สามารถตั้งเป็นสมมติฐานได้ดังนี้

$H_{5.1}$: ความรู้ความชำนาญทางด้านการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

$H_{5.2}$: ความรู้ความชำนาญทางด้านการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับรายการคงค้าง

จากสมมติฐานทั้งหมดข้างต้น เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนแล้วจึงทำการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลตามที่กำหนดไว้ คือ การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร เพื่อพิจารณาว่าตัวแปรเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางใดกับคุณภาพกำไร โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

3.3.2 ตัวแบบที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เป็นตัวแบบในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม เนื่องจากตัวแปรตามเป็นข้อมูลเชิงปริมาณและตัวแปรอิสระที่ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์มีมากกว่า 1 ตัวแปร สำหรับตัวแบบที่ใช้ในการศึกษาสามารถแบ่งได้เป็น 2 ตัวแบบตามวิธีการวัดคุณภาพกำไร คือ

$$1) \text{ Operating Cash Flow Index}_{it} = \alpha + \beta_1(\text{BrdSize}_{it}) + \beta_2(\text{BrdIndep}_{it}) + \beta_3(\text{AudSize}_{it}) + \beta_4(\text{AudIndep}_{it}) + \beta_5(\text{AudExpertise}_{it}) + \beta_6(\text{Size}_{it}) + \beta_7(\text{Growth}_{it}) + \beta_8(\text{Leverage}_{it}) + \beta_9(\text{Year}_{it}) + \varepsilon_{it}$$

$$2) \text{ Total Accruals}_{it} = \alpha + \beta_1(\text{BrdSize}_{it}) + \beta_2(\text{BrdIndep}_{it}) + \beta_3(\text{AudSize}_{it}) + \beta_4(\text{AudIndep}_{it}) + \beta_5(\text{AudExpertise}_{it}) + \beta_6(\text{Size}_{it}) + \beta_7(\text{Growth}_{it}) + \beta_8(\text{Leverage}_{it}) + \beta_9(\text{Year}_{it}) + \varepsilon_{it}$$

โดยที่

Operating Cash Flow Index = ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

Total Accruals = รายการคงค้าง

BrdSize = จำนวนกรรมการบริษัท

BrdIndep = ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท (วัดจากร้อยละของคณะกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระ)

AudSize = จำนวนกรรมการตรวจสอบ

AudIndep = ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ (วัดจากร้อยละของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระ)

AudExpertise	= ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของ คณะกรรมการตรวจสอบ (วัดจาก ร้อยละของคณะกรรมการ ตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน)
Size	= ขนาดกิจการ (วัดจาก ค่า Logarithm ของสินทรัพย์รวม)
Growth	= การเติบโตของกิจการ (วัดจาก การเติบโตของยอดขายได้จาก การดำเนินงาน)
Leverage	= สภาพเสี่ยงทางการเงิน (วัดจาก อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อ สินทรัพย์รวม)
Year	= ปีที่ศึกษา (แทนค่าเป็น 1 เมื่อข้อมูลที่ศึกษาเป็นข้อมูลใน ปี 2548 และแทนค่าเป็น 0 เมื่อข้อมูลที่ศึกษาเป็นข้อมูลใน ปี 2547)

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประมวลผลรวมจำนวน 2 ปี (พ.ศ. 2547-2548) ทำให้ข้อมูลที่น่ามาใช้ศึกษาในแต่ละปีอาจมีความแตกต่างกัน และมีผลกระทบต่อคุณภาพทำได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องมีการควบคุมผลกระทบจากระยะเวลาที่แตกต่างกัน โดยเพิ่มตัวแปรข้อมูลเกี่ยวกับปีที่ศึกษา (Year) ที่แปลงข้อมูลให้เป็นตัวแปรเทียม (Dummy Variables) เข้าไว้ในตัวแบบทั้ง 2 ตัวแบบ เพื่อนำไปใช้ประมวลผลรวมกับตัวแปรอิสระทั้งหมด

3.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 วิธี ดังนี้

3.4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

การวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของค่าสถิติพื้นฐานเพื่อเสนอข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวแปรที่เก็บรวบรวมได้ โดยค่าสถิติเชิงพรรณนาที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูลประกอบด้วย ความถี่และร้อยละ (Frequency and Proportion) ค่าต่ำสุด (Minimum : Min) ค่าสูงสุด (Maximum : Max) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3.4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมานในการศึกษาค้างนี้ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยแบบเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระมากกว่า 1 ตัว โดยที่สมการความถดถอยเชิงพหุ คือ

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_k X_k + e$$

เงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุเป็นดังนี้

1. ความคลาดเคลื่อน e เป็นตัวแปรที่มีการแจกแจงแบบปกติ
2. ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนเป็นศูนย์ นั่นคือ $E(e) = 0$
3. ค่าแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนเป็นค่าคงที่ที่ไม่ทราบค่า $V(e) = \sigma_e^2$
4. e_i และ e_j เป็นอิสระต่อกัน ; $i \neq j$ นั่นคือ covariance $(e_i, e_j) = 0$
5. ตัวแปรอิสระ x_i และ x_j ต้องเป็นอิสระกัน

เพื่อเป็นการยืนยันความเหมาะสมของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เชิงสถิติ ต้องมีการตรวจสอบข้อมูลและเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุเกี่ยวกับค่าความคลาดเคลื่อน (Error or Residual) ก่อน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2545) โดยสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบเรื่องดังกล่าวประกอบด้วย สถิติ Durbin-Watson สถิติ Levene's Test สถิติ Kolmogorov-Smirnov (K-S Test) สถิติ Variance Inflation Factors (VIF) และสถิติ Tolerance เมื่อพบว่าข้อมูลต่าง ๆ อยู่ในรูปแบบที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุได้จึงจะทำการประมวลผลต่อไป โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติได้นำเสนอไว้ในบทที่ 4 สำหรับการตรวจสอบเงื่อนไขของเกี่ยวกับค่าความคลาดเคลื่อน (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข) ทำให้ข้อมูลซึ่งเป็นปัจจัยนำเข้าของกระบวนการประมวลผลมีความถูกต้องแม่นยำขึ้น และช่วยเสริมให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุในการศึกษาค้างนี้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว พบว่ามีจำนวนบริษัทที่นำข้อมูลมาใช้ในการศึกษารวม 522 บริษัท ข้อมูลทั้งหมดถูกนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนา จากนั้นจึงทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) สำหรับเนื้อหาในบทนี้ได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ๆ คือ (1) ตัวแปรที่สนใจศึกษา (2) ตัวแปรควบคุม และ (3) ตัวแปรตาม สำหรับค่าสถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยความถี่และร้อยละ (Frequency and Proportion) ค่าต่ำสุด (Minimum: Min) ค่าสูงสุด (Maximum: Max) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยนำเสนอค่าสถิติพื้นฐานของทุกตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาในภาพรวมก่อน (ตารางที่ 4.1) จากนั้นจึงเป็นการนำเสนอโดยการอธิบายแยกตัวแปรแต่ละตัว (ตารางที่ 4.2 ถึงตารางที่ 4.11)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.1 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา (n = 522)

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (เท่า)	-13.17	13.75	0.94	2.41
อัตราส่วนค่าสมมูลของรายการคงค้าง				
ต่อกำไรก่อนรายการพิเศษ (เท่า)	0.0008	25.70	1.62	2.47
จำนวนกรรมการบริษัท (คน) ⁴	6.00	25.00	11.09	2.77
ร้อยละของคณะกรรมการบริษัทที่เป็นอิสระ ⁵	0.00	66.67	24.40	15.04
จำนวนกรรมการตรวจสอบ (คน) ⁶	3.00	5.00	3.06	0.27
ร้อยละของคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นอิสระ ⁷	0.00	100.00	71.20	39.54
ร้อยละของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางการบัญชีหรือการเงิน ⁸	0.00	100.00	48.79	27.84
สินทรัพย์รวม (ล้านบาท)	146.89	649,806.66	11,855.19	41,240.14
การเติบโตของยอดขายได้ (เท่า)	-0.44	2.83	0.22	0.36
อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม (เท่า)	0.01	0.95	0.42	0.20

จากตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามพบว่า บริษัทจดทะเบียนมีดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานเฉลี่ยเท่ากับ 0.94 เท่า โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.41 เท่า ในส่วนของอัตราส่วนค่าสมมูลของรายการคงค้างต่อกำไรก่อนรายการพิเศษ พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.62 เท่า และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.47 เท่า จะเห็นได้ว่าโดยเฉลี่ยบริษัทจดทะเบียนมีคุณภาพกำไรที่ไม่ดีนัก

⁴ พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 กำหนดว่า ต้องมีจำนวนกรรมการบริษัทไม่ต่ำกว่า 5 คน

⁵ หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี 15 ข้อ แนะนำให้ควรมีกรรมการอิสระอย่างน้อย 3 คน แต่ต้องไม่ต่ำกว่า 1 ใน 3 ของกรรมการบริษัททั้งหมด

⁶ ประกาศตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กำหนดให้จัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ประกอบด้วยกรรมการไม่น้อยกว่า 3 คน

⁷ ตามแนวปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบ แนะนำว่าคณะกรรมการตรวจสอบควรประกอบด้วยกรรมการที่เป็นอิสระอย่างน้อย 3 คน

⁸ ตามแนวปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบ แนะนำว่ากรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 1 คนควรเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจหรือมีประสบการณ์ทางการบัญชีหรือการเงิน

การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัท และคณะกรรมการตรวจสอบ พบว่า โดยเฉลี่ยบริษัทจดทะเบียนมีจำนวนกรรมการบริษัทประมาณ 11 คน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.77 สำหรับร้อยละของคณะกรรมการบริษัทที่เป็นอิสระ พบว่า มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 24.40 ซึ่งต่ำกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนกรรมการบริษัททั้งคณะ ตามข้อเสนอแนะในหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับร้อยละ 15.04 ในส่วนของจำนวนกรรมการตรวจสอบ พบว่า โดยเฉลี่ยแต่ละบริษัทมีจำนวนกรรมการตรวจสอบประมาณ 3 คน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.27 สำหรับร้อยละของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระ พบว่า มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 71.20 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับร้อยละ 39.54 นอกจากนี้ยังพบว่าโดยเฉลี่ยบริษัทจดทะเบียนมีร้อยละของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน เท่ากับร้อยละ 48.79 หรืออยู่ในช่วง 1 ใน 3 ของจำนวนกรรมการตรวจสอบทั้งคณะ โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับร้อยละ 27.84 ซึ่งให้เห็นว่า ในภาพรวมบริษัทจดทะเบียนมีองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัท คณะกรรมการตรวจสอบ เป็นไปตามข้อกำหนดขั้นต่ำของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือตามแนวปฏิบัติที่ดี แต่คณะกรรมการบริษัทยังมีความเป็นอิสระต่ำกว่าเกณฑ์ที่เหมาะสมตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่แนะนำว่าอย่างน้อยควรมีกรรมการอิสระ 1 ใน 3 ของกรรมการบริษัททั้งคณะ และโดยคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบที่กำหนดไว้ นั้นควรมีความเป็นอิสระทั้งคณะ จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าการที่บริษัทจดทะเบียนของไทยมีผลประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดี (CG Scores) ที่ไม่สูง น่าจะมีสาเหตุหนึ่งมาจากการที่ไม่สามารถปฏิบัติตามเกณฑ์ในเรื่องความเป็นอิสระได้

สำหรับตัวแปรควบคุม พบว่า บริษัทจดทะเบียนมียอดสินทรัพย์รวมโดยเฉลี่ย 11,855.19 ล้านบาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 41,240.14 ล้านบาท สำหรับการเติบโตของยอดขายได้จากการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.22 เท่า และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.36 เท่า ในส่วนของอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยประมาณ 0.42 เท่า โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.20 เท่า สรุปได้ว่าในภาพรวมบริษัทจดทะเบียนมีขนาดกิจการอยู่ในระดับกลาง โดยมีอัตราการเติบโตของกิจการในทิศทางที่ดีขึ้นและมีสภาพเสี่ยงทางการเงินอยู่ในระดับที่ไม่สูง

เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษา ในลำดับต่อไปจึงเป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาโดยการอธิบายรายละเอียดแยกตัวแปรแต่ละตัว ดังนี้

4.1.1 ตัวแปรอิสระ : ตัวแปรที่สนใจศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของตัวแปรต่าง ๆ ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของ คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนาสามารถนำเสนอได้ ดังนี้

4.1.1.1 จำนวนกรรมการบริษัท

การเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนกรรมการบริษัทช่วยให้ทราบว่าในช่วงเวลาที่ศึกษาบริษัทจดทะเบียนมีขนาดของคณะกรรมการบริษัทโดยเฉลี่ยเท่าใด เพื่อแสดงให้เห็นถึงการมีกรรมการบริษัทที่เข้ามาช่วยกำหนดนโยบายและติดตามการบริหารงานของฝ่ายบริหารเพื่อ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่กิจการ ค่าสถิติเชิงพรรณนาสรุปได้ตามตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สถิติเชิงพรรณนาของจำนวนกรรมการบริษัท

ส่วนที่ 1 แสดงจำนวนกรรมการบริษัทในแต่ละบริษัท			
จำนวน (คน)	จำนวนบริษัท		
	ความถี่	ร้อยละ	
1-5	0	0.00	
6-10	244	46.74	
11-15	257	49.23	
16-20	15	2.87	
21-25	6	1.16	
รวม	522	100.00	
ส่วนที่ 2 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของจำนวนกรรมการบริษัท (คน)			
ค่าต่ำสุด (Min)	ค่าสูงสุด (Max)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
6	25	11.09	2.77

จากตาราง 4.2 พบว่า จำนวนกรรมการบริษัทพบมากที่สุดในช่วง 11-15 คน คิดเป็นร้อยละ 49.23 ของบริษัทจดทะเบียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และโดยเฉลี่ยแต่ละบริษัทที่มีจำนวนกรรมการบริษัท 11 คน อาจเป็นเพราะบริษัทส่วนใหญ่พิจารณาว่าเป็นขนาดเหมาะสมที่ไม่เล็กเกินไปจนทำให้คณะกรรมการขาดความหลากหลายทางความคิด และขนาดใหญ่เกินไปจนขาดประสิทธิภาพและความคล่องตัว แต่เมื่อพิจารณาขอบเขตของค่าต่ำสุดและค่าสูงสุดจะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันมาก โดยบางบริษัทที่มีจำนวนกรรมการบริษัทต่ำสุดอยู่ที่ 6

คน และสูงสุดอยู่ที่ 25 คน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะมีปัจจัยทางด้านขนาดกิจการเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยกิจการขนาดเล็กมักมีจำนวนกรรมการบริษัทไม่มากนักเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมทางธุรกิจที่เกิดขึ้น จึงกำหนดจำนวนกรรมการบริษัทให้มีจำนวนสูงกว่าจำนวนขั้นต่ำตามที่ พรบ. บริษัทมหาชนกำหนดไว้ (อย่างต่ำ 5 คน) เพียงเล็กน้อยหรืออาจเนื่องมาจากกิจการขนาดเล็กมีข้อจำกัดในเรื่องของการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่กรรมการ ในส่วนของกิจการขนาดใหญ่ที่มีกิจกรรมทางธุรกิจมากกว่ากิจการขนาดเล็กทำให้ต้องการกรรมการบริษัทเข้ามาเป็นผู้นำในการกำหนดทิศทาง เป้าหมาย นโยบายทางธุรกิจ รวมทั้งทำหน้าที่ในส่วนของ การควบคุม ดูแลหรือตรวจตราการบริหารงานของฝ่ายบริหารมากกว่ากิจการขนาดเล็ก เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินเกิดความเชื่อมั่นได้ว่ากิจการมีการบริหารงานที่โปร่งใสและข้อมูลในรายงานทางการเงินโดยเฉพาะกำไรเป็นข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้

4.1.1.2 ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท พบว่าโดยเฉลี่ยแล้วบริษัทจดทะเบียนยังคงไม่สามารถปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี 15 ข้อในเรื่องเกี่ยวกับการถ่วงดุลของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร ที่แนะนำไว้ว่าควรมีกรรมการอิสระอย่างน้อย 1 ใน 3 ของกรรมการบริษัททั้งคณะ ค่าสถิติเชิงพรรณนาสรุปได้ตามตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 สถิติเชิงพรรณนาของความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท

ส่วนที่ 1 แสดงจำนวนกรรมการอิสระในแต่ละบริษัท					
จำนวน (คน)	จำนวนบริษัท		ร้อยละ *	จำนวนบริษัท	
	ความถี่	ร้อยละ		ความถี่	ร้อยละ
0	99	19.00	0.00 - 32.00	326	62.45
1	24	4.60	33.00 - 65.00	194	37.16
2	48	9.20	66.00 - 99.00	2	0.39
3	241	46.20	100.00	0	0.00
4	76	14.60			
5	23	4.40			
6	10	1.90			
7	1	0.20			
รวม	522	100.00	รวม	522	100.00

* ร้อยละของคณะกรรมการบริษัทที่เป็นอิสระในแต่ละบริษัทคำนวณจากสูตร: จำนวนกรรมการอิสระ / จำนวนกรรมการบริษัททั้งหมด

ตารางที่ 4.3 (ต่อ) สถิติเชิงพรรณนาของความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท

ส่วนที่ 2 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท				
	ค่าต่ำสุด (Min)	ค่าสูงสุด (Max)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
คน	0	7	2.55	1.52
ร้อยละ*	0.00	66.67	24.40	15.04

* ร้อยละของคณะกรรมการบริษัทที่เป็นอิสระในแต่ละบริษัทคำนวณจากสูตร: จำนวนกรรมการอิสระ / จำนวนกรรมการบริษัททั้งหมด

จากตาราง 4.3 พบว่า จำนวนกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระ 3 คน เป็นจำนวนที่พบมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.20 ของบริษัทจดทะเบียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เมื่อพิจารณาเป็นร้อยละของคณะกรรมการบริษัท พบว่า คณะกรรมการบริษัทส่วนใหญ่มีความเป็นอิสระอยู่ในช่วงต่ำกว่าร้อยละ 33.33 (ต่ำกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนกรรมการบริษัททั้งคณะ) คิดเป็นร้อยละ 62.45 ของบริษัทจดทะเบียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ นั่นคือ โดยเฉลี่ยแต่ละบริษัทมีกรรมการอิสระประมาณ 3 คน หรือคณะกรรมการบริษัทมีความเป็นอิสระโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 24.40 แม้ว่าโดยเฉลี่ยบริษัทจดทะเบียนมีกรรมการอิสระจำนวน 3 คน ตามประกาศคณะกรรมการ ก.ล.ต. ที่ กจ. 12/2543 เรื่อง การขออนุญาตและการอนุญาตให้เสนอขายหุ้นที่ออกใหม่ แต่เมื่อเทียบเป็นสัดส่วนกับจำนวนกรรมการบริษัททั้งคณะกลับพบว่า มีสัดส่วนโดยเฉลี่ยต่ำกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนกรรมการบริษัททั้งคณะ ซึ่งไม่เป็นไปตามข้อเสนอแนะของหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี 15 ข้อ ที่แนะนำว่าควรมีการถ่วงดุลอำนาจภายในคณะกรรมการบริษัทด้วยกรรมการอิสระอย่างน้อย 1 ใน 3 ของจำนวนกรรมการบริษัททั้งคณะ สาเหตุที่เป็นไปได้ คือ มีจำนวนกรรมการมากในคณะกรรมการบริษัท มีความยากลำบากในการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการอิสระหรือบริษัทไม่ต้องการมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มโดยเฉพาะบริษัทขนาดเล็ก ทำให้คณะกรรมการบริษัทมีความเป็นอิสระต่ำกว่าเกณฑ์ที่แนะนำไว้ตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี ในขณะที่คณะกรรมการบริษัทของบริษัทจดทะเบียนบางแห่งไม่มีความเป็นอิสระเลย อาจเป็นเพราะเกณฑ์ในการพิจารณาคุณสมบัติความเป็นอิสระไม่สอดคล้องกับที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนดหรือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยบริษัทบางแห่งมีกรรมการอิสระสูงสุดจำนวน 7 คน หรือคณะกรรมการบริษัทมีความเป็นอิสระเท่ากับร้อยละ 66.67 (มากกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนกรรมการบริษัททั้งหมด) บริษัทที่คณะกรรมการบริษัทมีความเป็นอิสระมากส่วนใหญ่เป็นบริษัทที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งบริษัทเหล่านี้มักให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุน

4.1.1.3 จำนวนกรรมการตรวจสอบ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนกรรมการตรวจสอบ พบว่า โดยส่วนใหญ่ บริษัทจดทะเบียนมีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบเป็นไปตามประกาศของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่กำหนดไว้อย่างต่ำ 3 คน สรุปเป็นค่าสถิติเชิงพรรณนาได้ตามตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 สถิติเชิงพรรณนาของจำนวนกรรมการตรวจสอบ

ส่วนที่ 1 แสดงจำนวนกรรมการตรวจสอบในแต่ละบริษัท			
จำนวน (คน)	จำนวนบริษัท		ร้อยละ
	ความถี่		
1	0		0.00
2	0		0.00
3	494		94.60
4	24		4.60
5	4		0.80
รวม	522		100.00
ส่วนที่ 2 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของจำนวนกรรมการตรวจสอบ			
ค่าต่ำสุด (Min)	ค่าสูงสุด (Max)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
3	5	3.06	0.27

จากตาราง 4.4 พบว่า จำนวนกรรมการตรวจสอบที่พบมากที่สุด คือ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 94.60 ของบริษัทจดทะเบียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ นั่นคือ โดยเฉลี่ยแต่ละบริษัทมีจำนวนกรรมการตรวจสอบประมาณ 3 คน อาจเนื่องมาจากตามประกาศตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เรื่อง คุณสมบัติและขอบเขตการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบ (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2542 ได้กำหนดไว้ว่าบริษัทต้องมีกรรมการตรวจสอบอย่างต่ำ 3 คน บริษัทจดทะเบียนจึงสรรหาบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมาดำรงตำแหน่งกรรมการตรวจสอบให้เท่ากับข้อกำหนดขั้นต่ำเท่านั้น หรือต้องการให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบมีความคล่องตัว รวมถึงมีความยากลำบากในการแต่งตั้งบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมาเป็นกรรมการตรวจสอบ ในขณะที่บางบริษัทมีจำนวนกรรมการตรวจสอบสูงสุดอยู่ที่ 5 คน โดยบริษัทที่มีจำนวนกรรมการตรวจสอบมากส่วนใหญ่เป็นบริษัทที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งมีรายการค้าเกิดขึ้นจำนวนมากจึงมีความต้องการกรรมการตรวจสอบเข้ามาช่วยสอบทานการจัดทำรายงานทางการเงินให้มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น

4.1.1.4 ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบพบว่า โดยเฉลี่ยแล้วบริษัทจดทะเบียนมีคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระเกือบทั้งคณะ ซึ่งสรุปค่าสถิติเชิงพรรณนาได้ตามตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 สถิติเชิงพรรณนาของความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ

ส่วนที่ 1 แสดงจำนวนกรรมการตรวจสอบที่เป็นอิสระในแต่ละบริษัท					
จำนวน (คน)	จำนวนบริษัท		ร้อยละ *	จำนวนบริษัท	
	ความถี่	ร้อยละ		ความถี่	ร้อยละ
0	102	19.50	0.00 - 32.00	105	20.11
1	27	5.20	33.00 - 65.00	30	5.75
2	79	15.10	66.00 - 99.00	84	16.09
3	308	59.00	100.00	303	58.05
4	6	1.20			
รวม	522	100.00	รวม	522	100.00
ส่วนที่ 2 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ					
	ค่าต่ำสุด (Min)	ค่าสูงสุด (Max)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	
คน	0	4	2.17	1.20	
ร้อยละ*	0.00	100.00	71.20	39.54	

* ร้อยละของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระในแต่ละบริษัทคำนวณจากสูตร:

จำนวนกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระ / จำนวนกรรมการตรวจสอบทั้งหมด

จากตาราง 4.5 พบว่า จำนวนกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระ 3 คน เป็นจำนวนที่พบมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.00 ของบริษัทจดทะเบียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เมื่อพิจารณาเป็นร้อยละของคณะกรรมการตรวจสอบ พบว่า บริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่มีคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระทั้งคณะ คิดเป็นร้อยละ 58.05 ของบริษัทจดทะเบียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่า แต่ละบริษัทมีกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระโดยเฉลี่ย 2 คน หรือคณะกรรมการตรวจสอบมีความเป็นอิสระเท่ากับร้อยละ 71.20 (สูงกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนกรรมการตรวจสอบทั้งคณะ) แสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนจะแต่งตั้งกรรมการที่มีความเป็นอิสระให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งเป็นไปตาม

ข้อเสนอแนะในแนวทางปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2542) เพื่อให้คณะกรรมการตรวจสอบมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริงในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการสอบทานความถูกต้องของจัดทำรายงานทางการเงินและการควบคุมภายใน แต่บางบริษัทจดทะเบียนพบว่า คณะกรรมการตรวจสอบไม่มีความเป็นอิสระทั้งคณะ อาจเป็นเพราะเกณฑ์ในการพิจารณาคุณสมบัติความเป็นอิสระของบริษัทไม่สอดคล้องกับที่ทางตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนดหรือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ในขณะที่บางบริษัทมีจำนวนกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระสูงสุด อยู่ที่ 4 คน หรือมีความเป็นอิสระทั้งคณะ จึงอาจกล่าวได้ว่าโดยเฉลี่ยแล้วบริษัทจดทะเบียนค่อนข้างให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ

4.1.1.4 ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ พบว่า โดยส่วนใหญ่คณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินเป็นไปตามเกณฑ์ขั้นต่ำตามแนวปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบที่แนะนำไว้อย่างน้อย 1 คน ค่าสถิติเชิงพรรณนาสรุปได้ตามตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 สถิติเชิงพรรณนาของความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ

ส่วนที่ 1 แสดงจำนวนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินในแต่ละบริษัท					
จำนวน (คน)	จำนวนบริษัท		ร้อยละ*	จำนวนบริษัท	
	ความถี่	ร้อยละ		ความถี่	ร้อยละ
0	58	11.10	0.00 - 32.00	67	12.84
1	216	41.40	33.00 - 65.00	217	41.57
2	181	34.70	66.00 - 99.00	181	34.67
3	66	12.60	100.00	57	10.92
4	1	0.20			
รวม	522	100.00	รวม	522	100.00

* ร้อยละของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินในแต่ละบริษัทคำนวณจากสูตร: จำนวนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน/จำนวนกรรมการตรวจสอบทั้งหมด

ตารางที่ 4.6 (ต่อ) สถิติเชิงพรรณนาของความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน
ของคณะกรรมการตรวจสอบ

ส่วนที่ 2 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของ คณะกรรมการตรวจสอบ				
	ค่าต่ำสุด (Min)	ค่าสูงสุด (Max)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
คน	0	4	1.40	0.86
ร้อยละ*	0.00	100.00	48.79	27.84

* ร้อยละของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินในแต่ละบริษัทคำนวณจากสูตร:
จำนวนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน/จำนวนกรรมการตรวจสอบทั้งหมด

จากตาราง 4.6 พบว่า จำนวนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน 1 คน เป็นจำนวนที่พบมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.40 ของบริษัทจดทะเบียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เมื่อพิจารณาเป็นสัดส่วนเทียบกับจำนวนกรรมการตรวจสอบทั้งหมด พบว่า โดยส่วนใหญ่คณะกรรมการตรวจสอบมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินอยู่ในช่วง 1 ใน 3 ของจำนวนกรรมการตรวจสอบทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 41.57 ของบริษัทจดทะเบียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และโดยเฉลี่ยแต่ละบริษัทมีกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน 1 คน ในขณะที่บางบริษัทคณะกรรมการตรวจสอบไม่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินเลย จะเห็นได้ว่าโดยเฉลี่ยบริษัทจดทะเบียนยังไม่ให้ความสำคัญกับการมีความรู้ความชำนาญทางด้านการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบมากนัก เนื่องจากไม่มีข้อกำหนดของทางตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนดไว้ จึงมีกรรมการตรวจสอบที่เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินเพียง 1 คน ตามข้อแนะนำจากแนวปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบเท่านั้น ในขณะที่บางบริษัทมีจำนวนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินสูงสุด 4 คน หรือคณะกรรมการตรวจสอบมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินทั้งหมด ซึ่งบริษัทเหล่านี้จะเห็นความสำคัญของคุณสมบัติดังกล่าวที่ช่วยให้คณะกรรมการตรวจสอบสามารถทำหน้าที่สอบทานความถูกต้องของรายการทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.1.2 ตัวแปรอิสระ : ตัวแปรควบคุม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของตัวแปรควบคุมต่าง ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนาสามารถนำเสนอได้ดังนี้

4.1.2.1 ขนาดกิจการ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลสินทรัพย์รวมที่นำมาใช้เป็นตัววัดขนาดกิจการ เพื่อให้ได้ข้อมูลในภาพรวมว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีขนาดกิจการเท่าใด สรุปเป็นค่าสถิติเชิงพรรณนาได้ตามตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 สถิติเชิงพรรณนาของขนาดกิจการ (ล้านบาท)

ค่าต่ำสุด (Min)	ค่าสูงสุด (Max)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่ามัธยฐาน (Median)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
146.89	649,806.66	11,855.19	2,565.55	41,240.14

จากตารางที่ 4.7 พบว่า บริษัทจดทะเบียนที่มีขนาดเล็กที่สุดมียอดสินทรัพย์รวม เท่ากับ 146.89 ล้านบาท และบริษัทที่มีขนาดใหญ่ที่สุดมียอดสินทรัพย์รวม เท่ากับ 649,806.66 ล้านบาท โดยในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยสินทรัพย์รวม เท่ากับ 11,855.19 ล้านบาท ซึ่งค่าเฉลี่ยที่ได้มากกว่าค่ามัธยฐาน นั่นคือ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา มีการแจกแจงแบบโค้งเบ้ขวา สามารถสรุปได้ว่าส่วนใหญ่เป็นกิจการขนาดกลางและขนาดเล็ก

4.1.2.2 การเติบโตของกิจการ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของยอดขายได้จากการดำเนินงานโดยทำเป็นสัดส่วนเทียบกับยอดขายได้จากการดำเนินงานปีก่อนและนำมาใช้เป็นตัววัดการเติบโตของกิจการ เพื่อให้ได้ข้อมูลว่าโดยเฉลี่ยแล้วบริษัทจดทะเบียนมีการเติบโตของกิจการเพิ่มขึ้นหรือลดลงเพียงใด สรุปเป็นค่าสถิติเชิงพรรณนาได้ตามตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 สถิติเชิงพรรณนาของการเติบโตของกิจการ (เท่า)

ค่าต่ำสุด (Min)	ค่าสูงสุด (Max)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
-0.44	2.83	0.22	0.36

จากตารางที่ 4.8 พบว่า บริษัทจดทะเบียนมีการเติบโตของกิจการต่ำสุด อยู่ที่ -0.44 เท่า คือ มียอดขายได้จากการดำเนินงานลดลงจากปีก่อน และบริษัทที่มีการเติบโตของกิจการสูงสุด อยู่ที่ 2.83 เท่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการเติบโตของกิจการ เท่ากับ 0.22 เท่า จะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยที่ได้มีค่าเป็นบวก นั่นคือ โดยเฉลี่ยบริษัทจดทะเบียนมีการเติบโตของกิจการเพิ่มขึ้น

4.1.2.3 สภาพเสี่ยงทางการเงิน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมและนำมาใช้เป็นตัววัดสภาพเสี่ยงทางการเงินของกิจการ เพื่อให้ได้ข้อมูลในภาพรวมว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีสภาพเสี่ยงทางการเงินในระดับใด สรุปเป็นค่าสถิติเชิงพรรณนาได้ตามตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 สถิติเชิงพรรณนาของสภาพเสี่ยงทางการเงิน (เท่า)

ค่าต่ำสุด (Min)	ค่าสูงสุด (Max)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
0.01	0.95	0.42	0.20

จากตารางที่ 4.9 เมื่อพิจารณาขอบเขตของค่าต่ำสุดและค่าสูงสุด จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันมาก โดยในบางบริษัทมีการใช้เงินทุนจากการก่อหนี้สูงมากจนทำให้มีสภาพเสี่ยงทางการเงินสูงสุดถึง 0.95 เท่า กล่าวคือ มีการลงทุนในสินทรัพย์ทั้งสิ้นเป็นเงินทุนมาจากการก่อหนี้เกือบทั้งหมด ในขณะที่บางบริษัทมีการใช้เงินทุนเพื่อลงทุนในสินทรัพย์ทั้งสิ้นมาจากแหล่งอื่นมากกว่าการกู้ยืม เช่น จากการออกหุ้นเพิ่มทุนหรืออาจมีสภาพคล่องทางการเงินสูงจึงสามารถลงทุนในสินทรัพย์ด้วยการชำระเงินสดจนมีสภาพเสี่ยงทางการเงินอยู่ในระดับต่ำสุดเพียง 0.01 เท่า และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่า บริษัทจดทะเบียนมีสภาพเสี่ยงทางการเงินโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.42 เท่า แสดงให้เห็นว่าสภาพเสี่ยงทางการเงินอยู่ในระดับที่ไม่ค่อยสูง เพราะมีการลงทุนในสินทรัพย์ทั้งสิ้นซึ่งเป็นเงินทุนมาจากการก่อหนี้เกือบครึ่งหนึ่งของมูลค่าสินทรัพย์รวม

4.1.3 ตัวแปรตาม

ตัวแปรตามสำหรับการศึกษานี้ คือ คุณภาพกำไร โดยใช้ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้างเป็นตัวแทนวัดคุณภาพกำไร การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนานำเสนอได้ดังนี้

4.1.3.1 ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลอัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อกำไรก่อนรายการพิเศษ เพื่อให้ได้ข้อมูลในภาพรวมว่าบริษัทจดทะเบียนมีคุณภาพกำไรที่ดีเพียงใด สรุปเป็นค่าสถิติเชิงพรรณนาได้ตามตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 สถิติเชิงพรรณนาของดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (เท่า)

ค่าต่ำสุด (Min)	ค่าสูงสุด (Max)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
-13.17	13.75	0.94	2.41

จากตารางที่ 4.10 พบว่า บริษัทจดทะเบียนมีดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่ำสุด เท่ากับ -13.17 เท่า นั่นคือ มีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานติดลบในขณะที่แสดงผลการดำเนินงานว่ากิจการมีกำไรซึ่งถือได้ว่ามีคุณภาพกำไรที่ดี สำหรับบางบริษัทมีดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานสูงสุด เท่ากับ 13.75 เท่า กล่าวคือ มีผลกำไรที่ประกอบด้วยส่วนที่เกิดจากกระแสเงินสดในสัดส่วนที่สูง และในภาพรวมมีดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานเฉลี่ย 0.94 เท่า ซึ่งให้เห็นว่าโดยเฉลี่ยแล้วบริษัทจดทะเบียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีคุณภาพกำไรที่ไม่สูงมากนัก ซึ่งการพิจารณาคุณภาพกำไรจากดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินทราบได้ว่าแท้จริงแล้วกำไรที่กิจการรายงานนั้นไม่ได้แสดงถึงกระแสเงินสดทั้งหมดที่สามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานได้ ดังนั้น การมีดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่ต่ำหรือติดลบจึงเป็นสัญญาณเตือนได้ว่ากำไรไม่มีคุณภาพหรืออาจมีการตัดค่าใช้จ่ายเข้าสู่บกำไรขาดทุนเพิ่มขึ้นตามมาในงวดถัดไปทำให้กำไรลดต่ำลง

4.1.3.2 รายการค้าง

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลรายการค้างแล้วนำมาเทียบเป็นอัตราส่วนต่อกำไรก่อนรายการพิเศษเพื่อแสดงถึงควมมีคุณภาพของกำไร สรุปเป็นค่าสถิติเชิงพรรณนาได้ตามตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 สถิติเชิงพรรณนาของรายการคงค้าง

ค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้าง (ล้านบาท)				
ค่าต่ำสุด (Min)	ค่าสูงสุด (Max)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่ามัธยฐาน (Median)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
0.30	59,253.42	918.77	154.00	3,755.52
อัตราส่วนค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างต่อกำไรก่อนรายการพิเศษ (เท่า)				
ค่าต่ำสุด (Min)	ค่าสูงสุด (Max)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	
0.0008	25.70	1.62	2.47	

จากตารางที่ 4.11 พบว่า บริษัทจดทะเบียนมีค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างต่ำสุด เท่ากับ 0.30 ล้านบาทและบริษัทที่มีค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างสูงสุด เท่ากับ 59,253.42 ล้านบาท โดยในภาพรวมมีค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างเฉลี่ย 890.98 ล้านบาท ค่าเฉลี่ยที่ได้มากกว่าค่ามัธยฐาน แสดงว่าข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา มีการแจกแจงแบบโค้งเบ้ขวา กล่าวคือ ส่วนใหญ่บริษัทจดทะเบียนมีมูลค่าของรายการคงค้างไม่สูงมากนัก ในส่วนของอัตราส่วนค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างต่อกำไรก่อนรายการพิเศษ พบว่า มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 0.0008 เท่า และมีค่าสูงสุดอยู่ที่ 34.25 เท่า ซึ่งให้เห็นว่ากำไรที่บริษัทรายงานนั้นเกิดขึ้นจากการบันทึกรายการทางบัญชีเป็นส่วนใหญ่ โดยยังมีได้รับหรือจ่ายเงินสดออกไปจริงในงวดปัจจุบัน และเมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า บริษัทจดทะเบียนมีอัตราส่วนค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างต่อกำไรก่อนรายการพิเศษโดยเฉลี่ย 1.66 เท่า ดังนั้น แม้จะมีมูลค่าของรายการคงค้างโดยเฉลี่ยไม่สูงมากนัก แต่เมื่อเทียบเป็นสัดส่วนกับกำไรที่กิจการทำมาหาได้กลับพบว่า มีรายการคงค้างในสัดส่วนที่สูงกว่ากำไรแสดงถึงการมีคุณภาพกำไรที่ต่ำ เนื่องจากอาจมีการตกแต่งกำไรให้เป็นไปตามทิศทางที่ฝ่ายบริหารต้องการ

ตัวแปรข้างต้นทั้งหมดถูกนำมาวิเคราะห์หาค่าความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัท และคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร แต่ก่อนทำการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุต้องมีการตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระต่าง ๆ และค่าความคลาดเคลื่อนเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุหรือไม่ โดยรายละเอียดได้กล่าวไว้ในหัวข้อที่ 4.2

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งเป็นเทคนิคที่ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร และก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ได้มีการตรวจสอบว่าตัวแปรต่าง ๆ เป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุหรือไม่และเงื่อนไขที่ถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญมากข้อหนึ่ง คือ ตัวแปรอิสระทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษาต้องเป็นอิสระต่อกันหรือไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันมากเกินไป เพราะการที่ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ระหว่างกันมากเกินไปอาจก่อให้เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (Multicollinearity)⁹ ทำให้การวิเคราะห์ความถดถอยผิดพลาดไปจากข้อเท็จจริงได้ เช่น ความสัมพันธ์กันเองของตัวแปรอิสระอาจทำให้เครื่องหมายของค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (β) ตรงข้ามกับที่ควรเป็นและนำไปสู่การตัดสินใจผิดพลาดได้ในที่สุด

การตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ระหว่างกันหรือไม่ สามารถตรวจสอบได้หลายวิธี เช่น ใช้สถิติทดสอบ Pearson Correlation หรือสถิติ Tolerance และสถิติ Variance Inflation Factors (VIF) เป็นต้น การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละคู่ โดยใช้สถิติทดสอบ Pearson Correlation พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) หากตัวแปรคู่ใดมีค่าสมบูรณ์ของ r เข้าใกล้ 1.00 หรือมากกว่า 0.70¹⁰ แสดงว่าตัวแปรคู่นั้นมีความสัมพันธ์ระหว่างกันมากและอาจทำให้เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (Multicollinearity) ขึ้นได้ วิธีการหนึ่งที่น่ามาใช้ในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ คือ การตัดตัวแปรตัวหนึ่งตัวใดออกจากสมการถดถอยเชิงพหุ เพื่อความน่าเชื่อถือของการวิเคราะห์เชิงสถิติ ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรโดยใช้สถิติทดสอบ Pearson Correlation สำหรับการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ตามตารางที่ 4.12

⁹ ปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (Multicollinearity) คือ สถานการณ์ที่ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองในระดับสูง ทำให้ไม่สามารถแยกได้ว่าตัวแปรอิสระตัวใดที่มีผลกระทบต่อตัวแปรตามอย่างแท้จริง

¹⁰ David R. Anderson; Dennis J. Sweeney; and Thomas A. Williams, Statistics for Business and Economic, Eighth Edition (Ohio: Thomson Learning, 2002), p. 634.

ตารางที่ 4.12 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (n = 522)

	OCI	TA	BrdSize	BrdIndep	AudSize	AudIndep	AudExpertise	Size	Grow	Leverage
OCI	1.000									
TA	-0.156	1.000								
BrdSize	0.130	-0.064	1.000							
BrdIndep	-0.132	-0.012	-0.383	1.000						
AudSize	-0.020	-0.002	0.124	0.034	1.000					
AudIndep	-0.051	-0.018	-0.177	0.860	-0.086	1.000				
AudExpertise	0.060	-0.022	-0.116	-0.019	0.009	-0.053	1.000			
Size	-0.057	-0.031	0.244	0.064	0.235	0.028	-0.030	1.000		
Growth	-0.199	0.020	-0.140	0.065	-0.013	0.020	0.048	0.057	1.000	
Leverage	-0.156	0.109	-0.018	0.096	0.100	0.027	0.066	0.376	0.188	1.000

โดยที่

OCI = ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

TA = ค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างเทียบกับกำไรจากการดำเนินงาน

BrdSize = จำนวนกรรมการบริษัท

BrdIndep = ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท

AudSize = จำนวนกรรมการตรวจสอบ

AudIndep = ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ

AudExpertise = ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ

Size = ขนาดกิจการ (วัดด้วย ค่า Logarithm ของยอดสินทรัพย์รวม)

Growth = การเติบโตของกิจการ (วัดด้วย การเติบโตของยอดรายได้จากการดำเนินงาน)

Leverage = สภาพเสี่ยงทางการเงิน (วัดด้วย อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม)

ตารางที่ 4.12 เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว โดยใช้สถิติทดสอบ Pearson Correlation เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่ พบว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองในระดับที่สูง (มากกว่า 0.70) อยู่ 1 คู่ คือ ตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทกับความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ สาเหตุที่ตัวแปรคู่ดังกล่าวมีความสัมพันธ์ระหว่างกันเองในระดับสูง เนื่องมาจากกรรมการที่ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการตรวจสอบต้องมีฐานะเป็นกรรมการบริษัทด้วย ดังนั้น ส่วนหนึ่งของคณะกรรมการบริษัทที่เป็นอิสระจึงนับรวมคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นอิสระเข้าไปด้วย นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัว โดยใช้สถิติ Tolerance และสถิติ Variance Inflation Factors (นำเสนอไว้ในภาคผนวก ข) พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้สอดคล้องกับการใช้สถิติทดสอบ Pearson Correlation นั่นคือ ตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทกับความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ระหว่างกันเองในระดับสูง และจากงานวิจัยในอดีตที่ผู้วิจัยได้ทบทวนมาได้พบปัญหาตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทกับความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ระหว่างกันเองเช่นเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยในอดีตได้แก้ปัญหาโดยการประมวลผลข้อมูลของตัวแปรคู่ดังกล่าวแยกจากกัน (Klein, 2002; Xie et al., 2003; and Bradbury et al., 2004) ดังนั้น การศึกษานี้จึงเลือกแก้ไขปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (Multicollinearity) ที่อาจเกิดขึ้น โดยการแยกประมวลผลข้อมูลของตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทกับความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบออกเป็น 2 ตัวแบบอ้างอิงตามงานวิจัยในอดีต แทนการตัดตัวแปรอิสระตัวใดตัวหนึ่งออกจากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ เพื่อความครบถ้วนขององค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบที่ใช้ในการศึกษา และให้การตีความผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ

สำหรับเงื่อนไขอื่น ๆ ของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุที่เกี่ยวข้องกับค่าความคลาดเคลื่อน (นำเสนอไว้ในภาคผนวก ข) พบว่า สอดคล้องกับเงื่อนไขที่กำหนดไว้ทุกประการ ดังนี้

- (1) ความคลาดเคลื่อน e เป็นตัวแปรที่มีการแจกแจงปกติ
- (2) ค่าเฉลี่ยของการคลาดเคลื่อนเป็นศูนย์ นั่นคือ $E(e)=0$
- (3) ค่าแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนเป็นค่าคงที่ที่ไม่ทราบค่า $V(e)=\sigma_e^2$
- (4) e_i และ e_j เป็นอิสระต่อกัน ; $i \neq j$ นั่นคือ covariance $(e_i, e_j) = 0$

หลังจากตรวจสอบเงื่อนไขทั้งหมดของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแล้ว ตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จึงถูกนำมาประมวลผลข้อมูล เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร สรุปได้ดังนี้

4.2.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร ที่วัดค่าด้วยดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

ตามที่ได้กล่าวไว้ในส่วนของการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละคู่ที่พบว่า ตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทและความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ระหว่างกันเอง ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันการเกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (Multicollinearity) ผู้วิจัยจึงแยกประมวลผลข้อมูลออกเป็น 2 ตัวแบบ โดยมีสมการความถดถอยเชิงพหุ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Operating Cash Flow Index}_{it} = & \alpha + \beta_1(\text{BrdSize}_{it}) + \beta_2(\text{AudSize}_{it}) + \beta_3(\text{AudIndep}_{it}) + \\ & \beta_4(\text{AudExpertise}_{it}) + \beta_5(\text{Size}_{it}) + \beta_6(\text{Growth}_{it}) + \\ & \beta_7(\text{Leverage}_{it}) + \beta_8(\text{Year}_{it}) + \varepsilon_{it} \end{aligned} \quad (1)$$

$$\begin{aligned} \text{Operating Cash Flow Index}_{it} = & \alpha + \beta_1(\text{BrdSize}_{it}) + \beta_2(\text{BrdIndep}_{it}) + \beta_3(\text{AudSize}_{it}) + \\ & \beta_4(\text{AudExpertise}_{it}) + \beta_5(\text{Size}_{it}) + \beta_6(\text{Growth}_{it}) + \\ & \beta_7(\text{Leverage}_{it}) + \beta_8(\text{Year}_{it}) + \varepsilon_{it} \end{aligned} \quad (2)$$

ตัวแบบที่ 1 ไม่รวมตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทไว้ในตัวแบบ

ตัวแบบที่ 2 ไม่รวมตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบไว้ในตัวแบบ

จากสมการความถดถอยเชิงพหุข้างต้น เมื่อนำเข้าสู่การประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ทำให้สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามได้ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

ตัวแปร	ทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง	ตัวแบบที่ 1 ^a		ตัวแบบที่ 2 ^b	
		ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (B)	P-value	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (B)	P-value
Constant	None	1.657	0.386	1.651	0.384
BrdSize	+	0.113	0.005***	0.089	0.037***
BrdIndep	+			-1.134	0.129
AudSize	+	-0.207	0.596	-0.161	0.678
AudIndep	+	-0.111	0.675		
AudExpertise	+	0.774	0.037***	0.744	0.044***
Size	+	-0.114	0.565	-0.079	0.690
Growth	+	-1.030	0.000***	-1.032	0.000***
Leverage	-	-1.381	0.015***	-1.352	0.018***
Year	None	0.515	0.012***	0.513	0.012***
Adjust R ²		0.071		0.075	

*** ระดับนัยสำคัญ 0.05

^a ไม่รวมตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทไว้ในตัวแบบ

^b ไม่รวมตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบไว้ในตัวแบบ

จากตารางที่ 4.13 เป็นการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่ใช้เป็นตัวแทนวัดคุณภาพกำไร พบว่าทั้ง 2 ตัวแบบได้ผลการวิจัยที่ตรงกัน คือ จำนวนกรรมการบริษัท (BrdSize) และความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยและเป็นไปตามทิศทางที่คาดหวังไว้ คือ กิจกรรมที่มีจำนวนกรรมการบริษัทหรือความรู้ความ

ชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบเพิ่มขึ้น ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานจะเพิ่มขึ้นด้วยแสดงถึงการมีคุณภาพกำไรที่ดีขึ้น ในทางตรงข้ามหากจำนวนกรรมการบริษัทหรือความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบลดลงดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานจะมีค่าลดลงด้วยเช่นกัน สำหรับความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท (BrdIndep) จำนวนกรรมการตรวจสอบ (AudSize) และความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ (AudIndep) ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญแตกต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ แสดงให้เห็นว่าจำนวนกรรมการบริษัทและความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบเป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อคุณภาพกำไรของกิจการ ซึ่งการที่จำนวนกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีเพิ่มขึ้นส่งผลให้คุณภาพกำไรดีขึ้นด้วยนั้น เป็นเพราะการมีกรรมการบริษัทจำนวนมากสะท้อนให้เห็นถึงการมีกรรมการบริษัทอย่างเพียงพอต่อการตรวจสอบถ่วงดุลการบริหารงานของฝ่ายบริหาร และสังเกตเห็นถึงประเด็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อความถูกต้องของงบการเงินในประเด็นสำคัญ ๆ ได้ เช่น กระแสเงินสดจากการดำเนินงานมีแตกต่างจากกำไรทางบัญชีอย่างเป็นสาระสำคัญ จึงเป็นประเด็นที่ทำให้คณะกรรมการบริษัทเกิดข้อสงสัยขึ้นได้และจัดให้มีการสอบทานในประเด็นนี้เพิ่มมากขึ้น เพราะอาจมีรายการที่ไม่เป็นตัวเงินจำนวนมากในงบกำไรขาดทุน เพื่อให้เชื่อมั่นได้ว่ากำไรที่รายงานออกมามีความถูกต้องแสดงถึงผลการดำเนินงานที่แท้จริง ในส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบเป็นคณะกรรมการที่มีช่วยเสริมให้กิจการมีการบริหารงานที่โปร่งใสขึ้นอีกชั้นหนึ่ง โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบทานการจัดทำรายงานทางการเงินให้มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ ดังนั้น ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบจึงเป็นคุณสมบัติสำคัญที่ทำให้คณะกรรมการตรวจสอบสามารถสังเกตเห็นได้ว่ามีรายการใดที่มีผลกระทบต่องบการเงินอย่างมีนัยสำคัญ กำไรที่กิจการรายงานจึงมีคุณภาพต่อการนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน

ในส่วนของตัวแปรควบคุม พบว่า สภาพเสี่ยงทางการเงินและการเติบโตของกิจการเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของกิจการ กล่าวคือ สภาพเสี่ยงทางการเงิน (Leverage : วัดด้วยสัดส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม) มีความสัมพันธ์กับดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานเป็นไปตามทิศทางที่คาดหวังไว้ นั่นคือ กิจการที่มีสภาพเสี่ยงทางการเงินเพิ่มขึ้นดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานจะมีค่าลดลง แสดงถึงการมีคุณภาพกำไรที่ต่ำ ในส่วนของ การเติบโตของกิจการ (Growth : วัดด้วยการเติบโตของยอดขายได้จากการดำเนินงาน) พบว่ามีความสัมพันธ์กับดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน แต่ทิศทางความสัมพันธ์ที่พบไม่เป็นไป

ตามที่คาดหวังไว้ กล่าวคือ กิจกรรมที่มีการเติบโตกลับมีคุณภาพกำไรที่ลดลง และผลการวิจัยไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดกิจการ (Size : วัดด้วยค่า Logarithm ของสินทรัพย์รวม) กับดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน แสดงว่าขนาดกิจการที่แตกต่างกันไม่ได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไร

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร ที่วัดค่าด้วยรายการคงค้าง

ตามที่ได้กล่าวไว้ในส่วนของการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละคู่ที่พบว่าตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทและความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ระหว่างกันเอง ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันการเกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (Multicollinearity) ผู้วิจัยจึงแยกประมวลผลข้อมูลออกเป็น 2 ตัวแบบ โดยมีสมการความถดถอยเชิงพหุ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Total Accruals}_{it} = & \alpha + \beta_1(\text{BrdSize}_{it}) + \beta_2(\text{AudSize}_{it}) + \beta_3(\text{AudIndep}_{it}) + \\ & \beta_4(\text{AudExpertise}_{it}) + \beta_5(\text{Size}_{it}) + \beta_6(\text{Growth}_{it}) + \\ & \beta_7(\text{Leverage}_{it}) + \beta_8(\text{Year}_{it}) + \varepsilon_{it} \end{aligned} \quad (3)$$

$$\begin{aligned} \text{Total Accruals}_{it} = & \alpha + \beta_1(\text{BrdSize}_{it}) + \beta_2(\text{BrdIndep}_{it}) + \beta_3(\text{AudSize}_{it}) + \\ & \beta_4(\text{AudExpertise}_{it}) + \beta_5(\text{Size}_{it}) + \beta_6(\text{Growth}_{it}) + \\ & \beta_7(\text{Leverage}_{it}) + \beta_8(\text{Year}_{it}) + \varepsilon_{it} \end{aligned} \quad (4)$$

ตัวแบบที่ 3 ไม่รวมตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทไว้ในตัวแบบ

ตัวแบบที่ 4 ไม่รวมตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบไว้ในตัวแบบ

จากสมการความถดถอยเชิงพหุข้างต้น เมื่อนำเข้าสู่การประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ทำให้สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามได้ดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับรายการคงค้าง

ตัวแปร	ทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง	ตัวแบบที่ 3 ^a		ตัวแบบที่ 4 ^b	
		ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (B)	P-value	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (B)	P-value
Constant	None	3.960	0.078	4.069	0.068
BrdSize	-	-0.100	0.033***	-0.103	0.041***
BrdIndep	-			0.022	0.980
AudSize	-	-0.005	0.992	-0.020	0.964
AudIndep	-	0.127	0.682		
AudExpertise	-	-0.377	0.684	-0.389	0.368
Size	-	-0.242	0.297	-0.235	0.314
Growth	-	-0.443	0.190	-0.445	0.188
Leverage	+	2.969	0.000***	2.968	0.000***
Year	None	0.136	0.571	0.134	0.576
Adjust R ²		0.038		0.038	

*** ระดับนัยสำคัญ 0.05

^a ไม่รวมตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทไว้ในตัวแบบ

^b ไม่รวมตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบไว้ในตัวแบบ

จากตารางที่ 4.14 เป็นการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับรายการคงค้างที่ใช้เป็นตัววัดความมีคุณภาพกำไร พบว่าทั้ง 2 ตัวแบบได้ผลการศึกษาที่ตรงกัน คือ จำนวนกรรมการบริษัท (BrdSize) มีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยและเป็นไปตามทิศทางที่คาดหวังไว้ คือ กิจกรรมที่มีจำนวนกรรมการบริษัทเพิ่มขึ้นอัตราส่วนค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างต่อกำไรก่อนรายการพิเศษจะลดลง ซึ่งให้เห็นถึงการมีคุณภาพกำไรที่ดีขึ้น ในทางตรงข้ามหากจำนวนกรรมการบริษัทลดลงอัตราส่วนค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างต่อกำไรก่อนรายการพิเศษจะเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน สำหรับความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท (BrdIndep)

จำนวนกรรมการตรวจสอบ (AudSize) ความเป็นอิสระและความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ (AudIndep) ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างต่อกำไรก่อนรายการพิเศษอย่างมีนัยสำคัญ แตกต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้

อย่างไรก็ตาม ตามแนวทางปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2542) ได้แนะนำว่าคณะกรรมการตรวจสอบควรมีกรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 1 คนที่มีความรู้ความเข้าใจหรือมีประสบการณ์ด้านการบัญชีหรือการเงิน การศึกษาครั้งนี้จึงได้ทำการวัดค่าตัวแปรความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของกรรมการตรวจสอบด้วยตัวแปรเทียม (Dummy Variable) นอกเหนือจากการวัดค่าด้วยร้อยละของคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด เพื่อให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบ โดยแทนค่าเป็น 1 เมื่อมีกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินอย่างน้อย 1 คน และแทนค่าเป็น 0 เมื่อมีกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินน้อยกว่า 1 คน (ดูผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาคผนวก ค)

จากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุในตารางที่ ค.2 (ภาคผนวก ค) พบว่า จำนวนกรรมการบริษัท (BrdSize) ยังคงมีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรอย่างมีนัยสำคัญ และพบว่า ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ (AudExpertise : วัดด้วยตัวแปรเทียม) มีผลต่อคุณภาพกำไร กล่าวคือ หากกิจการมีกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านบัญชีหรือการเงินอย่างน้อย 1 คน อัตราส่วนค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างต่อกำไรก่อนรายการพิเศษจะลดลงแสดงถึงการมีคุณภาพกำไรที่ดีขึ้น ในทางตรงข้ามหากคณะกรรมการตรวจสอบไม่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน อัตราส่วนค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างต่อกำไรก่อนรายการพิเศษจะเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน จึงกล่าวได้ว่าการมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบยังคงมีผลต่อคุณภาพกำไรของกิจการโดยมีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างเช่นเดียวกับมีความสัมพันธ์กับดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน สำหรับตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท จำนวนกรรมการตรวจสอบและความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบยังไม่พบความสัมพันธ์กับอัตราส่วนค่าสมบูรณ์ของรายการคงค้างต่อกำไรก่อนรายการพิเศษ แสดงว่าองค์ประกอบดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไร

การที่จำนวนกรรมการบริษัทเพิ่มขึ้นและคณะกรรมการตรวจสอบมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีอย่างน้อย 1 คน ส่งผลให้มีคุณภาพกำไรที่ดีขึ้นนั้น อาจเป็นเพราะกรรมการบริษัทมักเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการธุรกิจ โดยปกติ

บุคคลเหล่านี้จะมีความระมัดระวังรอบคอบในการปฏิบัติงานเพื่อรักษาชื่อเสียงของตนเอง กรรมการบริษัทจึงมีแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของการควบคุมหรือตรวจตราการบริหารงานของฝ่ายบริหารอย่างเต็มที่ โดยการให้ความเห็นที่เป็นอิสระและยับยั้งการกระทำใด ๆ ของฝ่ายบริหารที่ทำให้กิจการขาดความน่าเชื่อถือต่อบุคคลภายนอก โดยเฉพาะพฤติกรรมในการตกแต่งกำไร ในส่วนของการมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินช่วยส่งเสริมให้คณะกรรมการตรวจสอบปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของการสอบทานการจัดทำรายงานทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะการมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินทำให้กรรมการตรวจสอบเข้าใจถึงเหตุของการเปลี่ยนแปลงการรายงานทางการเงินและทราบว่ารายการใดมีผลกระทบต่องบการเงินอย่างมีนัยสำคัญ ทำให้สามารถสอบทานความถูกต้องของข้อมูลในรายงานทางการเงินได้อย่างตรงประเด็นส่งผลให้กำไรที่กิจการรายงานนั้นเป็นกำไรที่เกิดจากการดำเนินงานอย่างแท้จริงมิได้เกิดจากการตกแต่งกำไรแสดงถึงความมีคุณภาพกำไร

ในส่วนของตัวเองแปรควบคุม พบว่า สภาพเสี่ยงทางการเงินเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไร โดยมีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างเป็นไปตามทิศทางที่คาดหวังไว้ คือ กิจการที่มีสภาพเสี่ยงทางการเงินเพิ่มขึ้นรายการคงค้างจะเพิ่มขึ้นด้วย แสดงให้เห็นถึงคุณภาพกำไรที่ต่ำลง แต่ผลการวิจัยในครั้งนี้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดกิจการ (Size) และการเติบโตของกิจการ (Growth) กับรายการคงค้าง แสดงว่าขนาดกิจการและการเติบโตของกิจการที่แตกต่างกันไม่ได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไร

จากสมการถดถอยข้างต้น (ตารางที่ 4.13 และ 4.14) ในความเหมาะสมของตัวแบบที่ 1 ตัวแบบที่ 2 ตัวแบบที่ 3 และตัวแบบที่ 4 ที่ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้างสามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัว หรือได้ค่า Adjust R² เท่ากับ 0.071 0.075 0.038 และ 0.038 ตามลำดับ ซึ่งค่า Adjust R² ที่ได้นั้นมีค่าไม่สูงนัก อาจเป็นเพราะมีตัวแปรอิสระบางตัวในตัวแบบที่ใช้ในการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับตัวแปรตาม แต่เมื่อเทียบกับงานวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไรของงานวิจัยบางส่วนในต่างประเทศ พบว่า ค่า Adjust R² ที่ได้มีค่าไม่สูงมากนัก (Anderson et al., 2003; Xie et al., 2003; and Bradbury et al., 2004) และหากพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ ไม่ว่าจะประมวลผลด้วยตัวแบบใดต่างได้ผลการทดสอบที่ตรงกัน คือ จำนวนกรรมการบริษัทและความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของกรรมการตรวจสอบเป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อคุณภาพกำไร ดังนั้น สมการถดถอยข้างต้นจึงมีความเหมาะสมเพียงพอในการนำมาทดสอบสมมติฐาน

จากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของ คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและ รายการคงค้างที่ใช้เป็นตัวแทนวัดคุณภาพกำไร สรุปผลการวิจัยได้ดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 การสรุปผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของ คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร

ตัวแปรอิสระ	ทิศทางความสัมพันธ์ที่ คาดหวัง		ผลการวิเคราะห์เชิงสถิติ	
	OCI*	ACCRUALS*	OCI*	ACCRUALS*
<u>องค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัท</u>				
- จำนวนกรรมการบริษัท	+	-	+	-
- ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท	+	-	ไม่มีนัยสำคัญ	ไม่มีนัยสำคัญ
<u>องค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบ</u>				
- จำนวนกรรมการตรวจสอบ	+	-	ไม่มีนัยสำคัญ	ไม่มีนัยสำคัญ
- ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ	+	-	ไม่มีนัยสำคัญ	ไม่มีนัยสำคัญ
- ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน ของคณะกรรมการตรวจสอบ	+	-	+	-
<u>ตัวแปรควบคุม</u>				
- ขนาดกิจการ	+	-	ไม่มีนัยสำคัญ	ไม่มีนัยสำคัญ
- การเติบโตของกิจการ	+	-	-	ไม่มีนัยสำคัญ
- สภาพเสี่ยงทางการเงิน	-	+	-	+

* OCI = ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Flow Index)

ACCRUALS = รายการคงค้าง (Total Accruals)

ตารางที่ 4.15 เป็นการแสดงผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุเปรียบเทียบกับ สมมติฐานที่ตั้งไว้ของการวัดคุณภาพกำไรทั้ง 2 วิธี คือ ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและ รายการคงค้าง พบว่า การประมวลผลข้อมูลด้วยทุกตัวแบบที่ใช้ในการทดสอบต่างได้ผลการศึกษา ที่ตรงกัน คือ มีเฉพาะจำนวนกรรมการบริษัทและความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน ของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีผลต่อคุณภาพกำไร สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยและเป็นไป ตามทิศทางที่คาดหวังไว้ นั่นคือ กิจการที่มีคณะกรรมการบริษัทขนาดใหญ่จะมีคุณภาพกำไรที่ ดีกว่ากิจการที่มีคณะกรรมการบริษัทขนาดเล็ก เนื่องจากการมีจำนวนกรรมการบริษัทมากเป็นการ สะท้อนให้เห็นถึงการมีกรรมการที่มีความรู้ความสามารถในจำนวนที่เพียงพอและเหมาะสมต่อการ

ดำเนินงานของบริษัท จึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำ กำหนดทิศทาง เป้าหมาย นโยบายทางธุรกิจ รวมทั้งทำหน้าที่ในส่วนของการควบคุม ดูแลหรือตรวจตราการบริหารงานของฝ่ายบริหาร และการมีกรรมการบริษัทจำนวนมากช่วยให้คณะกรรมการบริษัทสังเกตเห็นถึงประเด็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อความถูกต้องของงบการเงินในประเด็นสำคัญ ๆ ได้เพิ่มขึ้น เพื่อยับยั้งหรือค้นพบการตกแต่งกำไรจากฝ่ายบริหารอันเป็นสาเหตุหนึ่งของการมีคุณภาพกำไรที่ต่ำลง และการมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินช่วยให้คณะกรรมการตรวจสอบสามารถปฏิบัติงานในส่วนของการสอบทานความถูกต้องของการจัดทำรายการทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เนื่องจากสามารถเข้าใจถึงรายการที่มีผลกระทบต่อความถูกต้องของข้อมูลในรายการทางการเงินได้อย่างตรงประเด็น ส่งผลให้กำไรที่กิจการรายงานนั้นสะท้อนให้เห็นถึงผลการดำเนินงานอย่างแท้จริง ดังนั้น การมีจำนวนกรรมการบริษัทและความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบที่เพิ่มขึ้นจึงส่งผลให้มีคุณภาพกำไรที่ดีขึ้นด้วย

สำหรับจำนวนกรรมการตรวจสอบไม่พบว่ามีผลต่อความมีคุณภาพกำไร อาจเป็นเพราะบริษัทจดทะเบียนมีจำนวนกรรมการตรวจสอบที่ไม่แตกต่างกันทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไรได้ในส่วนของความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบไม่พบว่ามีผลต่อคุณภาพกำไรเช่นเดียวกัน อาจเป็นเพราะคณะกรรมการยังไม่มีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง และยังมีข้อจำกัดในการพิจารณาความเป็นอิสระ การศึกษานี้จึงไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร

ในส่วนของตัวเองควบคุม พบว่า ขนาดกิจการที่แตกต่างกันไม่ได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไร แต่สภาพเสี่ยงทางการเงินมีผลกระทบกับคุณภาพกำไรเป็นไปตามทิศทางที่คาดหวัง คือ ในกิจการที่มีสภาพเสี่ยงทางการเงินสูงจะมีคุณภาพกำไรที่ต่ำกว่ากิจการที่มีสภาพเสี่ยงทางการเงินต่ำ สำหรับการเติบโตของกิจการพบว่ากิจการที่มีอัตราการเติบโตที่ดีจะมีคุณภาพกำไรที่ลดลง จึงเป็นที่น่าสงสัยว่ากิจการที่มีการเติบโตนั้นเป็นผลมาจากการตกแต่งกำไรหรือไม่

จากการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ในบทนี้ ทำให้สามารถทดสอบสมมติฐานเพื่อตอบปัญหาการวิจัยตามที่ได้ตั้งไว้ในบทที่ 1 ได้ และเพื่อให้เกิดความเข้าใจในข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงสถิติที่ดียิ่งขึ้น ในลำดับต่อไปเป็นการสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้ โดยนำเสนอไว้ในบทที่ 5 รวมถึงข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยต่อไปในอนาคต

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา การศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับตัวแปรและตัวแบบ (Model) ที่ใช้ในการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ และได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติในบทที่ 4 แล้วนั้น เนื้อหาในบทนี้จึงเป็นการนำเสนอบทสรุป การอภิปรายผล ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย ข้อจำกัดในการวิจัยและข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต โดยเริ่มจากการสรุปถึงมูลเหตุของการศึกษา ได้ดังนี้

จากเหตุผลที่ว่าทำไมเป็นข้อมูลทางบัญชีรายการหนึ่งที่ผู้ใช้งบการเงินให้ความสนใจและนำไปใช้คาดคะเนกระแสเงินสดในอนาคตที่คาดว่าจะได้รับ แต่จากกระแสข่าวการล้มละลายของบริษัทยักษ์ใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกาและในประเทศไทยที่ ก.ล.ต. ได้มีการสั่งแก้ไขงบการเงินของบางบริษัทที่สื่อเค้าวามีแนวโน้มการตกแต่งกำไร กรณีเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดคำถามจากผู้ใช้งบการเงินถึงความน่าเชื่อถือของข้อมูลในรายงานทางการเงินและกำไรนั้นมีความน่าเชื่อถือเพียงพอกี่ที่จะใช้เป็นข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจได้มากน้อยเพียงใด ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ บริษัทจดทะเบียน นักลงทุน ผู้ให้สินเชื่อและผู้ใช้งบการเงินอื่น ๆ จึงได้ให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลกิจการเพิ่มมากขึ้น เพราะการกำกับดูแลกิจการถือได้ว่าเป็นหลักการหนึ่งที่ช่วยสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน โดยคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบถือได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญกลุ่มหนึ่งตามหลักการกำกับดูแลกิจการ เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินเชื่อมั่นได้ว่าสารสนเทศทางการเงินของกิจการได้แสดงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานที่ถูกต้องและเชื่อถือได้

การศึกษานี้จึงทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร เพื่อตอบคำถามการวิจัยที่ว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรหรือไม่ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 522 บริษัท ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2548 ยกเว้นกลุ่มธุรกิจการเงินและบริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการ และใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

5.1 สรุปผลการวิจัย

กำไรที่มีคุณภาพ หมายถึง กำไรที่แสดงผลการดำเนินงานที่แท้จริงของกิจการ โดยกำไรที่มีคุณภาพดีควรเป็นกำไรที่มีกระแสเงินสดสนับสนุนตัวเลขกำไร แต่หากกำไรไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงกระแสเงินสดที่อยู่เบื้องหลังการเกิดกำไรได้ ย่อมหมายความว่ากำไรที่เกิดขึ้นนั้นมีคุณภาพที่ไม่ดีนัก เพราะมีส่วนประกอบของรายการที่ไม่เป็นตัวเงินจำนวนมาก ดังนั้น การศึกษานี้จึงใช้ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้างเป็นตัวแทนวัดคุณภาพกำไร กล่าวคือ หากมีดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานสูงบ่งชี้ได้ว่ามีคุณภาพกำไรที่ดี ในทางตรงข้ามถ้ามีรายการคงค้างสูงแสดงได้ว่ามีคุณภาพกำไรที่ต่ำ และจากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละคู่ด้วยค่าสถิติ Pearson Correlation พบว่า ตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทและความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ระหว่างกันเองในระดับสูง เพื่อเป็นการป้องกันการเกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (Multicollinearity) การศึกษานี้จึงแยกการประมวลผลข้อมูลตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทและความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบออกจากกันเป็น 2 ตัวแบบ โดยสรุปผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุได้ดังนี้

กรณีใช้ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานเป็นตัววัดคุณภาพกำไร พบว่า จำนวนกรรมการบริษัทและความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ สำหรับความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท จำนวนกรรมการตรวจสอบ และความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญ ในส่วนของตัวแปรควบคุมที่นำมาทดสอบเพื่อควบคุมปัจจัยอื่นที่อาจมีผลกระทบกับคุณภาพกำไร พบว่า สภาพเสี่ยงทางการเงินและการเติบโตของกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดกิจการ (วัดด้วยค่า Logarithm ของสินทรัพย์รวม) กับดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน จากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าจำนวนกรรมการบริษัท ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ สภาพเสี่ยงทางการเงิน และการเติบโตของกิจการเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไร

กรณีใช้รายการคงค้างเป็นตัวแทนวัดคุณภาพกำไร พบว่า จำนวนกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับรายการคงค้างอย่างมีนัยสำคัญสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ ในส่วนขององค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างอย่างมีนัยสำคัญ คือ ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการ

ตรวจสอบ หากกิจการมีกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงินอย่างน้อย 1 คน รายการคงค้างของกิจการจะลดลง แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท จำนวนกรรมการตรวจสอบและความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบกับรายการคงค้างอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับตัวแปรควบคุมที่นำมาทดสอบเพื่อควบคุมปัจจัยอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพกำไร พบว่า สภาพเสี่ยงทางการเงินมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายการคงค้างอย่างมีนัยสำคัญ ในส่วนของการเติบโตของกิจการและขนาดกิจการไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างอย่างมีนัยสำคัญ จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า จำนวนกรรมการบริษัท ความรู้ความชำนาญทางการเงินการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ และความเสี่ยงทางการเงินเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไร

กล่าวโดยสรุป คือ การมีจำนวนกรรมการบริษัทที่เพิ่มขึ้นมีแนวโน้มที่ทำให้กิจการมีคุณภาพกำไรที่ดีขึ้นด้วย และความรู้ความชำนาญทางการเงินการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไร กล่าวคือ คณะกรรมการตรวจสอบที่มีกรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 1 คนที่เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญทางการเงินการบัญชีหรือการเงินหรือยัง คณะกรรมการตรวจสอบมีความรู้ความชำนาญทางการเงินการบัญชีหรือการเงินเพิ่มขึ้นมีแนวโน้มที่ทำให้คุณภาพกำไรดีขึ้นด้วย ในส่วนของจำนวนกรรมการตรวจสอบและความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบไม่พบว่าผลกระทบต่อคุณภาพกำไร

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ พบว่า คุณภาพกำไรมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบเพียงบางองค์ประกอบเท่านั้น คือ องค์ประกอบด้านจำนวนกรรมการบริษัทและความรู้ความชำนาญทางการเงินการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ ผลการวิจัยออกมาในลักษณะดังกล่าวสามารถอภิปรายได้ดังนี้

การมีคณะกรรมการบริษัทขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่จะทำให้กิจการมีคุณภาพกำไรที่ดีขึ้น ความสัมพันธ์ที่พบนี้สามารถอธิบายได้ว่าการมีจำนวนกรรมการบริษัทมากช่วยให้คณะกรรมการบริษัทสามารถทำหน้าที่ในการตรวจสอบ ถ่วงดุลการบริหารงานของฝ่ายบริหาร และสังเกตเห็นถึงประเด็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อความถูกต้องของงบการเงินในประเด็นสำคัญ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งบุคคลที่ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการบริษัทมักประกอบด้วยบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการทำงานและมีชื่อเสียงในวงการธุรกิจอยู่แล้ว โดยปกติบุคคลเหล่านี้จึงมีความระมัดระวังรอบคอบในการปฏิบัติงานเพื่อรักษาชื่อเสียงของตนเองและมีแนวโน้มที่จะไม่ร่วมมือกับฝ่ายบริหารในกรณีที่มีการทุจริตหรือการตกแต่งกำไรเกิดขึ้น เพราะการตกแต่งกำไร

อาจได้ผลในระยะสั้นแต่จะเป็นผลเสียในระยะยาวต่อความน่าเชื่อถือของตัวเลขทางการเงินและคุณภาพกำไรของกิจการ รวมถึงชื่อเสียงของกรรมการบริษัทเองด้วย ดังนั้น คณะกรรมการบริษัทจึงถือเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับการคาดหวังให้เป็นกลไกสำคัญในการกำกับดูแลกิจการที่เข้ามาทำหน้าที่ในการควบคุม ดูแลและถ่วงดุลการทำงานของฝ่ายบริหาร รวมทั้งสนับสนุนให้มีการจัดทำรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง ครบถ้วนและมีการควบคุมภายในอย่างเพียงพอ ซึ่งจะช่วยให้กำไรที่กิจการรายงานออกมามีความถูกต้อง น่าเชื่อถือและมีคุณภาพต่อการใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน

นอกจากนี้ ผลการวิจัยที่ได้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) กล่าวคือ คณะกรรมการบริษัทถือเป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นตัวแทนของเจ้าของเงินทุนหรือผู้ถือหุ้น เพื่อป้องกันปัญหาที่เกิดจากตัวแทน (Agency Problem) โดยมีบทบาทสำคัญในการควบคุมดูแล และตรวจตราการบริหารงานของฝ่ายบริหารที่มักมีแรงจูงใจในการแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองด้วยการตกแต่งกำไรที่ทำให้กำไรของกิจการมีคุณภาพต่ำลง และก่อให้เกิดผลเสียหายต่อผู้ถือหุ้น นักลงทุน ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่ใช้ข้อมูลจากงบการเงินในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ดังนั้น การจัดให้มีกรรมการบริษัทในจำนวนมากเพียงพอต่อการดำเนินงานของกิจการจึงมีส่วนช่วยให้มีคุณภาพกำไรที่ดีขึ้นได้

ในส่วนขององค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบ พบว่า ในกิจการที่มีกรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 1 คนที่มีความรู้ ความชำนาญหรือประสบการณ์ทางการบัญชีหรือการเงินตามข้อแนะนำในแนวทางปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบสามารถช่วยลดระดับรายการคงค้างที่เกิดขึ้นได้และช่วยให้มีดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานเพิ่มขึ้น แสดงถึงการมีคุณภาพกำไรที่ดีขึ้น แต่ทั้งนี้ด้วยหน้าที่หลักของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการสอบทานให้บริษัทมีการรายงานทางการเงินอย่างถูกต้องและเปิดเผยอย่างเพียงพอ ดังนั้น บริษัทจดทะเบียนจึงควรให้ความสำคัญกับการแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบให้เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติสำคัญในส่วนของการมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน นอกเหนือจากคุณสมบัติด้านความเป็นอิสระ ซึ่งเห็นได้จากผลการวิจัยที่พบว่ายิ่งคณะกรรมการตรวจสอบมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินมากขึ้นจะส่งผลให้คุณภาพกำไรของกิจการดีขึ้นด้วย

การมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินช่วยให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบในการสอบทานการจัดทำรายงานทางการเงินให้มีความถูกต้องทั้งในด้านของการสอบทานงบการเงินประจำปีร่วมกับผู้สอบบัญชี การประสานงานให้ผู้สอบบัญชีและผู้ตรวจสอบภายในสามารถปฏิบัติงานหรือตรวจสอบในประเด็นที่สำคัญ ๆ ได้อย่างครบถ้วน การพิจารณาความเหมาะสมของนโยบายการบัญชีที่กิจการใช้และการเปลี่ยนแปลงนโยบายการ

บัญชีที่สำคัญ การสอบทานรายการปรับปรุงอันเป็นสาระสำคัญในแต่ละงวดบัญชี การสอบทานความเหมาะสมของการใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารเกี่ยวกับประมาณการทางบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพผลยิ่งขึ้น และผลประโยชน์ที่ได้รับ คือ ข้อมูลในรายงานทางการเงินของกิจการมีความถูกต้อง เชื่อถือได้และแสดงถึงการมีคุณภาพกำไรที่ดีขึ้น ซึ่งการมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินทำให้คณะกรรมการตรวจสอบสามารถเข้าใจถึงเหตุของการเปลี่ยนแปลงการรายงานทางการเงินของกิจการและทราบว่ารายการใดมีผลกระทบต่องบการเงินอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น การมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ จึงมีส่วนช่วยให้ผู้ถือหุ้น นักลงทุน รวมถึงผู้ใช้งบการเงินอื่น ๆ เกิดความเชื่อมั่นในสารสนเทศทางการเงิน โดยเฉพาะกำไรทางบัญชีที่กิจการรายงานเพิ่มมากขึ้น

ผลการศึกษานี้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท จำนวนกรรมการตรวจสอบ และความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ Beasley et al. (2000), Klein (2002), Xie et al. (2003), Bradbury et al. (2004) และ Bryan et al. (2004) อาจเป็นเพราะจำนวนกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนมีจำนวนไม่แตกต่างกันมากนัก ทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไรได้ และเป็นไปได้ว่ากรรมการอิสระของแต่ละบริษัทนั้นอาจไม่ใช่ผู้ที่มีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง และไม่ใช่ว่าผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจหรือประสบการณ์ทางการบัญชีหรือการเงินอย่างเพียงพอที่จะช่วยดูแล สอบทานการจัดทำรายงานทางการเงินให้มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ การศึกษานี้จึงไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นอิสระของกรรมการบริษัทและกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร

5.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ พบว่า จำนวนกรรมการบริษัทและความรู้ความชำนาญทางการบัญชีและการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบมีผลต่อคุณภาพกำไร ผลการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ดังนี้

1. ประโยชน์ที่ได้รับต่อบริษัทจดทะเบียน

บริษัทจดทะเบียนสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ เพื่อให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการมีประสิทธิภาพผลยิ่งขึ้น ตลอดจนทำให้บริษัทเห็นความสำคัญของการเปิดเผยข้อมูลให้มีความถูกต้องและชัดเจน สรุปลงเป็นประโยชน์ที่บริษัทจดทะเบียนได้รับและขอเสนอแนะจากการวิจัยได้ดังนี้

1.1 เป็นแนวทางให้บริษัทจดทะเบียนเห็นความสำคัญของการปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยบริษัทจดทะเบียนควรจัดให้มีกรรมการบริษัทในจำนวนมากเพียงพอต่อการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้คณะกรรมการบริษัทสามารถปฏิบัติงานในการควบคุมดูแลการบริหารงานของฝ่ายบริหาร ให้มีกระบวนการจัดทำรายงานทางการเงินที่โปร่งใส และเป็นแนวทางให้ค้ำึงถึงการมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ แม้ไม่ได้มีประกาศเป็นข้อบังคับจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อเป็นการเสริมสร้างความมีประสิทธิผลของคณะกรรมการตรวจสอบในด้านการดูแลและสอบทานการจ้ทำรายงานทางการเงิน ซึ่งจะช่วยให้ข้อมูลกำไรแสดงถึงผลการดำเนินงานที่แท้จริงและเป็นกำไรที่มีคุณภาพ

1.2 ช่วยส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนเห็นความสำคัญของการเปิดเผยสารสนเทศเกี่ยวกับคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบให้ละเอียดและชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาถึงความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงิน

2. ประโยชน์ที่ได้รับต่อตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยสามารถนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนข้อเสนอนะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ โดยเฉพาะการกำหนดให้คณะกรรมการตรวจสอบต้องมีคุณสมบัติของการเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินควบคู่ไปกับคุณสมบัติด้านความเป็นอิสระ เพื่อก่อให้เกิดความมีประสิทธิผลของคณะกรรมการสอบทานการจ้ทำรายงานทางการเงินให้มีความถูกต้องและเชื่อถือได้เพิ่มมากขึ้น เพราะคุณสมบัติในเรื่องของการมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินมีผลกระทบต่อคุณภาพกำไร

3. ประโยชน์ที่ได้รับต่อนักลงทุนและผู้ใช้งบการเงินอื่น ๆ

นักลงทุนและผู้ใช้งบการเงินสามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจในการประเมินคุณภาพกำไรของกิจการ เพราะเมื่อผู้ใช้งบการเงินเห็นว่ากิจการมีกรรมการบริษัทในจำนวนมากและคณะกรรมการตรวจสอบมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงิน ผู้ใช้งบการเงินจะเกิดความเชื่อมั่นได้ว่ากำไรที่กิจการรายงานนั้นมีความถูกต้องเชื่อถือได้และเป็นกำไรที่มีคุณภาพ

5.4 ข้อจำกัดในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ยังคงมีข้อจำกัดต่าง ๆ เกิดขึ้น ดังต่อไปนี้

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ พบว่า จำนวนกรรมการบริษัทที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับคุณภาพกำไร แต่ไม่สามารถระบุได้ว่าจำนวนกรรมการบริษัทที่เพิ่มขึ้นและมีผลต่อคุณภาพกำไรที่ดีขึ้นนั้นควรมีจำนวนเท่าใด ถึงจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการบริษัทมีประสิทธิภาพสูงสุด เนื่องจากจำนวนกรรมการบริษัทที่เหมาะสมของแต่ละกิจการจำเป็นต้องมีการคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ร่วมด้วย อาทิเช่น ความซับซ้อนของการดำเนินธุรกิจการแข่งขันภายในอุตสาหกรรม รวมถึงการปฏิบัติหน้าที่และความเอาใจใส่ของกรรมการบริษัทแต่ละท่าน เป็นต้น ซึ่งอยู่นอกเหนือขอบเขตของการศึกษาในครั้งนี้ จึงอาจมีข้อจำกัดในการนำผลการวิจัยไปใช้ โดยผู้ที่นำข้อมูลจากการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้ต้องมีความระมัดระวังและใช้วิจารณญาณในการตีความถึงจำนวนกรรมการบริษัทที่เหมาะสม

2. ผู้วิจัยใช้เพียงดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้างเป็นตัวแทนวัดคุณภาพกำไรเท่านั้น เนื่องจากคุณภาพกำไร หมายถึง กำไรที่แสดงถึงผลการดำเนินงานที่แท้จริงของกิจการ โดยมีข้อบ่งชี้ว่ากำไรที่มีคุณภาพดีควรเป็นกำไรที่มีกระแสเงินสดสนับสนุนตัวเลขกำไร ดังนั้น ผู้ที่นำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ในการศึกษาหรือเพื่อประโยชน์อื่นใดจึงควรระมัดระวังว่ากำลังนำคุณภาพกำไรไปใช้ในความหมายใด เนื่องจากการวัดคุณภาพกำไรสามารถคิดได้หลายวิธีตามที่ในกล่าวไว้ในส่วนของการทบทวนวรรณกรรม

3. การศึกษานี้มีข้อจำกัดในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลด้านความเป็นอิสระและความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษทางการบัญชีหรือการเงิน เนื่องจากการตรวจสอบจากข้อมูลที่ทางบริษัทจดทะเบียนได้มีการเปิดเผยไว้เท่านั้น และบางบริษัทเปิดเผยข้อมูลไม่ชัดเจนซึ่งผู้วิจัยได้มีการแก้ปัญหาดังกล่าวโดยการเพิ่มคุณสมบัติของความเป็นอิสระ นอกเหนือจากที่ได้มีการนิยามไว้ตามประกาศของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและสามารถทำการตรวจสอบได้จากข้อมูลที่มีการเปิดเผยไว้ นั่นคือ กรรมการท่านนั้นต้องไม่มีอำนาจในการลงนามผูกพันบริษัท ต้องไม่เป็นกรรมการอิสระหรือกรรมการตรวจสอบในบริษัทที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระต้องไม่เป็นคนเดียวกับประธานกรรมการบริษัทเพื่อให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้มีการศึกษาข้อมูลในอดีตของคณะกรรมการตรวจสอบว่าเคยดำรงตำแหน่งที่เกี่ยวข้องหรือได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพทางการบัญชีหรือเป็นผู้สอบบัญชีหรือไม่ ซึ่งเป็นการสอบถามข้อมูลได้ในระดับหนึ่งถึงการมีความรู้ความชำนาญหรือประสบการณ์ทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ จากข้อจำกัดในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวทำให้ความเป็นอิสระและ

ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีและการเงินเป็นไปตามที่ได้นิยามไว้สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ เท่านั้น ดังนั้น ผู้ที่นำผลการวิจัยไปใช้จึงควรระมัดระวังในการนำคุณสมบัติความเป็นอิสระและการมีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินไปพิจารณาในประเด็นอื่น

4. จากการทบทวนงานวิจัยในอดีตพบว่า ยังมีตัวแปรเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบตัวอื่นอีกที่ไม่ได้นำมาใช้ในการศึกษา เช่น ตัวแปรจำนวนครั้งการประชุม เป็นต้น เนื่องจากจำนวนครั้งการประชุมคณะกรรมการบริษัทหรือคณะกรรมการตรวจสอบอาจไม่ใช่ตัววัดถึงควมมีประสิทธิภาพของการประชุมคณะกรรมการ เพราะควมมีประสิทธิภาพของการประชุมที่แท้จริงควรพิจารณาที่สาระการประชุมมากกว่าความถี่หรือระยะเวลาในการประชุม ดังนั้น หากสามารถพิจารณาถึงเรื่องดังกล่าวในเชิงลึกได้ ตัวแปรเกี่ยวกับการประชุมคณะกรรมการน่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผลการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป และอาจทำให้ตัวแปรเกี่ยวกับความเป็นอิสระของคณะกรรมการมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรได้ เพราะการทราบถึงสาระการประชุมทำให้สามารถพิจารณาถึงความเป็นอิสระในการแสดงความเห็นของคณะกรรมการได้

5.5 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

การศึกษาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร ยังมีบางประเด็นที่น่าสนใจศึกษาเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาในครั้งนี้ ไม่พบว่าความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร จึงเป็นไปได้ว่าตัวแปรดังกล่าวอาจมีความบกพร่อง เนื่องจากผู้วิจัยไม่ได้เน้นวัดในเชิงลึกเพียงแค่อิงตามความหมายที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยให้คำนิยามไว้และสามารถตรวจสอบได้จากข้อมูลที่ทางบริษัทจดทะเบียนได้มีการเปิดเผยไว้เท่านั้น ฉะนั้น ในการศึกษาต่อไปในอนาคตอาจขยายการศึกษาในเชิงลึกโดยปรับปรุงการพิจารณาความเป็นอิสระให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น อาจนำเรื่องที่มาของกรรมการหรือความสัมพันธ์ของกรรมการที่มีต่อบริษัททั้งการเคยเป็นพนักงานหรือผู้บริหารของบริษัทที่ตนเป็นกรรมการบริษัทหรือกรรมการตรวจสอบ การมีความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับบริษัทหรือความสัมพันธ์อื่นใดที่จะทำให้กรรมการท่านนั้นขาดความเป็นอิสระ มีการให้บริการทางวิชาชีพอื่นกับบริษัทหรือไม่ เป็นต้น เข้ามาประกอบการศึกษาเพื่อให้กรรมการบริษัทและกรรมการตรวจสอบท่านนั้นมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง และผลการศึกษาที่ได้ อาจแตกต่างไปจากการศึกษาในครั้งนี้

2. จากการทดสอบตัวแปรควบคุม พบว่า การเติบโตของกิจการที่แตกต่างกันมีผลกระทบต่อคุณภาพกำไร สิ่งที่น่าคิดไว้ คือ กิจการที่มีอัตราการเติบโตที่ดีน่าจะมีคุณภาพกำไรที่ดีด้วย แต่ผลการศึกษาที่พบ คือ กิจการที่มีอัตราการเติบโตที่ดีมีคุณภาพกำไรต่ำ จึงเป็นที่ประเด็นที่น่าสนใจนำไปศึกษาต่อในอนาคตว่ากิจการที่มีการเติบโตนั้นเป็นผลมาจากการตกแต่งกำไรหรือไม่

3. การศึกษาต่อไปในอนาคตผู้วิจัยควรนำปัจจัยต่าง ๆ อาทิเช่น ความซับซ้อนของการดำเนินธุรกิจ การแข่งขันภายในอุตสาหกรรม รวมถึงการปฏิบัติหน้าที่และความเอาใจใส่ของกรรมการบริษัทแต่ละท่าน เป็นต้น เข้ามาพิจารณาร่วมด้วยในการศึกษา เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ชัดเจนขึ้นเกี่ยวกับจำนวนกรรมการบริษัทที่เหมาะสมต่อลักษณะการดำเนินธุรกิจของบริษัท เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้สรุปได้เพียงแค่ว่าจำนวนกรรมการบริษัทที่เพิ่มขึ้นส่งผลต่อคุณภาพกำไรที่ดีขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กัลยา วานิชย์บัญชา. การวิเคราะห์สถิติเพื่อธุรกิจ : สถิติเพื่อการตัดสินใจทางธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ธิดา คู่ทรัพย์เจริญชัย. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับรายงานของผู้สอบบัญชี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. คู่มือปฏิบัติสำหรับผู้ตรวจสอบภายในและคณะกรรมการตรวจสอบเพื่อการกำกับดูแลกิจการที่ดี. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง, 2549.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. เทคนิคการวิเคราะห์งบการเงินบริษัทจดทะเบียน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: เทวา ศรีเอชเอ็น, 2546.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. แนวทางปฏิบัติของคณะกรรมการตรวจสอบ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: บุญศิริการพิมพ์, 2542.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ประกาศคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เรื่อง ข้อกำหนดเพื่อการดำรงสถานะเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 2), 19 มกราคม 2541.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ประกาศคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เรื่อง คุณสมบัติและขอบเขตการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบ (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2542, 28 มิถุนายน 2542.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี [Online]. แหล่งที่มา: <http://www.set.or.th/th/operation/corporate/files/CG15-THAI.PDF> [มกราคม 2549].
- ทองเดช ประดิษฐ์สุमानนท์. ความจำเป็นของคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee) และข้อควรปฏิบัติ. วารสารนักบัญชี (สิงหาคม-พฤศจิกายน 2540): 22-38.
- ผกาภาค เอื้องอุดม. ผลกระทบของขนาดของคณะกรรมการ องค์กรประกอบของคณะกรรมการ และการถือหุ้นของคณะกรรมการที่มีต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเงิน คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ฝ่ายบริษัทจดทะเบียน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ข้อพึงปฏิบัติที่ดีสำหรับกรรมการบริษัทจดทะเบียน. กรุงเทพมหานคร: บุญศิริการพิมพ์, 2543.

วรศักดิ์ ทุมมานนท์. คุณรู้จัก Creative Accounting และ คุณภาพกำไร แล้วหรือยัง?

กรุงเทพมหานคร: ไอโอนิคอินเตอร์เทรด รีซอสเซส, 2543.

ศนิพร จันทรสถาพร. ปัจจัยเกี่ยวกับคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความสัมพันธ์กับความมีประสิทธิผลในการกำกับดูแลกิจการ: มุมมองของผู้ตรวจสอบภายใน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

ศูนย์พัฒนาการกำกับดูแลกิจการบริษัทจดทะเบียน. ผลประเมินการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการ ที่ดีของบริษัทจดทะเบียน (ตุลาคม 2546) [Online]. แหล่งที่มา:

<http://www.set.or.th> [มกราคม 2549].

สันติ กิระนันท์. ความรู้พื้นฐานการเงิน: หลักการ เหตุผล แนวคิด และการวิเคราะห์.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เพื่องฟ้า พรินติ้ง, 2546.

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. การเสริมสร้าง Good Governance ของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย (2545) [Online]. แหล่งที่มา:

<http://www.sec.or.th/th/infocenter/pub/research/goodcg.shtml> [พฤศจิกายน 2548].

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. คู่มือกรรมการบริษัทจดทะเบียน เล่ม 1 [Online]. แหล่งที่มา: <http://www.sec.or.th> [พฤศจิกายน 2548].

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. ประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่ กจ.12/2543 เรื่อง การขออนุญาตและการอนุญาตให้เสนอขายหุ้นที่ออกใหม่, 22 มีนาคม 2543.

สุดารัตน์ ตราหยก. ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรและการกำกับดูแลของบริษัทที่ออกหุ้นเพิ่มทุน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

อนันต์ชัย คงจันทร์. การกำกับดูแลกิจการในประเทศไทย. วารสารจุฬาลงกรณ์วิวิ 14 (2544) : 19-42.

ภาษาอังกฤษ

Abdelghany, K. E. Measuring the Quality of Earnings. Managerial Auditing Journal 20, 9 (2005): 1001-1005.

Alchian, A. A. and Demsetz, H. Production, Information Costs, and Economic Organization. The American Economic Review 5 (1972): 777-795.

- Anderson, K. L.; Deli, D. N.; and Gillan, S. L. Boards of Directors, Audit Committees, and the Information Content of Earnings. Working Paper Series (2003):1-38.
- Ayres, F. L.; Hoskin, R. E.; and Hughes, J. S. Financial Accounting: A Valuation Emphasis. Hoboken, N.J.: Wiley, 1994.
- Beasley, M. S.; Carcello, J. V.; Hermanson, D. R.; and Lapides, P. D. Fraudulent Financial Reporting: Consideration of Industry Traits and Corporate Governance Mechanisms. Accounting Horizons 75 (December 2000): 441–454.
- Bedard, J.; Chtourou, S. M.; and Courteau, L. The Effect of Audit Committee Expertise, Independence, and Activity on Aggressive Earnings Management. Auditing: A Journal of Practice & Theory 23 (2004): 13–35.
- Beekes, W.; Pope, P.; and Young, S. The Link Between Earnings Timeliness, Earnings Conservatism and Board Composition: evidence from the UK. Corporate Governance : An International Review 12,1 (January 2004): 47-59.
- Belkaoui, A. R. Accounting Theory. Fifth edition. London: Thomson Learning, 2004.
- Bergevin, P. M. Financial Statement Analysis: An Integrated Approach. New Jersey: Pearson Hall, 2003.
- Bradbury, M. E.; Mak, Y. T.; and Tan, S. M. Board Characteristics, Audit Committee Characteristics and Abnormal Accruals. Working Paper Series (2004).
- Bryan, D.; Liu, M. H.; and Tiras, S. L. The Influence of Independent and Effective Audit Committees on Earnings Quality. Working Paper Series (2004).
- Dechow, P. M.; Sloan, R. G.; and Sweeney, A. P. Detecting Earnings Management. The Accounting Review 70, 2 (April 1995): 193-225.
- Fama, E. F. Agency Problems and the Theory of the Firm. Journal of Political Economy 88, 2 (April 1980): 288-307.
- Felo, A. J.; Krishnamurthy, S.; and Solieri, S. A. Audit Committee Characteristics and Perceived Quality of Financial Reporting: An Empirical Analysis. Working Paper Series (2003).
- Francis, J. and others. CEO Reputation and Earnings Quality. Working Paper Series (2004).

- Goodwin, J. The Relationship between the Audit Committee and the Internal Audit Function: Evidence from Australia and New Zealand. International Journal of Auditing 7 (November 2003): 263 – 278.
- Handerson, S.; Peirson, G.; and Harris, K. Financial Accounting Theory. Pearson Prentice Hall, 2004.
- Hermalin, B. and Weisbach, M. The Effects of Board Composition and Direct Incentives on Firm Performance. Financial Management 20 (1991): 101-112.
- Jensen, M. C. and Meckling, W. H. Theory of the firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure. Journal of Financial Economics 3 (1976): 305-360.
- John, K. and Senbet, L. W. Corporate Governance and Board Effectiveness. Journal of Banking and Finance 22 (1998): 371-403.
- Jones, J. J. Earnings Management during Import Relief Investigations. Journal of Accounting Research 29 (Autumn 1991): 193-228.
- Klein, A. Audit Committee, Board of Director Characteristics, and Earnings Management. Journal of Accounting and Economics 33 (2002): 375-400.
- Krishnan, J. and Yang, J. S. Audit Committees and Quarterly Earnings Management. International Journal of Auditing 9 (2005): 201-219.
- McMullen, D. A., and Raghunandan, K. Enhancing Audit Committee Effectiveness. Journal of Accountancy 182 (August 1996): 78 - 81.
- Mielke, D. E. and Giacomino, D. E. Ratio Analysis Using the New Statement of Cash Flows. Corporate Accounting 6, 1 (Winter 1988): 10-16.
- Mulford, C. W.; and Comiskey, E. E. Creative Cash Flow Reporting: Uncovering Sustainable Financial Performance. New Jersey: John Wiley & Sons, 2005.
- Peasnell, K. V.; Pope, P. F.; and Young, S. Board Monitoring and Earnings Management: Do Outside Directors Influence Abnormal Accruals?. Journal of Business Finance and Accounting 32, 7-8 (2005): 1311-1346.
- Penman, S. Financial Statement Analysis and Security Valuation. New York: McGraw-Hill/Irwin, 2001.
- Qin, B. The Influence of Audit Committee Financial Expertise on Earnings Quality: US Evidence. Working Paper Series (March, 2006).

- Raghunandan, K., Read, W. J., and Rama, D. V. Audit Committee Composition, "Gray Directors," and Interaction with Internal Auditing. Accounting Horizons 15 (June 2001): 105-118.
- Scarbrough, D. P., Rama, D. V., and Raghunandan, K. Audit Committee Composition and Interaction with Internal Auditing: Canadian Evidence. Accounting Horizons 12 (March 1998): 51 - 62.
- Schipper, K. and Vincent, L. Earnings Quality. Accounting Horizons (Supplement 2003) : 97-110.
- Scott, W. R. Financial Accounting Theory. Third edition. Toronto: Prentice Hall, 2003.
- Siegel, J. G. and Shim, J. K. Quality of Earnings: A Key Factor in Financial Planning. Long Range Planning 14, 6 (1981): 68-75.
- Sloan, R. Do Stock Prices Fully Reflect Information in Accruals and Cash Flows about Future Earnings. The Accounting Review 71, 3 (1996): 289-316.
- Stickney, C. P. Financial Reporting and Statement Analysis: A Strategic Perspective. Fort Worth: The Dryden Press, 1996.
- Vafeas, N. Board Structure and the Informativeness of Earnings. Journal of Accounting and Public Policy 19 (2000): 139-160.
- Vafeas, N. Audit Committee, Boards, and the Quality of Reported Earnings. Contemporary Accounting Research 22, 4 (Winter 2005): 1093-1121.
- Wang, D. Founding Family Ownership and Earnings Quality. Journal of Accounting Research 44, 3 (2006): 619-656.
- Warfield, T. D.; Wild, J. J.; and Wild, K. L. Managerial Ownership, Accounting Choices, and Informativeness of Earnings. Journal of Accounting and Economics 20 (1995): 61-91.
- Wild, J. J. The Audit Committee and Earnings Quality. Journal of Accounting, Auditing & Finance 11, 2 (spring 1996): 247-276.
- Wild, J. J.; Subramanyam, K. R.; and Halsey, R. F. Financial Statement Analysis. Eighth edition. New York: McGraw-Hill/Irwin, 2004.
- Xie, B.; Davidaon, W. N.; and DaDalt, P. J. Earnings Management and Corporate Governance: The Role of Board and the Audit Committee. Journal of Corporate Finance 9, 3 (2003): 295-316.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

บทบาทหน้าที่และองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและ คณะกรรมการตรวจสอบ

คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในด้านการจัดการและการกำกับดูแลกิจการ โดย

คณะกรรมการบริษัท เป็นผู้ตัดสินใจเรื่องนโยบายของบริษัท ควบคุมดูแลการดำเนินงานของฝ่ายบริหารให้เป็นไปตามเป้าหมายและรับผิดชอบการดำเนินงานนั้นต่อผู้ถือหุ้นและบุคคลภายนอกอื่น ๆ ในรูปแบบของรายงานทางการเงิน

คณะกรรมการตรวจสอบ ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการบริษัท ให้ดูแลในเรื่องที่เกี่ยวกับรายงานทางการเงิน การสอบบัญชีและการกำกับดูแลกิจการทั่วไป เพื่อสร้างหลักประกันเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูลทางการเงินของบริษัทและเป็นตัวกลางตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายบริหาร ในการพิทักษ์รักษาทรัพย์สินของบริษัทเพื่อสร้างความมั่นใจแก่นักลงทุน

1. คณะกรรมการบริษัท

1.1 องค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัท

พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 กำหนดว่า กรรมการของบริษัทมหาชน ต้องมีจำนวนตามที่กำหนดในข้อบังคับของบริษัท ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่า 5 คน โดยกรรมการไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งต้องมีถิ่นฐานอยู่ในประเทศ ทั้งนี้ คณะกรรมการบริษัทมีบทบาทในการเป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้น มีหน้าที่สำคัญในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและกลยุทธ์ที่สำคัญของกิจการและดูแลให้มั่นใจว่าฝ่ายบริหารได้นำนโยบายและกลยุทธ์ไปปฏิบัติตามที่กำหนดไว้เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้ถือหุ้น คณะกรรมการบริษัทจึงควรประกอบด้วยผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะทำหน้าที่ดังกล่าว โดยทั่วไปคณะกรรมการบริษัทประกอบด้วย

1. กรรมการที่เป็นผู้บริหาร (Executive Director) หมายถึง กรรมการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานประจำหรือกรรมการผู้มีอำนาจลงนามผูกพันบริษัท และ
2. กรรมการที่ไม่ได้เป็นผู้บริหาร (Non- Executive Director) แบ่งออกเป็น
 - กรรมการที่เป็นอิสระ (Independent Director) หมายถึง กรรมการจากภายนอกที่ไม่ได้มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารหรือพนักงานประจำของบริษัท ไม่ได้เป็นกรรมการบริหาร

หรือกรรมการผู้มีอำนาจลงนามผูกพันบริษัท และเป็นอิสระจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถทำหน้าที่คุ้มครองผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นทุกรายอย่างเท่าเทียมกัน และสามารถช่วยดูแลไม่ให้เกิดรายการที่มีความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างบริษัทกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกัน

- กรรมการจากภายนอกอื่น (Outside Director) ไม่ได้มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารหรือพนักงานประจำของบริษัท ไม่เป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ แต่อาจเป็นตัวแทนจากผู้ที่ผลประโยชน์หรือมีส่วนได้เสียกับบริษัท เช่น ลูกค้า หรือเจ้าหนี้ เป็นต้น

องค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัท ควรมีกรรมการที่ไม่ได้เป็นผู้บริหารที่ประกอบด้วยกรรมการที่เป็นอิสระและกรรมการจากภายนอกอื่นในสัดส่วนที่จะทำให้เป็นคณะกรรมการที่มีความรู้ความชำนาญที่หลากหลายเหมาะสมกับธุรกิจและเพียงพอที่จะสามารถสร้างกลไกเพื่อถ่วงดุลอำนาจภายในคณะกรรมการของบริษัท ไม่ให้บุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดมีอำนาจเหนือการตัดสินใจของคณะกรรมการบริษัท และทำให้กรรมการทุกคนสามารถแสดงความเห็นได้อย่างอิสระ ในปัจจุบันพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 ไม่มีข้อกำหนดในเรื่องการมีกรรมการอิสระไว้ แต่หนึ่งในหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี 15 ข้อ แนะนำให้ควรมีกรรมการอิสระไม่ต่ำกว่า 1 ใน 3 ของคณะกรรมการทั้งหมด และตามประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่ กจ. 12/2543 เรื่อง การขออนุญาตและการอนุญาตให้เสนอขายหุ้นที่ออกใหม่ กำหนดให้บริษัทที่เสนอขายหลักทรัพย์ต่อประชาชนและบริษัทจดทะเบียนต้องมีการกรรมการอิสระอย่างน้อย 3 คน ที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(1) ถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 5 ของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดของบริษัท บริษัทใหญ่ บริษัทย่อย บริษัทร่วม หรือนิติบุคคลที่อาจมีความขัดแย้ง

(2) ไม่เป็นลูกจ้าง พนักงาน ที่ปรึกษาที่ได้เงินเดือนประจำ หรือผู้มีอำนาจควบคุมของบริษัท บริษัทใหญ่ บริษัทย่อย บริษัทร่วม หรือนิติบุคคลที่อาจมีความขัดแย้ง

(3) ไม่เป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิต หรือโดยการจดทะเบียนตามกฎหมาย ในลักษณะที่เป็นบิดามารดา คู่สมรส พี่น้อง และบุตร รวมทั้งคู่สมรสของบุตรของผู้บริหาร ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ผู้มีอำนาจควบคุม หรือบุคคลที่จะได้รับการเสนอให้เป็นผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจควบคุมของบริษัทหรือบริษัทย่อย

(4) ไม่มีความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับบริษัท บริษัทใหญ่ บริษัทย่อย บริษัทร่วม หรือนิติบุคคลที่อาจมีความขัดแย้ง ในลักษณะที่อาจเป็นการขัดขวางการใช้วิจรณ์ญาณอย่างอิสระของตน และไม่มีลักษณะอื่นใดที่ทำให้ไม่สามารถให้ความเห็นอย่างเป็นอิสระเกี่ยวกับกรดำเนินงานของบริษัท

1.2 หลักปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการบริษัท

คณะกรรมการบริษัทควรทำหน้าที่ได้ทั้งการให้นโยบายและข้อชี้แนะต่าง ๆ แก่ฝ่ายบริหาร และตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายของบริษัท ในการทำหน้าที่ดังกล่าวคณะกรรมการบริษัทจึงควรยึดหลักปฏิบัติที่ดีเพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ถือหุ้น นักลงทุน ตลอดจนผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2545: 4) ดังนี้

(1) ความยุติธรรม (Fairness) คณะกรรมการบริษัทจะต้องมีความยุติธรรมและเป็นธรรมต่อผู้ถือหุ้นและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ไม่หาผลประโยชน์ให้ตนเอง ตลอดจนต้องดูแลให้ฝ่ายบริหารทำการบริหารงานด้วยความเป็นธรรมด้วย

(2) ความโปร่งใส (Transparency) คณะกรรมการบริษัทและผู้บริหารควรบริหารงานด้วยความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจน เชื่อถือได้ ทันการณ์ และสม่ำเสมอ เพื่อให้ให้นักลงทุนภายนอกสามารถประเมินผลการดำเนินงานและความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องได้

(3) ความรับผิดชอบตามหน้าที่ (Accountability) คณะกรรมการบริษัทควรต้องรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นในการดำเนินงานของบริษัทให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และเป็นไปตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

(4) การรู้จักภาระหน้าที่ (Responsibility) คณะกรรมการบริษัทควรจะปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายทุกประการอย่างเต็มความสามารถด้วยความตั้งใจ และควรจะต้องเข้าประชุมอย่างสม่ำเสมอ

1.3 บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริษัท

(1) คณะกรรมการต้องมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจมีความสนใจในกิจการของบริษัทที่ตนเองเป็นกรรมการ มีความตั้งใจและมีจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจ

(2) คณะกรรมการต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ และข้อบังคับของบริษัท ตลอดจนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ระมัดระวังรักษาผลประโยชน์ของบริษัทและมีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นโดยสม่ำเสมอ

(3) คณะกรรมการมีหน้าที่กำหนดนโยบายและทิศทางการดำเนินงานของบริษัท และกำกับควบคุมดูแลให้ฝ่ายบริหารดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

(4) คณะกรรมการควรติดตามการดำเนินกิจการของบริษัทตลอดเวลาและควรได้รับรู้ถึงการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อกำหนดในสัญญาที่เกี่ยวข้องของบริษัท และควรกำชับให้ฝ่ายบริหารบอกกล่าวเรื่องที่สำคัญของบริษัท เพื่อให้การดำเนินกิจการของบริษัทเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(5) คณะกรรมการควรดำเนินการให้บริษัทจดทะเบียนมีระบบการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในที่มีประสิทธิภาพ

(6) กรรมการที่เป็นอิสระและกรรมการจากภายนอกอื่นควรพร้อมที่จะใช้ดุลยพินิจของตนอย่างเป็นอิสระ ในการพิจารณากำหนดกลยุทธ์ การบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การแต่งตั้งกรรมการและการกำหนดมาตรฐานการดำเนินกิจการ ตลอดจนพร้อมที่จะคัดค้านการกระทำของกรรมการอื่น ๆ หรือฝ่ายบริหารในกรณีที่มีความเห็นขัดแย้งในเรื่องที่มีผลกระทบต่อความเท่าเทียมกันของผู้ถือหุ้นทุกราย

(7) ในกรณีที่จำเป็นคณะกรรมการอาจแสวงหาความเห็นทางวิชาชีพจากที่ปรึกษาภายนอกเกี่ยวกับการดำเนินกิจการด้วยค่าใช้จ่ายของบริษัท

(8) คณะกรรมการควรจัดให้มีเลขานุการบริษัท เพื่อช่วยดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะกรรมการ และช่วยให้คณะกรรมการและบริษัทปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

(9) คณะกรรมการควรจัดให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับจรรยาบรรณทางธุรกิจ จริยธรรมทางธุรกิจ จริยธรรมของกรรมการ ผู้บริหารและพนักงาน เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติภายในองค์กร

ตามคู่มือกรรมการบริษัทจดทะเบียน ที่จัดทำโดย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (2547) ได้กำหนดหน้าที่หลักของคณะกรรมการ ออกเป็น 2 ด้าน คือ

1. การเป็นผู้นำในการกำหนดทิศทาง เป้าหมาย นโยบายทางธุรกิจ

เพื่อให้เห็นว่าบริษัทจะดำเนินงานไปในทิศทางที่คณะกรรมการเห็นว่าเป็นประโยชน์ที่ดีที่สุดของผู้ถือหุ้น หน้าที่นี้ของคณะกรรมการจึงควรรวมถึง

- การสรรหาผู้มีความรู้ความสามารถเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูง เพราะแม้ว่าคณะกรรมการบริษัทจะไม่ต้องบริหารงานในลักษณะประจำ แต่ก็เป็นที่ของคณะกรรมการที่จะต้องสรรหาผู้ที่มีคุณสมบัติและความสามารถเหมาะสมมาทำหน้าที่ดังกล่าว

- การกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ เป้าหมาย นโยบาย รวมทั้งงบประมาณในการดำเนินงาน โดยควรเป็นการพิจารณาร่วมกับฝ่ายบริหาร เพื่อให้แผนงานนั้นเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

- การมอบหมายอำนาจให้ผู้บริหารสามารถดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายได้ ทั้งนี้ การมอบอำนาจนั้นควรทำเป็นลายลักษณ์อักษร มีการกำหนดประเภทรายการ และขอบเขตอำนาจการดำเนินงานที่ชัดเจน

- การกำหนดมาตรการเพื่อให้ผู้บริหารดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย และแผนงานที่กำหนด นอกจากนี้ ควรดูแลให้ฝ่ายบริหารมีการถ่ายทอดนโยบาย เป้าหมายต่าง ๆ ไปยังพนักงานทุกระดับขององค์กรด้วย

- การจัดให้มีระบบบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสม

2. การติดตามการดำเนินงานของฝ่ายบริหารเพื่อตรวจสอบ ถ่วงดุล

คณะกรรมการบริษัทยังคงต้องเป็นผู้รับผิดชอบผลการดำเนินงานของบริษัทต่อผู้ถือหุ้น ดังนั้น บทบาทการตรวจสอบ ถ่วงดุลของคณะกรรมการจึงควรรวมถึง

- การดูแลให้มีการจัดทำบัญชีที่ถูกต้อง ครบถ้วน และมีระบบจัดเก็บเอกสารที่ทำให้สามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลได้ในภายหลัง ทั้งนี้ เพื่อให้คณะกรรมการสามารถติดตามการดำเนินงานของฝ่ายบริหารได้ และให้ผู้ถือหุ้นติดตามผลการดำเนินงานของบริษัทได้อีกทอดหนึ่งด้วย

- การจัดให้มีระบบการรายงานผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้คณะกรรมการสามารถติดตาม และปรับปรุงแก้ไขแผนงานและกลยุทธ์ต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม

- การจัดให้มีระบบควบคุมภายในที่เพียงพอ เหมาะสมเพื่อให้มั่นใจว่า การทำรายการต่าง ๆ จะได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจ มีการจัดทำบัญชีที่ถูกต้อง และระบบต่าง ๆ สามารถป้องกันการนำทรัพย์สินของบริษัทไปใช้ในทางมิชอบ

- การประเมินผลการดำเนินงาน และกำหนดค่าตอบแทนให้ผู้บริหาร

- การอนุมัติรายการต่าง ๆ หรือเสนอความเห็นต่อผู้ถือหุ้นให้อนุมัติการทำรายการด้วยความระมัดระวัง ชื่อสัตย์สุจริต โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ดีที่สุดของบริษัทเป็นสำคัญ

1.4 ความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริษัทต่อรายงานทางการเงิน

ในการจัดทำงบดุลและงบกำไรขาดทุน ณ วันสิ้นสุดของรอบปีบัญชีของบริษัท งบการเงินดังกล่าวต้องได้รับการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีภายนอกของบริษัท และนำเสนอต่อที่ประชุมผู้ถือหุ้นในการประชุมสามัญประจำปีเพื่อการพิจารณาอนุมัติ ซึ่งหากเกิดความเสียหายใด ๆ ต่อผู้ถือหุ้นหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเนื่องจากข้อความที่ปรากฏในงบการเงินของบริษัทนั้น

กรรมการจะต้องร่วมรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น ดังนั้น กรรมการต้องมีความแน่ใจว่า งบการเงินมีความถูกต้องและแสดงถึงฐานะการเงินที่แท้จริงของบริษัท ทั้งนี้ ในการจัดทำ งบการเงินของบริษัทนั้น สิ่งที่กรรมการควรต้องทำ (ฝ่ายบริษัทจดทะเบียน ตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทย, 2542) คือ

(1) คณะกรรมการมีหน้าที่รับผิดชอบต่อการรายงานข้อมูลทางการเงิน (Financial Report) และข้อมูลทั่วไป (Non - Financial Report) ต่อผู้ถือหุ้นและนักลงทุนอย่างถูกต้อง ครบถ้วนและโปร่งใส มีคำอธิบายอย่างมีเหตุผล พร้อมตัวเลขสนับสนุนทั้งในด้านผลการดำเนินงาน นโยบายและแนวโน้มในอนาคต ตลอดจนผลสำเร็จและอุปสรรคของกิจการ

(2) คณะกรรมการควรมีความเข้าใจอย่างดีและไม่แทรกแซงวัตถุประสงค์และ มาตรฐานการปฏิบัติงานทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีของบริษัท

(3) ในกรณีที่ผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนถอนตัวหรือถูกถอด บริษัทควรแจ้ง เหตุผลแห่งการถอนตัวหรือถอดถอนนั้นต่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และ ตลาดหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

(4) คณะกรรมการควรจัดทำรายงานแสดงถึงความรับผิดชอบของคณะกรรมการต่อ การจัดทำและการเปิดเผยรายงานทางการเงินของกิจการ (Statement of Directors Responsibilities) เสนอไว้ในรายงานประจำปีควบคู่ไปกับงบการเงินที่ตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชี รายงานควรครอบคลุมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- ข้อกำหนดของกฎหมายที่กำหนดให้คณะกรรมการของบริษัทต้องจัดให้มีการ จัดทำงบการเงินเพื่อแสดงถึงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมาที่เป็นจริงและ สมเหตุสมผล (True and Fair Presentation)

- ความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริษัทในการจัดการให้มีข้อมูลทางบัญชีที่ ถูกต้อง ครบถ้วนและเพียงพอเพื่อที่จะดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพย์สินของบริษัท และให้ทราบถึงจุดอ่อน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตหรือมีการดำเนินการที่ผิดปกติ

- ให้คำยืนยันว่าบริษัทใช้นโยบายบัญชีที่เหมาะสมและถือปฏิบัติโดยสม่ำเสมอ ตลอดจนได้มีการพิจารณาถึงความสมเหตุสมผล อย่างรอบคอบในการจัดทำงบการเงินของบริษัท

- ให้คำยืนยันว่าบริษัทได้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี ในกรณีที่มาตรฐาน ไทยไม่ครอบคลุมถึง บริษัทได้ใช้มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standards) หรือมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา (Financial Accounting Standards Board หรือ FASB) ตามลำดับ และระบุที่มาของมาตรฐานการบัญชีที่ใช้ในหมายเหตุประกอบ งบการเงินด้วย

2. คณะกรรมการตรวจสอบ

2.1 องค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบ

ตามประกาศตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เรื่อง คุณสมบัติและขอบเขตการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบ (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2542 ได้กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบตามที่ระบุไว้ในข้อ 4 ดังนี้

- (1) เป็นกรรมการของบริษัท
- (2) ได้รับแต่งตั้งจากคณะกรรมการของบริษัทหรือที่ประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัท และ
- (3) มีจำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน

โดยกรรมการตรวจสอบต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

- ถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 5 ของทุนชำระแล้วของบริษัท บริษัทในเครือ บริษัทร่วมหรือบริษัทที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ให้นับรวมหุ้นที่ถือโดยผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย

- เป็นกรรมการที่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารงานของบริษัท บริษัทในเครือ บริษัทร่วม บริษัทที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัท รวมทั้งไม่เป็นลูกจ้าง พนักงาน หรือที่ปรึกษาที่ได้รับเงินเดือนประจำจากบริษัท บริษัทในเครือ บริษัทร่วม บริษัทที่เกี่ยวข้องหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัท

- เป็นกรรมการที่ไม่มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมทั้งในด้านการเงินและบริหารงานของบริษัท บริษัทในเครือ บริษัทร่วม หรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัท และรวมถึงไม่มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียในลักษณะดังกล่าวในเวลา 1 ปีก่อนได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการตรวจสอบ ยกเว้นคณะกรรมการของบริษัทได้พิจารณาอย่างรอบคอบแล้วเห็นว่าการเคยมีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียนั้นจะไม่มีผลกระทบต่อปฏิบัติหน้าที่และการให้ความเห็นที่เป็นอิสระของกรรมการตรวจสอบ

- เป็นกรรมการที่ไม่ใช่เป็นผู้เกี่ยวข้องหรือญาติสนิทของผู้บริหารหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัท

- เป็นกรรมการที่ไม่ได้รับการแต่งตั้งเป็นตัวแทนเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกรรมการของบริษัท ผู้ถือหุ้นรายใหญ่หรือผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัท

- สามารถปฏิบัติหน้าที่และแสดงความเห็นหรือรายงานผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการของบริษัทได้โดยอิสระ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้บริหารหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัท รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องหรือญาติสนิทของบุคคลดังกล่าว

ตามแนวทางปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบ ที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจัดทำขึ้น (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2542 : 136) ได้แนะนำว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบควรเป็นดังนี้

(1) ประกอบด้วยกรรมการที่เป็นอิสระอย่างน้อย 3 คน โดยจำนวนสมาชิกควรขึ้นอยู่กับขนาด ขอบเขตความรับผิดชอบ และควรมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยทั่วไปจำนวนสมาชิกจะอยู่ระหว่าง 3 - 5 คน

(2) กรรมการตรวจสอบจะต้องมีความชำนาญที่เหมาะสมตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย โดยสมาชิกคณะกรรมการตรวจสอบทุกคนไม่จำเป็นต้องถูกคาดหวังว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการบัญชีหรือการเงิน เนื่องจากคณะกรรมการตรวจสอบสามารถเรียกหาคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญอิสระเฉพาะด้านได้ แต่ต้องเป็นผู้ที่สามารถตั้งคำถามได้อย่างตรงประเด็น และสามารถตีความและประเมินผลของคำตอบที่ได้รับ

(3) กรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 1 คนมีความรู้ความเข้าใจหรือมีประสบการณ์ด้านการบัญชีหรือการเงิน และมีความรู้ต่อเนื่องเกี่ยวกับเหตุที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของการรายงานทางการเงิน ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากหน้าที่หลักของคณะกรรมการตรวจสอบที่ได้รับมอบหมาย คือ สอบทานการรายงานทางการเงินให้มีคุณภาพดีที่สุดใน

(4) กรรมการตรวจสอบต้องสามารถอุทิศเวลาอย่างเพียงพอในการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบ

(5) กรรมการตรวจสอบควรได้รับการอบรมและเสริมสร้างความรู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น และควรได้เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของบริษัทอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิผลของคณะกรรมการตรวจสอบ

2.2 บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจสอบ

คณะกรรมการตรวจสอบมีหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริษัทดังต่อไปนี้

(1) สอบทานให้บริษัทมีการรายงานทางการเงินอย่างถูกต้องและเพียงพอ โดยการประสานงานกับผู้สอบบัญชีและผู้บริหารที่รับผิดชอบในการจัดทำรายงานทางการเงินทั้งรายไตรมาสและประจำปี คณะกรรมการตรวจสอบอาจเสนอแนะให้ผู้สอบบัญชีสอบทานหรือ

ตรวจสอบรายการใด ๆ ที่เห็นว่าจำเป็นและเป็นเรื่องสำคัญระหว่างการตรวจสอบบัญชีของบริษัท
ได้

(2) สอบทานให้บริษัทมีระบบการควบคุมภายใน (Internal Control) และการตรวจสอบภายใน (Internal Audit) ที่เหมาะสมและมีประสิทธิผล โดยสอบทานร่วมกันผู้สอบ
บัญชีและผู้ตรวจสอบภายใน (ถ้ามี)

(3) สอบทานให้บริษัทปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
ข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของบริษัท

(4) พิจารณา คัดเลือก เสนอแต่งตั้ง และเสนอค่าตอบแทนผู้สอบบัญชีของบริษัท
โดยคำนึงถึงความน่าเชื่อถือ ความเพียงพอของทรัพยากร และปริมาณงานตรวจสอบของสำนัก
งานสอบบัญชื่อนั้น รวมถึงประสบการณ์ของบุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ทำการตรวจสอบบัญชี
ของบริษัท

(5) พิจารณาการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทในกรณีที่เกิดรายการที่เกี่ยวข้องกันหรือ
รายการที่อาจมีความขัดแย้งทางผลประโยชน์นี้ให้ความถูกต้องและครบถ้วน

(6) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการบริษัทมอบหมายและคณะกรรมการ
ตรวจสอบเห็นชอบด้วย เช่น ทบทวนนโยบายการบริหารทางการเงินและการบริหารความเสี่ยง

(7) จัดทำรายงานการกำกับดูแลกิจการของคณะกรรมการตรวจสอบโดยเปิดเผยไว้
ในรายงานประจำปีของบริษัท ซึ่งรายงานดังกล่าวต้องลงนามโดยประธานคณะกรรมการ
ตรวจสอบ รายงานดังกล่าวควรประกอบด้วยข้อมูล ดังต่อไปนี้

- ความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำและการเปิดเผยข้อมูลในรายงาน
ทางการเงินของบริษัท ถึงความถูกต้อง ครบถ้วน เป็นที่เชื่อถือได้

- ความเห็นเกี่ยวกับความเพียงพอของระบบการควบคุมภายในของบริษัท

- เหตุผลที่เชื่อว่าผู้สอบบัญชีของบริษัทเหมาะสมที่จะได้รับการแต่งตั้งไปอีก
วาระหนึ่ง

- ความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และ
ตลาดหลักทรัพย์ ข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของบริษัท

- รายงานอื่นใดที่เห็นว่าผู้ถือหุ้นและผู้ลงทุนทั่วไปควรทราบ ภายใต้ขอบเขต
หน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริษัท

(8) คณะกรรมการตรวจสอบอาจแสวงหาความเห็นที่เป็นอิสระจากที่ปรึกษา
ทางวิชาชีพอื่นใดเมื่อเห็นว่าจำเป็นด้วยค่าใช้จ่ายของบริษัท

ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการตรวจสอบมีความรับผิดชอบต่อ คณะกรรมการบริษัทโดยตรง และคณะกรรมการบริษัทยังคงมีความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ของบริษัทต่อบุคคลภายนอก

โดยสรุป คณะกรรมการตรวจสอบมีบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบในการ สอบทานให้บริษัทมีกระบวนการจัดทำรายงานทางการเงินให้เป็นไปตามหลักการบัญชีที่ รับรองทั่วไป พิจารณา แต่งตั้ง และส่งเสริมให้ผู้สอบบัญชีที่มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ส่งเสริมให้ระบบการควบคุมภายในเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้บริษัทปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับหลักกฎหมาย โดยทั้งหมดมี เป้าหมายเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้นกับบริษัท

2.3 ความรับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจสอบต่อรายงานทางการเงิน

คณะกรรมการตรวจสอบมีหน้าที่ช่วยเหลือคณะกรรมการบริษัทในการปฏิบัติหน้าที่ สอดส่องดูแลในด้านการรายงานทางการเงิน ทำให้คณะกรรมการบริษัทเชื่อมั่นว่าสารสนเทศ ทางการเงินที่จัดทำขึ้นโดยฝ่ายบริหารแสดงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานอย่างเหมาะสม ถูกต้อง และเชื่อถือได้ โดยคณะกรรมการตรวจสอบควรปฏิบัติ ดังนี้

- (1) สอบทานรายงานทางการเงิน ซึ่งรวมถึงรายงานการเงินระหว่างกาล และประจำปี พร้อมให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อสนเทศในรายงานดังกล่าว
- (2) ทำความเข้าใจและประเมินคุณภาพกำไรของบริษัท ตามสัญญาณเดื่อนภัยที่เป็น ข้อบ่งชี้เกี่ยวกับการจัดการกำไรที่ไม่เหมาะสม
- (3) ตั้งข้อสังเกตในประเด็นที่น่าสงสัยและซักถามฝ่ายบริหาร ผู้ตรวจสอบภายในและ ผู้สอบบัญชีภายนอกเกี่ยวกับแนวทางการบริหารความเสี่ยงดังกล่าว เพื่อให้แน่ใจว่ากระบวนการ ในการจัดทำรายงานการเงินของบริษัทมีความเหมาะสม เชื่อถือได้
- (4) ในการสอบทานรายงานการเงินก่อนนำเสนอคณะกรรมการบริษัท คณะกรรมการ ตรวจสอบควรทำงานร่วมกับฝ่ายบริหารและผู้สอบบัญชีเพื่อให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกใช้นโยบายบัญชี
- (5) สอบทานระบบการรายงานทางการเงินของบริษัทว่าแสดงผลการดำเนินงานที่ ถูกต้อง ชัดเจน

ภาคผนวก ข

การตรวจสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

การที่ผู้วิเคราะห์สามารถที่จะนำสมการ $\hat{Y}=a + bx$ ไปประยุกต์ทั้งในด้านการแสดงระดับและทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X และ Y หรือพยากรณ์ค่า Y เมื่อกำหนดค่า X ผู้วิเคราะห์ต้องมีความมั่นใจในความถูกต้องของสมการ $\hat{Y}=a + bx$ จึงต้องตรวจสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุก่อน

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุออกเป็น 2 ส่วนตามวิธีการวัดคุณภาพกำไร คือ ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้าง จึงต้องตรวจสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับค่าความคลาดเคลื่อน (Residual) ของทั้ง 2 ส่วน

1. ตัวแปรอิสระทุกตัวต้องเป็นอิสระกัน

การทดสอบความเป็นอิสระกันของตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิจัยแต่ละตัวว่าเป็นอิสระกันหรือไม่ สามารถพิจารณาได้จากค่าสถิติ Tolerance และ Variance Inflation Factors (VIF) ดังตารางที่ ข.1 ซึ่งหากสถิติ Tolerance มีค่าต่ำหรือมีค่าใกล้ศูนย์ และสถิติ Variance Inflation Factors (VIF) มีค่ามาก แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวใดตัวหนึ่งมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระที่เหลือมาก ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (Multicollinearity) อันเป็นการขัดแย้งกับเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

จากตารางที่ ข.1 จะเห็นว่า ค่า Tolerance ของตัวแปรอิสระทุกตัว มีค่าเข้าใกล้ 1 ยกเว้นตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทและตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีค่า Tolerance เท่ากับ 0.181 และ 0.210 ตามลำดับ และค่า VIF ของตัวแปรอิสระทุกตัวก็มีค่าต่ำ ยกเว้นตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทและตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีค่า VIF เท่ากับ 5.518 และ 4.757 ซึ่งถือได้ว่ามีค่าสูงเมื่อเทียบกับตัวแปรอิสระอื่น ๆ จึงอาจกล่าวได้ว่าตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทและความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ระหว่างกันเองในระดับสูง และอาจก่อให้เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (Multicollinearity) ขึ้นได้ การศึกษานี้จึงแยกประมวลผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทและความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบออกเป็น 2 ตัวแบบ เพื่อแก้ปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (Multicollinearity) ที่อาจเกิดขึ้น

ตารางที่ ข.1 ค่า Variance Inflation Factors และ Tolerance ของตัวแปรอิสระ

ตัวแปร	Tolerance	VIF
BrdSize	0.640	1.563
BrdIndep	0.181	5.518
AudSize	0.869	1.150
AudIndep	0.210	4.757
AudExpertise	0.975	1.026
Size	0.747	1.339
Growth	0.939	1.065
Leverage	0.816	1.225

โดยที่

BrdSize = จำนวนกรรมการบริษัท

BrdIndep = ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท

AudSize = จำนวนกรรมการตรวจสอบ

AudIndep = ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ

AudExpertise = ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ

Size = ขนาดกิจการ

Growth = การเติบโตของกิจการ

Leverage = สภาพเสี่ยงทางการเงิน

2. ค่าความคลาดเคลื่อนต้องมีการแจกแจงแบบปกติ

การตรวจสอบว่าค่าคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงปกติหรือไม่ โดยใช้สถิติทดสอบ Kolmogorov-Smirnov Test เป็นการเปรียบเทียบค่าฟังก์ชันการแจกแจงสะสมของข้อมูลตัวอย่างกับค่าฟังก์ชันการแจกแจงสะสมของข้อมูลภายใต้สมมติฐานว่า ข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ ถ้าค่าความแตกต่างต่ำแสดงว่าการแจกแจงเป็นแบบปกติ โดยมีสมมติฐานการทดสอบ คือ

H_0 : ค่าความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติ

H_1 : ค่าความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบไม่ปกติ

ผลการวิเคราะห์การแจกแจงปกติของค่าความคลาดเคลื่อนของดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้างโดยใช้สถิติ Kolmogorov-Smirnov Test แสดงได้ดังตารางที่ ข.2

ตารางที่ ข.2 สถิติ Kolmogorov-Smirnov Test

	Operating Cash Index		Total Accruals	
	Statistic	Sig.	Statistic	Sig.
ตัวแบบที่ 1*	0.145	0.000	0.147	0.000
ตัวแบบที่ 2**	0.139	0.000	0.136	0.000

* ไม่รวมตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทไว้ในตัวแบบ

** ไม่รวมตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบไว้ในตัวแบบ

การวิเคราะห์เชิงสถิติพิจารณาได้จากค่า P-value ถ้าค่า P-value มากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด คือ 0.05 จะยอมรับสมมติฐานนี้ แสดงว่าค่าความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติ ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ จากตารางที่ ข.2 พบว่า ค่า P-value มีค่าต่ำกว่า 0.05 ทั้งสองตัวแบบ แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากหน่วยตัวอย่างในการวิจัยมีมากกว่า 30 ดังนั้น จึงสันนิษฐานได้ว่าค่าความคลาดเคลื่อนที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงสถิติมีการแจกแจงปกติ

3. ค่าเฉลี่ยของค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับศูนย์

ในการประมาณค่า β_0 และ β_1 ด้วย a และ b ตามลำดับนั้น มีเป้าหมายเพื่อให้ความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า Y_i ด้วย \hat{Y} มีค่าต่ำสุด โดยใช้วิธีที่เรียกว่า วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Least Square Method) ซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้ผลบวกกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมีค่าต่ำสุด นั่นคือ ทำให้ $\sum e_i = 0$ เนื่องจากค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อน $= E(e) = \frac{\sum e_i}{n} = \frac{0}{n} = 0$

ดังนั้น เงื่อนไขข้อนี้จึงเป็นจริงเสมอ

4. ค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนต้องเป็นค่าคงที่ที่ไม่ทราบค่า

การวิเคราะห์เชิงสถิติว่าค่าความแปรปรวนของประชากรทั้งสองกลุ่มเท่ากันหรือไม่ โดยใช้สถิติทดสอบ Levene's Test ซึ่งการศึกษานี้ได้แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่มตามปีที่ใช้ในการศึกษา คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2548 ถือเป็น การทดสอบตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ที่ระบุว่า ค่าแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อน คือ σ^2 ซึ่งต้องคงที่ทุกค่าของ X โดยมีสมมติฐานการทดสอบ คือ

H_0 : ความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากัน

H_1 : ความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนอย่างน้อย 1 ค่าที่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนของดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้าง โดยใช้สถิติ Levene's Test แสดงได้ดังตารางที่ ข.3

ตารางที่ ข.3 สถิติ Levene's Test

	Operating Cash Index		Total Accruals	
	Levene Statistic	Sig.	Levene Statistic	Sig.
ตัวแบบที่ 1*	0.035	0.852	0.001	0.978
ตัวแบบที่ 2**	0.016	0.900	0.012	0.914

* ไม่รวมตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทไว้ในตัวแบบ

** ไม่รวมตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบไว้ในตัวแบบ

การวิเคราะห์เชิงสถิติพิจารณาได้จากค่าสถิติ Levene's Test หรือ ค่า P-value ถ้าค่า P-value มากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด คือ 0.05 จะยอมรับสมมติฐานนี้ แสดงว่าค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนทั้ง 2 กลุ่มตามปีที่ใช้ในการศึกษาคงที่ จากตารางที่ ข.3 พบว่าค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนของดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ในตัวแบบที่ 1 และตัวแบบที่ 2 ได้ค่า P-value เท่ากับ 0.852 และ 0.900 ตามลำดับ และผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนของรายการคงค้าง ในตัวแบบที่ 1 และตัวแบบที่ 2 พบว่า ค่า P-value ที่ได้ เท่ากับ 0.978 และ 0.914 ตามลำดับ ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด คือ 0.05 ทั้งสองตัวแบบ จึงยอมรับสมมติฐาน แสดงว่าค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนมีไม่แตกต่างกัน จึงถือได้ว่าค่าแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนมีค่าคงที่ ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

5. ค่าความคลาดเคลื่อนต้องเป็นอิสระกัน

การทดสอบว่าค่า e_t และ e_j เป็นอิสระกันหรือไม่ จะใช้สถิติทดสอบ Durbin – Watson โดยพิจารณาจากค่า Durbin – Watson โดยถ้าค่า Durbin – Watson มีค่าใกล้ 2 คือ มีค่าในช่วง 1.5 ถึง 2.5 จะสรุปว่า e_t และ e_j อิสระกัน

ผลการวิเคราะห์ความเป็นอิสระกันของค่าความคลาดเคลื่อน แสดงได้ดังตารางที่ ข.4

ตารางที่ ข.4 สถิติ Durbin – Watson

	Durbin – Watson	
	Operating Cash Index	Total Accruals
ตัวแบบที่ 1*	1.702	1.957
ตัวแบบที่ 2**	1.711	1.956

* ไม่รวมตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทไว้ในตัวแบบ

** ไม่รวมตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบไว้ในตัวแบบ

จากตารางที่ ข.4 ผลการวิเคราะห์เชิงสถิติค่า Durbin – Watson ของดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ในตัวแบบที่ 1 และตัวแบบที่ 2 พบว่า ค่า Durbin – Watson ที่ได้ เท่ากับ 1.702 และ 1.711 ตามลำดับ และผลการวิเคราะห์เชิงสถิติของรายการคงค้าง ในตัวแบบที่ 1 และตัวแบบที่ 2 พบว่า ค่า Durbin – Watson ที่ได้ เท่ากับ 1.957 และ 1.956 ตามลำดับ จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าค่า Durbin-Watson ของทุกตัวแบบมีค่าอยู่ในช่วง 1.5 – 2.5 จึงสรุปได้ว่าค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

ภาคผนวก ค

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและ คณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร (กรณีวัดค่าความรู้ความชำนาญทางการบัญชี หรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบด้วยตัวแปรเทียม)

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของ
คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไรเพิ่มเติมจากบทที่ 4 โดยเป็น
การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติเพิ่มเติมในส่วนของการวัดค่าความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือ
การเงินของคณะกรรมการตรวจสอบด้วยตัวแปรเทียม (Dummy Variable) โดยแทนค่าเป็น 1 เมื่อ
มีกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินอย่างน้อย 1 คน และแทน
ค่าเป็น 0 เมื่อมีกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินน้อยกว่า 1
คน ซึ่งผู้วิจัยได้ตรวจสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุที่เกี่ยวข้องกับค่าความ
คลาดเคลื่อนแล้ว พบว่า สอดคล้องกับเงื่อนไขที่กำหนดไว้ทุกประการ สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
ได้ตามตารางที่ ค.1 และตารางที่ ค.2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ค.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัท
และคณะกรรมการตรวจสอบกับดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน
(กรณีวัดค่าความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ
ด้วยตัวแปรเทียม)

ตัวแปร	ทิศทาง ความสัมพันธ์ ที่คาดหวัง	ตัวแบบที่ 1 ^a		ตัวแบบที่ 2 ^b	
		ค่า สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ (B)	P-value	ค่า สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ (B)	P-value
Constant	None	1.293	0.497	1.263	0.503
BrdSize	+	0.105	0.008***	0.082	0.053**
BrdIndep	+			-1.157	0.118
AudSize	+	-0.303	0.436	-0.254	0.513
AudIndep	+	-0.134	0.609		
AudExpertise	+	1.057	0.001***	1.042	0.001***
Size	+	-0.088	0.653	-0.055	0.782
Growth	+	-1.070	0.000***	-1.071	0.000***
Leverage	-	-1.394	0.014***	-1.366	0.016***
year	None	0.471	0.021***	0.470	0.021***
Adjust R ²		0.082		0.086	

** ระดับนัยสำคัญ 0.10, *** ระดับนัยสำคัญ 0.05

^a ไม่รวมตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทไว้ในตัวแบบ

^b ไม่รวมตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบไว้ในตัวแบบ

ตารางที่ ค.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัท
และคณะกรรมการตรวจสอบกับรายการคงค้าง

(กรณีวัดค่าความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ
ด้วยตัวแปรเทียม)

ตัวแปร	ทิศทาง ความสัมพันธ์ ที่คาดหวัง	ตัวแบบที่ 3 ^a		ตัวแบบที่ 4 ^b	
		ค่า สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ (B)	P-value	ค่า สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ (B)	P-value
Constant	None	4.478	0.046***	4.584	0.039***
BrdSize	-	-0.097	0.036***	-0.100	0.043***
BrdIndep	-			-0.003	0.997
AudSize	-	0.088	0.847	0.073	0.873
AudIndep	-	0.128	0.676		
AudExpertise	-	-0.936	0.013***	-0.940	0.013***
Size	-	-0.265	0.251	-0.257	0.268
Growth	-	-0.400	0.235	-0.402	0.233
Leverage	+	2.987	0.000***	2.986	0.000***
year	None	0.171	0.474	0.170	0.478
Adjust R ²		0.048		0.048	

*** ระดับนัยสำคัญ 0.05

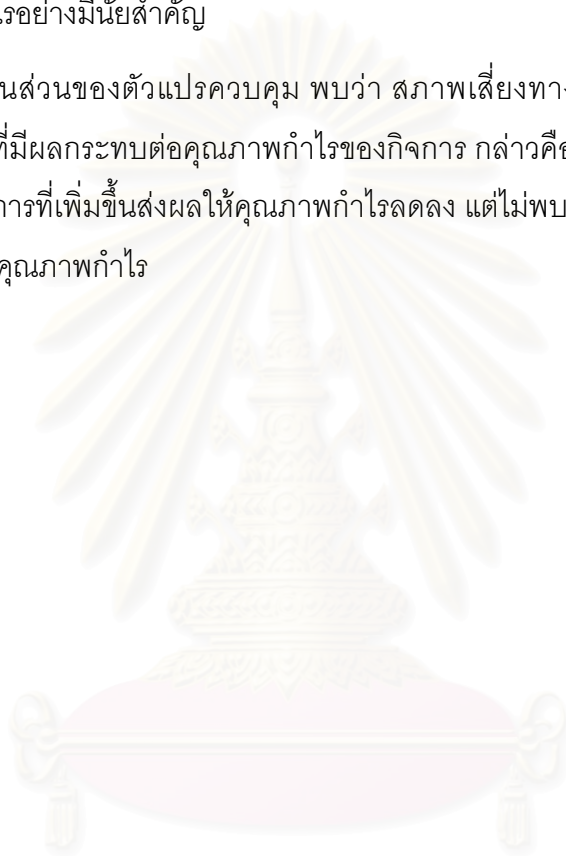
^a ไม่รวมตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทไว้ในตัวแบบ

^b ไม่รวมตัวแปรความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบไว้ในตัวแบบ

จากตารางที่ ค.1 และ ค.2 เป็นการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุของ
ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับ
ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้างที่ใช้เป็นตัวแทนวัดคุณภาพกำไร พบว่า
ทั้ง 4 ตัวแบบได้ผลการศึกษาที่ตรงกัน คือ จำนวนกรรมการบริษัท (BrdSize) และความรู้ความ
ชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ (AudExpertise : วัดด้วยตัวแปร
เทียม โดยแทนค่าเป็น 1 เมื่อกิจการมีกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางด้าน

บัญชีหรือการเงินอย่างน้อย 1 คน และแทนค่าเป็น 0 เมื่อกิจการมีกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านการบัญชีหรือการเงินน้อย 1 คน) มีผลต่อคุณภาพกำไรสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยและเป็นไปตามทิศทางที่คาดหวังไว้ คือ การมีจำนวนกรรมการบริษัทและความรู้ความชำนาญทางด้านการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบเพิ่มขึ้นส่งผลให้คุณภาพกำไรดีขึ้น สำหรับความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท (BrdIndep) จำนวนกรรมการตรวจสอบ (AudSize) และความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ (AudIndep) ไม่พบว่า มีผลต่อคุณภาพกำไรอย่างมีนัยสำคัญ

ในส่วนของตัวแปรควบคุม พบว่า สภาพเสี่ยงทางการเงินและการเติบโตของกิจการเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของกิจการ กล่าวคือ สภาพเสี่ยงทางการเงินและการเติบโตของกิจการที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้คุณภาพกำไรลดลง แต่ไม่พบว่าขนาดกิจการที่แตกต่างกันจะมีผลกระทบต่อคุณภาพกำไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวพวงเพชร คุ้มคงไพศาล เกิดเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2524 ที่จังหวัด กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี เกียรตินิยมอันดับ 1 คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชยการพระนคร (ปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร วิทยาเขตพณิชยการพระนคร) ในปีการศึกษา 2546 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2547 ในขณะที่ศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต ได้รับทุนในตำแหน่งผู้ช่วยสอน ภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย